

Grupa LOTOS S.A. Sprawozdanie finansowe za rok 2018

sporządzone
według Międzynarodowych Standardów
Sprawozdawczości Finansowej
zatwierdzonych przez Unię Europejską
wraz ze sprawozdaniem niezależnego biegłego rewidenta z badania

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW.....	4
SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ.....	5
SPRAWOZDANIE Z PRZEPLYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	6
SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM.....	7
DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA.....	8
1. Informacje ogólne.....	8
2. Wskazanie, czy Spółka jest jednostką dominującą lub znaczącym inwestorem oraz czy sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe.....	8
3. Podstawa sporządzania sprawozdań finansowych.....	8
4. Nowe standardy i interpretacje.....	8
5. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach.....	11
6. Zasady rachunkowości.....	12
6.1 Przychody ze sprzedaży.....	12
6.2 Przychody z tytułu dywidend.....	15
6.3 Przychody z odsetek.....	15
6.4 Podatki.....	15
6.4.1 Podatek dochodowy.....	15
6.4.2 Podatek od towarów i usług (VAT), podatek akcyzowy i opłata paliwowa.....	16
6.5 Transakcje w walucie obcej.....	16
6.6 Rzeczowe aktywa trwałe.....	17
6.7 Aktywa niematerialne.....	17
6.8 Leasing.....	17
6.9 Udziały, akcje w jednostkach zależnych i współzależnych.....	18
6.10 Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych.....	18
6.11 Zapasy.....	18
6.12 Środki pieniężne i ich ekwiwalenty.....	18
6.13 Kapitały własne.....	19
6.14 Kredyty.....	19
6.15 Świadczenia pracownicze.....	19
6.15.1 Odprawy emerytalne, nagrody jubileuszowe i inne świadczenia.....	19
6.15.2 Podział zysku na cele pracownicze oraz fundusze specjalne.....	19
6.16 Koszty finansowania zewnętrznego.....	19
6.17 Aktywa i zobowiązania finansowe.....	20
6.18 Utrata wartości aktywów finansowych.....	23
6.19 Pochodne instrumenty finansowe.....	24
6.20 Rachunkowość zabezpieczeń.....	25
6.21 Rezerwy.....	25
6.22 Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe.....	25
6.23 Dotacje.....	25
6.24 Zobowiązania i aktywa warunkowe.....	26
6.25 Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO ₂).....	26
6.26 Certyfikaty energetyczne.....	26
7. Segmenty działalności.....	26
8. Przychody i koszty.....	27
8.1 Przychody ze sprzedaży.....	27
8.2 Koszty według rodzaju.....	28
8.3 Koszty świadczeń pracowniczych.....	28
8.4 Pozostałe przychody.....	28
8.5 Pozostałe koszty.....	28
8.6 Przychody finansowe.....	29
8.7 Koszty finansowe.....	29
9. Podatek dochodowy.....	30
9.1 Obciążenia podatkowe.....	30
9.2 Podatek dochodowy według efektywnej stawki podatkowej oraz uzgodnienie zysku przed opodatkowaniem do podstawy opodatkowania.....	30
9.3 Odroczone podatki dochodowe.....	31
10. Zysk netto przypadający na jedną akcję.....	32
11. Dywidendy.....	32
12. Rzeczowe aktywa trwałe.....	32
13. Aktywa niematerialne.....	33
14. Udziały i akcje.....	34
14.1 Znaczące inwestycje w jednostkach zależnych i wspólnych przedsięwzięciach.....	35
15. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe aktywa.....	36
15.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności.....	36
16. Zapasy.....	37
16.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość zapasów.....	37
17. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty.....	37
18. Kapitał podstawowy.....	37
19. Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji.....	38
20. Kapitał rezerwowý z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych.....	38
21. Zyski zatrzymane.....	38
22. Kredyty.....	38
23. Pochodne instrumenty finansowe.....	40
23.1 Hierarchia wartości godziwej.....	40
24. Świadczenia pracownicze.....	40
24.1 Zobowiązania z tytułu przyszłych świadczeń pracowniczych.....	41
24.2 Łączna kwota kosztów ujętych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych.....	41
24.3 Założenia aktuarialne.....	41
24.4 Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy.....	41

24.5	Analiza wrażliwości zmian założeń aktuarialnych na świadczenia pracownicze	42
25.	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rezerwy	43
25.1	Dotacje.....	43
25.2	Nieujęte zobowiązania wynikające z zawartych umów leasingu operacyjnego.....	43
26.	Instrumenty finansowe.....	44
26.1	Wartość bilansowa	44
26.2	Istotne pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w podziale na kategorie instrumentów finansowych.....	45
27.	Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym	47
27.1	Ryzyko cen surowców i produktów naftowych.....	47
27.1.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych	48
27.2	Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO ₂).....	48
27.2.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO ₂).....	49
27.3	Ryzyko walutowe.....	49
27.3.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursu USD dla wybranych instrumentów finansowych ...	50
27.4	Ryzyko stopy procentowej	51
27.4.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych.....	52
27.5	Ryzyko płynności.....	52
27.6	Ryzyko kredytowe.....	54
28.	Zarządzanie kapitałem.....	54
29.	Zobowiązania i aktywa warunkowe	55
29.1	Informacje o istotnych postępowaniach toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej i innych ryzykach	55
29.2	Pozostałe zobowiązania warunkowe.....	55
30.	Informacje o podmiotach powiązanych	55
30.1	Informacje o istotnych transakcjach z jednostkami powiązanymi, w których Grupa LOTOS S.A. posiada udziały i akcje.....	55
30.2	Podmiot sprawujący kontrolę nad Spółką.....	56
30.3	Transakcje z jednostkami powiązanymi, w których Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ.....	56
30.4	Wynagrodzenie głównej kadry kierowniczej	57
30.5	Transakcje z podmiotami powiązanymi poprzez członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki	58
31.	Zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego	58
32.	Sprawozdanie finansowe wg rodzajów działalności energetycznej – wybrane pozycje	58
32.1	Przychody i koszty.....	62
32.2	Przychody ze sprzedaży.....	62
32.3	Koszty według rodzaju.....	62
32.4	Pozostałe przychody operacyjne	63
32.5	Pozostałe koszty operacyjne	63
ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO.....		64

GRUPA LOTOS S.A.
Sprawozdanie finansowe za rok 2018
w milionach złotych

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

	Nota	2018	2017
Przychody ze sprzedaży	8.1	26.737,3	21.009,2
Koszt własny sprzedaży	8.2	(24.342,7)	(18.878,9)
Zysk na sprzedaży		2.394,6	2.130,3
Koszty sprzedaży	8.2	(747,5)	(694,8)
Koszty ogólnego zarządu	8.2	(224,4)	(217,3)
Pozostałe przychody	8.4	12,5	21,2
Pozostałe koszty	8.5	(106,0)	(18,7)
Zysk operacyjny		1.329,2	1.220,7
Przychody finansowe	8.6	404,3	595,8
Koszty finansowe	8.7	(152,3)	(117,7)
Zysk przed opodatkowaniem		1.581,2	1.698,8
Podatek dochodowy od osób prawnych	9.1	(247,3)	(279,3)
Zysk netto		1.333,9	1.419,5

Inne całkowite dochody/(straty)

Pozycje, które w przyszłości mogą zostać zreklasyfikowane do wyniku:		(63,0)	587,6
Zabezpieczenia przepływów pieniężnych	20	(77,8)	725,4
Podatek dochodowy dotyczący zabezpieczenia przepływów pieniężnych	9.1; 20	14,8	(137,8)
Pozycje, które w przyszłości nie zostaną zreklasyfikowane do wyniku:		-	0,5
Zyski/(straty) aktuarialne z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia	24.1; 24.2	-	0,6
Podatek dochodowy dotyczący zysków/(strat) aktuarialnych z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia	9.1	-	(0,1)
Inne całkowite dochody/(straty) netto		(63,0)	588,1
Całkowite dochody/(straty) ogółem		1.270,9	2.007,6

Zysk netto na jedną akcję (w złotych)

Średnia ważona liczba akcji w milionach sztuk	10	184,9	184,9
- podstawowy	10	7,21	7,68
- rozwodniony	10	7,21	7,68

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
AKTYWA			
Aktywa trwałe			
Rzeczowe aktywa trwałe	12	5.836,4	6.042,6
Aktywa niematerialne	13	86,4	99,9
Udziały i akcje	14	2.654,5	2.288,5
Pochodne instrumenty finansowe	23	2,1	0,7
Pozostałe aktywa długoterminowe	15	7,8	208,7
Aktywa trwałe razem		8.587,2	8.640,4
Aktywa obrotowe			
Zapasy	16	4.530,1	3.335,5
- w tym zapasy obowiązkowe		2.874,2	2.116,9
Należności z tytułu dostaw i usług	15	1.815,4	2.597,1
Pochodne instrumenty finansowe	23	14,1	152,8
Pozostałe aktywa krótkoterminowe	15	140,9	225,4
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	1.193,7	828,1
Aktywa obrotowe razem		7.694,2	7.138,9
Aktywa razem		16.281,4	15.779,3
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA			
Kapitał własny			
Kapitał podstawowy	18	184,9	184,9
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	19	2.228,3	2.228,3
Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	20	(288,2)	(225,2)
Zyski zatrzymane	21	7.853,3	6.704,3
Kapitał własny razem		9.978,3	8.892,3
Zobowiązania długoterminowe			
Kredyty	22	1.295,6	1.839,8
Pochodne instrumenty finansowe	23	6,6	6,7
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	9.3	260,9	227,2
Świadczenia pracownicze	24	60,6	58,6
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	25	15,7	17,5
Zobowiązania długoterminowe razem		1.639,4	2.149,8
Zobowiązania krótkoterminowe			
Kredyty	22	990,3	899,9
Pochodne instrumenty finansowe	23	46,8	72,7
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	25	1.900,7	2.122,3
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego		156,9	22,6
Świadczenia pracownicze	24	53,0	51,9
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	25	1.516,0	1.567,8
Zobowiązania krótkoterminowe razem		4.663,7	4.737,2
Zobowiązania razem		6.303,1	6.887,0
Kapitał własny i zobowiązania razem		16.281,4	15.779,3

SPRAWOZDANIE Z PRZEPIŹYWÓW PIENIĘŻNYCH

(sporządzone metodą pośrednią)

	Nota	2018	2017
Przeptywy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk netto	10	1.333,9	1.419,5
Korekty:		(282,2)	527,0
Podatek dochodowy	9.1	247,3	279,3
Amortyzacja	8.2	367,0	387,0
(Zyski)/Straty z tytułu różnic kursowych		138,8	31,1
Odsetki i dywidendy		(282,9)	(138,5)
(Zyski)/Straty z tytułu działalności inwestycyjnej		6,8	0,6
Rozliczenie i wycena pochodnych instrumentów finansowych	8.7; 8.6	4,0	(257,2)
Zmniejszenie/(Zwiększenie) stanu należności z tytułu dostaw i usług		781,7	(518,6)
(Zwiększenie)/Zmniejszenie stanu pozostałych aktywów		(6,8)	153,4
(Zwiększenie) stanu zapasów		(1.195,6)	(247,7)
(Zmniejszenie)/Zwiększenie stanu zobowiązań z tytułu dostaw i usług		(221,6)	524,1
(Zmniejszenie)/Zwiększenie stanu pozostałych zobowiązań i rezerw		(124,0)	311,8
Zwiększenie stanu świadczeń pracowniczych		3,1	1,7
Podatek dochodowy (zapłacony)/zwrócony		(64,2)	(192,4)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		987,5	1.754,1
Przeptywy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Dywidendy otrzymane		371,4	242,5
Odsetki otrzymane		27,3	11,8
Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych		0,7	0,3
Zwrot dopłaty do kapitału spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o.		121,3	116,4
Splata pożyczek udzielonych podmiotom powiązanym	30.1	171,7	2,5
Zakup rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych		(152,6)	(353,8)
Zakup udziałów i akcji w jednostkach powiązanych	14.1	(366,0)	(618,0)
Pożyczka udzielona spółce LOTOS Upstream Sp. z o.o.	30.1	(7,5)	(2,5)
Depozyt zabezpieczający		27,0	25,3
Przeptywy w ramach systemu cash pool		-	121,6
Rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych		60,1	2,8
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		253,4	(451,1)
Przeptywy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wydatki z tytułu spłaty kredytów	22	(632,5)	(807,0)
Zapłacone odsetki	22	(112,5)	(114,2)
Zapłacone dywidendy	11	(184,9)	(184,9)
Rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych		48,9	98,2
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		(881,0)	(1.007,9)
Przeptywy pieniężne netto razem			
		359,9	295,1
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		2,8	(4,0)
Zmiana stanu środków pieniężnych netto		362,7	291,1
Środki pieniężne na początek okresu		828,0	536,9
Środki pieniężne na koniec okresu	17	1.190,7	828,0

GRUPA LOTOS S.A.
Sprawozdanie finansowe za rok 2018
w milionach złotych

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

	Nota	Kapitał podstawowy	Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	Zyski zatrzymane	Kapitał własny razem
1 stycznia 2018		184,9	2.228,3	(225,2)	6.704,3	8.892,3
Zysk netto	10	-	-	-	1.333,9	1.333,9
Inne całkowite dochody/(straty) netto		-	-	(63,0)	-	(63,0)
Całkowite dochody/(straty) ogółem		-	-	(63,0)	1.333,9	1.270,9
Dywidenda	11	-	-	-	(184,9)	(184,9)
31 grudnia 2018		184,9	2.228,3	(288,2)	7.853,3	9.978,3
1 stycznia 2017		184,9	2.228,3	(812,8)	5.469,2	7.069,6
Zysk netto	10	-	-	-	1.419,5	1.419,5
Inne całkowite dochody/(straty) netto		-	-	587,6	0,5	588,1
Całkowite dochody/(straty) ogółem		-	-	587,6	1.420,0	2.007,6
Dywidenda		-	-	-	(184,9)	(184,9)
31 grudnia 2017		184,9	2.228,3	(225,2)	6.704,3	8.892,3

DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA

1. Informacje ogólne

Grupa LOTOS Spółka Akcyjna („Grupa LOTOS S.A.”, „Spółka”) została utworzona 18 września 1991 roku. Siedziba Spółki mieści się w Polsce pod adresem: 80-718 Gdańsk, ul. Elbląska 135.

Grupa LOTOS S.A. prowadzi działalność produkcyjną, usługową i handlową. Podstawowym przedmiotem działalności Spółki jest wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej. Według klasyfikacji Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, Grupa LOTOS S.A. zakwalifikowana jest do sektora paliwowego.

2. Wskazanie, czy Spółka jest jednostką dominującą lub znaczącym inwestorem oraz czy sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe

Grupa LOTOS S.A. jest jednostką dominującą Grupy Kapitałowej Grupy LOTOS Spółki Akcyjnej („Grupa Kapitałowa Grupy LOTOS S.A.”, „Grupa Kapitałowa LOTOS”, „Grupa Kapitałowa”, „Grupa”), w skład której na dzień 31 grudnia 2018 roku wchodzi: Grupa LOTOS S.A. („Jednostka Dominująca”) oraz podmioty o profilu produkcyjnym, usługowym i handlowym (spółki zależne oraz spółki pośrednio zależne od Grupy LOTOS S.A.).

Grupa LOTOS S.A. sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe uwzględniając dane finansowe jednostek zależnych konsolidowanych metodą pełną oraz wspólnych przedsięwzięć wycenianych metodą praw własności.

Sprawozdanie skonsolidowane Grupy Kapitałowej LOTOS za rok 2018 zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd Spółki w dniu 11 marca 2019 roku.

3. Podstawa sporządzania sprawozdań finansowych

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonymi przez Unię Europejską, opublikowanymi i obowiązującymi na dzień 31 grudnia 2018 roku.

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Spółkę w dającej się przewidzieć przyszłości. Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez Spółkę.

Walutą funkcjonalną i walutą prezentacji sprawozdania finansowego jest złoty polski („złoty”, „zł”, „PLN”). Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w milionach złotych i wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w milionach złotych.

4. Nowe standardy i interpretacje

Nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które zostały przyjęte przez Unię Europejską („UE”):

- Zmiany do MSSF 2 „Płatności na bazie akcji” - klasyfikacja oraz wycena płatności na bazie akcji (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe” - zastosowanie MSSF 9 „Instrumenty finansowe” wraz z MSSF 4 „Instrumenty ubezpieczeniowe” (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później lub w momencie zastosowania MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy),
- Zmiany do MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” - wyjaśnienia do MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- Zmiany do MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne” - przeniesienia nieruchomości inwestycyjnych (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 1 i MSR 28 w wyniku „Poprawki do MSSF (cykl 2014 - 2016)” - dokonane zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 1, MSSF 12 oraz MSR 28) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa (zmiany do MSSF 1 i MSR 28 obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- Interpretacja KIMSF 22 „Transakcje w walutach obcych i płatności zaliczkowe” (obowiązująca w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- MSSF 16 „Leasing” (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 9 „Instrumenty finansowe” - charakterystyka opcji przedpłaty z ujemną kompensatą (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- Interpretacja KIMSF 23 „Niepewność w zakresie rozliczenia podatku dochodowego” (obowiązująca w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później).

Nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które nie zostały przyjęte przez Unię Europejską:

- MSSF 14 „Odroczone salda z regulowanej działalności” (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub później),
- MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2021 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 3 „Połączenia przedsięwzięć” - definicja przedsięwzięcia (obowiązujące w odniesieniu do połączeń, w przypadku których data przejścia przypada na początek pierwszego okresu rocznego rozpoczynającego się 1 stycznia 2020 r. lub później oraz w odniesieniu do nabycia aktywów, które nastąpiło w dniu rozpoczęcia w/w okresu rocznego lub później),
- Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” - sprzedaż lub wniesienie aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem oraz późniejsze zmiany (data wejścia w życie zmian została odroczone do momentu zakończenia prac badawczych nad metodą praw własności),
- Zmiany do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” i MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów” - definicja istotności (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później),
- Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze” - zmiana, ograniczenie lub rozliczenie planu (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),

- Zmiany do MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” - długoterminowe udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- Zmiany do różnych standardów „Poprawki do MSSF (cykl 2015 - 2017)” - dokonane zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 3, MSSF 11, MSR 12 oraz MSR 23) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa (obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- Zmiany odniesień do założeń koncepcyjnych zawartych w MSSF (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później).

Daty wejścia w życie są datami wynikającymi z treści standardów ogłoszonych przez Radę ds. Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej. Daty stosowania standardów w UE mogą różnić się od dat stosowania wynikających z treści standardów i są ogłaszane w momencie zatwierdzenia do stosowania przez UE.

Spółka nie zdecydowała się na wcześniejsze zastosowanie żadnego z przyjętych przez UE standardów, interpretacji lub zmian, które na dzień 31 grudnia 2018 roku nie miały zastosowania.

Wpływ wdrożenia nowych standardów

Zasady (polityki) rachunkowości zastosowane do sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego są spójne z tymi, które zastosowano przy sporządzaniu sprawozdania finansowego Spółki za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku, z wyjątkiem zastosowania nowych lub zmienionych standardów oraz interpretacji obowiązujących dla okresów rocznych rozpoczynających się od 1 stycznia 2018 roku i później.

Standard MSSF 9 oraz MSSF 15 nie miał istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Spółki, zatem nie dokonano korekty przejściowej na dzień 1 stycznia 2018 roku. Nie dokonywano również innych zmian danych porównawczych ani korekt błędów.

MSSF 9 „Instrumenty finansowe”

Nowy standard MSSF 9 usuwa obecnie występujące w MSR 39 kategorie instrumentów finansowych i klasyfikuje instrumenty jako wyceniane w wartości godziwej (przez wynik finansowy bądź przez pozostałe dochody całkowite) lub jako wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Spółka zastosowała MSSF 9 Instrumenty finansowe od dnia wejścia w życie standardu tj. na dzień 1 stycznia 2018 roku, bez przekształcania danych porównawczych na 31 grudnia 2017 roku.

Wycena aktywów i zobowiązań finansowych

Po początkowym ujęciu jednostka wycenia składnik aktywów finansowych w zamortyzowanym koszcie, w wartości godziwej przez inne całkowite dochody lub w wartości godziwej przez wynik finansowy. Jednostka klasyfikuje składnik aktywów finansowych na podstawie modelu biznesowego jednostki w zakresie zarządzania aktywami finansowymi oraz charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych dla składnika aktywów finansowych (tzw. „kryterium SPPI”). Zasady rachunkowości w zakresie klasyfikacji i wyceny aktywów i zobowiązań zostały opisane w nocie 6.17.

Poniższa tabela prezentuje wpływ wdrożenia MSSF 9 na zmianę klasyfikacji aktywów finansowych Spółki na dzień 1 stycznia 2018 roku:

Pozycja	Kategoria wyceny MSR 39	Kategoria wyceny MSSF 9	Wartość bilansowa według MSR 39 na 31 grudnia 2017	Wartość bilansowa wg MSSF 9 na 1 stycznia 2018
Aktywa finansowe				
Pochodne instrumenty finansowe	Aktywa finansowe wyceniane przez wynik finansowy	Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	153,5	153,5
Należności z tytułu dostaw i usług	Pożyczki i należności	Zamortyzowany koszt	2.597,1	2.597,1
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	Pożyczki i należności	Zamortyzowany koszt	828,1	828,1
Udziały i akcje*	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	6,3	6,3
Pozostałe aktywa finansowe:			241,1	241,1
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym	Pożyczki i należności	Zamortyzowany koszt	190,2	190,2
Lokaty	Pożyczki i należności	Zamortyzowany koszt	29,0	29,0
Depozyty zabezpieczające	Pożyczki i należności	Zamortyzowany koszt	15,8	15,8
Pozostałe	Pożyczki i należności	Zamortyzowany koszt	6,1	6,1
Aktywa finansowe razem			3.826,1	3.826,1

* wycena wg kosztu historycznego na 31 grudnia 2017 roku

Spółka nie dokonała zmian w zakresie klasyfikacji i wyceny posiadanych zobowiązań finansowych.

Utrata wartości

Zastosowanie MSSF 9 zasadniczo zmienia podejście do utraty wartości aktywów finansowych poprzez odejście od koncepcji straty poniesionej na rzecz straty oczekiwanej, gdzie całość oczekiwanej straty kredytowej jest rozpoznawana ex-ante. Zasady rachunkowości w zakresie utraty wartości aktywów finansowych zostały przedstawione w nocie 6.18.

Rachunkowość zabezpieczeń

Spółka skorzystała z możliwości kontynuowania wymogów dotychczasowego standardu MSR 39 od 1 stycznia 2019 roku i nie wdrażania nowych wymogów MSSF 9 w zakresie rachunkowości zabezpieczeń.

MSSF 15 "Przychody z umów z klientami" oraz Objąsnienia do MSSF 15

Standard MSSF 15 „Przychody z tytułu umów z klientami”, który zastępuje standardy MSR 18 i MSR 11, a także powiązane z nimi interpretacje, ustanawia i systematyzuje zasady ujęcia przychodów z kontraktów z klientami. Standard wprowadza między innymi jeden, pięciostopniowy model ujmowania przychodów, który będzie miał zastosowanie do wszystkich umów z klientami i będzie oparty o identyfikację odrębnych obowiązków świadczenia oraz alokację przychodów z transakcji do poszczególnych obowiązków świadczenia. Standard doprecyzowuje również zasady szacowania wynagrodzenia zmiennego, ustalania kiedy umowa zawiera czynnik finansowania oraz rozróżnia ujęcie obowiązków wykonania świadczenia wynikające z umowy jako spełnianych w czasie lub w określonym momencie.

Spółka wdrożyła MSSF 15 z zastosowaniem zmodyfikowanej metody retrospektywnej, tj. z łącznym efektem pierwszego zastosowania standardu ujętym w dniu pierwszego zastosowania tj. na dzień 1 stycznia 2018 roku.

Spółka zastosowała MSSF 15 retrospektywnie jedynie do umów, które nie są zakończone na dzień pierwszego zastosowania.

Spółka skorzystała z praktycznych rozwiązań dozwolonych w świetle MSSF 15:

- w zakresie ujmowania wpływu istotnego elementu finansowania – przyrzeczona kwota wynagrodzenia nie jest korygowana o wpływ istotnego elementu finansowania, jeżeli w momencie zawarcia umowy Spółka oczekuje, że okres od momentu przekazania przyrzczonego dobra lub usługi klientowi do momentu zapłaty za dobro lub usługę przez klienta wyniesie nie więcej niż jeden rok;
- w stosunku do dodatkowych kosztów doprowadzenia do zawarcia umowy – Spółka ujmuje dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy jako koszty w momencie ich poniesienia, jeśli okres amortyzacji składnika aktywów, który w przeciwnym razie zostałby ujęty przez Spółkę, wynosi jeden rok lub krócej;
- w odniesieniu do umów dotyczących usług ciągłych, na podstawie których Spółka ma prawo do otrzymania od klienta wynagrodzenia w kwocie, która odpowiada bezpośrednio wartości, jaką dla klienta ma świadczenie dotychczas wykonane, Spółka ujmuje przychód w kwocie, którą ma prawo zafakturować.

Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, a nie weszły jeszcze w życie

Ocena wpływu wdrożenia MSSF 16 „Leasing” na sprawozdanie finansowe

MSSF 16 „Leasing”

MSSF 16 obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie i został przyjęty przez Unię Europejską. Zastąpi on obecnie obowiązujący standard MSR 17 oraz interpretacje KIMSF 4, SKI 15, 27.

Nowy standard wprowadza jeden model ujęcia leasingu w księgach rachunkowych leasingobiorcy, zbieżny z ujęciem leasingu finansowego w ramach MSR 17. Zgodnie z MSSF 16 umowa jest leasingiem lub zawiera leasing, jeśli przekazuje prawo do kontroli użytkowania zidentyfikowanego składnika aktywów na dany okres w zamian za wynagrodzenie.

Zasadniczym elementem różniącym definicje leasingu z MSR 17 i z MSSF 16 jest wymóg sprawowania kontroli nad użytkowanym, konkretnym składnikiem aktywów, wskazanym w umowie wprost lub w sposób dorozumiany. Przeniesienie prawa do użytkowania ma miejsce wówczas, gdy mamy do czynienia ze zidentyfikowanym aktywem, w odniesieniu do którego leasingobiorca ma prawo do praktycznie wszystkich korzyści ekonomicznych, i kontroluje wykorzystanie danego aktywa w danym okresie.

W przypadku gdy definicja leasingu jest spełniona, ujmuje się prawo do użytkowania aktywa wraz z odpowiednim zobowiązaniem z tytułu leasingu ustalonym w wysokości zdyskontowanych przyszłych płatności w okresie trwania leasingu.

Wydatki związane z wykorzystywaniem aktywów będących przedmiotem leasingu, uprzednio ujęte w większości w kosztach usług obcych, będą obecnie klasyfikowane jako koszty amortyzacji oraz koszty odsetek.

Aktywa z tytułu prawa do użytkowania są amortyzowane liniowo, natomiast zobowiązania z tytułu umów leasingowych rozliczne efektywną stopą procentową.

Wpływ MSSF 16 na sprawozdania finansowe

Spółka przeprowadziła analizę, której celem było wyselekcjonowanie umów, na podstawie których użytkowane są składniki aktywów, będące własnością podmiotów trzecich. Każda zidentyfikowana umowa została poddana ocenie pod kątem spełnienia kryteriów uznania za leasing zgodnie z MSSF 16. Na bazie przeprowadzonej oceny umów skalkulowano wpływ MSSF 16 na poszczególne pozycje sprawozdania finansowego Spółki.

Spółka dokonała także stosownych zmian w polityce rachunkowości i procedurach operacyjnych. Zostały opracowane i wdrożone metodyki prawidłowej identyfikacji umów, które są leasingiem oraz zbierania danych niezbędnych do prawidłowego ujęcia księgowego tych transakcji. Dodatkowo Spółka jest w trakcie wdrażania odpowiednich zmiany w swoich systemach informatycznych, tak, aby były dostosowane do zbierania i przetwarzania odpowiednich danych.

Spółka podjęła decyzję o wdrożeniu standardu z dniem 1 stycznia 2019 roku. Zgodnie z przepisami przejściowymi zawartymi w MSSF 16 nowe zasady zostały przyjęte retrospektywnie z odniesieniem skumulowanego efektu początkowego zastosowania nowego standardu do kapitałów własnych na dzień 1 stycznia 2019 roku. W związku z tym dane porównawcze za rok obrotowy 2018 nie zostaną przekształcone (zmodyfikowane podejście retrospektywne).

MSSF 16 wprowadza nową definicję leasingu. Spółka skorzysta jednak z uproszczenia, dopuszczalnego w okresie przejściowym i nie dokona ponownej oceny, czy wcześniej sklasyfikowane umowy zawierają leasing. Wobec tego definicja leasingu zgodna z MSR 17 i KIMSF 4 będzie nadal obowiązywała w odniesieniu do umów leasingu, zawartych lub zmienionych przed 1 stycznia 2019 roku.

Poniżej opisano poszczególne korekty wynikające z wdrożenia MSSF 16.

Opis korekt

Ujęcie zobowiązań z tytułu leasingu

Po przyjęciu MSSF 16 Spółka rozpozna zobowiązania z tytułu leasingu finansowego w odniesieniu do umów, które zostały sklasyfikowane jako "leasing operacyjny" zgodnie z zasadami dotychczas obowiązującego MSR 17. Zobowiązania te zostały wycenione w wartości bieżącej opłat leasingowych pozostających do zapłaty w dacie rozpoczęcia stosowania MSSF 16, zdyskontowanych z zastosowaniem stopy procentowej leasingu, obliczonej na bazie krańcowej stopy procentowej Spółki na dzień wdrożenia standardu (1 stycznia 2019 rok).

Na datę początkowego ujęcia opłaty leasingowe zawarte w wycenie zobowiązania z tytułu leasingu obejmują następujące rodzaje opłat za prawo do użytkowania bazowego składnika aktywów przez okres trwania leasingu:

- stałe opłaty leasingowe pomniejszone o wszelkie należne zachęty leasingowe,
- zmienne opłaty leasingowe uzależnione od indeksów rynkowych,
- kwoty, których zapłaty oczekuje się w ramach gwarantowanej wartości końcowej przedmiotu leasingu,
- cenę wykonania opcji kupna, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że zostanie ona zrealizowana,
- kary pieniężne za wypowiedzenie leasingu, jeżeli leasingobiorca może skorzystać z opcji wypowiedzenia umowy.

W celu obliczenia stóp dyskonta na potrzeby MSSF 16 Spółka przyjęła, że stopa dyskonta powinna odzwierciedlać koszt finansowania, jakie byłoby zaciągnięte na zakup przedmiotu podlegającego leasingowi. W celu oszacowania wysokości stopy dyskonta Spółka wzięła pod uwagę następujące parametry umowy: rodzaj, długość trwania, walutę oraz potencjalną marżę, jaką musiałaby zapłacić na rzecz instytucji finansowych w celu uzyskania finansowania.

Spółka zamierza skorzystać z uproszczeń dotyczących leasingów krótkoterminowych (poniżej 12 miesięcy) oraz leasingów, w odniesieniu do których bazowy składnik aktywów ma niską wartość (poniżej 20 tys. zł) i dla tych umów nie będzie ujmowała prawa do użytkowania aktywów wraz z odpowiednim zobowiązaniem finansowym. Opłaty leasingowe z tego tytułu będą ujmowane jako koszty metodą liniową w trakcie okresu leasingu. Spółka postanowiła również nie wydzielać elementów leasingowych i nieleasingowych dla umów leasingu dotyczących wszystkich klas bazowego składnika aktywów.

Zastosowanie praktycznych uproszczeń

Stosując po raz pierwszy MSSF 16 Spółka stosuje następujące praktyczne uproszczenia dopuszczone przez standard:

- zastosowanie jednej stopy dyskontowej do portfela umów leasingowych o podobnych cechach,
- umowy z tytułu leasingu operacyjnego z pozostałym okresem leasingu krótszym niż 12 miesięcy na dzień 1 stycznia 2019 roku potraktowane zostaną jako leasing krótkoterminowy,
- wykluczenie początkowych kosztów bezpośrednich w zakresie pomiaru aktywów związanych z prawem do użytkowania w dniu początkowego zastosowania, oraz
- wykorzystanie perspektywy czasu (wykorzystanie wiedzy zdobytej po fakcie) w określaniu okresu leasingu, jeżeli umowa zawiera opcje przedłużenia lub rozwiązania umowy najmu.

Wpływ na sprawozdanie z sytuacji finansowej

Szacunkowy wpływ wdrożenia MSSF 16 na ujęcie dodatkowych zobowiązań finansowych oraz związanych z nimi aktywów z tytułu prawa do użytkowania:

Pozycja	Szacunkowy wpływ na 1 stycznia 2019 roku
Aktywa z tytułu prawa do użytkowania	
Grunty	9,4
Budynki, budowle	3,2
Urządzenia techniczne i maszyny	119,3
Środki transportu, pozostałe	0,2
Razem	132,1
Zobowiązanie z tytułu leasingu	
Długoterminowe	130,8
Krótkoterminowe	1,3
Razem	132,1

Wpływ na kapitał własny

Wdrożenie MSSF 16 nie będzie miało wpływu na zyski zatrzymane i kapitał własny na dzień 1 stycznia 2019 roku z uwagi na ujęcie aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz zobowiązań z tytułu leasingu w takiej samej wysokości.

Wpływ na wskaźniki finansowe

Ze względu na ujęcie w sprawozdaniu z sytuacji finansowej praktycznie wszystkich umów leasingu, wdrożenie MSSF 16 przez Spółkę będzie miało wpływ na jej wskaźniki bilansowe, w tym wskaźnik zadłużenia do kapitału własnego. Dodatkowo, w efekcie wdrożenia MSSF 16 zmianie ulegną miary zysku (m. in. zysk z działalności operacyjnej, EBITDA), a także przepływy pieniężne z działalności operacyjnej. Spółka przeanalizowała wpływ tych zmian na spełnienie kowenantów zawartych w umowach kredytowych, których jest stroną i nie stwierdzono ryzyka ich naruszenia.

5. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga przyjęcia pewnych założeń oraz dokonania szacunków i osądów, które wpływają na wielkości wykazane w sprawozdaniu finansowym.

Założenia i szacunki są oparte na najlepszej wiedzy kierownictwa na temat bieżących i przyszłych zdarzeń oraz działań, jednak rzeczywiste wyniki mogą się różnić od przewidywanych.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącej weryfikacji. Zmiana szacunków księgowych jest rozpoznawana w okresie, w którym zostały one zmienione, jeśli dotyczy to wyłącznie tego okresu, lub w okresie bieżącym i przyszłym, jeśli zmiany dotyczą zarówno okresu bieżącego jak i przyszłego.

Przyjmując założenia, dokonując szacunków i osądów zarząd Spółki (Zarząd) może kierować się własnym doświadczeniem i wiedzą, a także opiniami, analizami i rekomendacjami niezależnych ekspertów.

W procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości wobec zagadnień podanych poniżej, istotne znaczenie, oprócz szacunków, miał profesjonalny osąd kierownictwa.

Świadczenia pracownicze

Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych zostały oszacowane za pomocą metod aktuarialnych. Założenia aktuarialne i wycena zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych opisana została w nocie 24.

Amortyzacja

Wysokość stawek amortyzacyjnych ustalana jest na podstawie przewidywanego okresu ekonomicznej użyteczności składników rzeczowego majątku trwałego oraz aktywów niematerialnych. Spółka corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów ich ekonomicznej użyteczności na podstawie bieżących szacunków. Aktualizacja szacunków w tym zakresie, która miała wpływ na sprawozdanie finansowe Spółki za rok 2018 spowodowała zmniejszenie amortyzacji z tego tytułu o 0,6 mln zł.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwą instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek wycenia się wykorzystując odpowiednie techniki wyceny. Przy doborze odpowiednich metod i założeń do wyceny Spółka kieruje się profesjonalnym osądem.

Założenia dotyczące wyceny wartości godziwej instrumentów finansowych opisano w nocie 6.19.

Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Spółka rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty dochód podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione. Zarząd Spółki weryfikuje przyjęte szacunki dotyczące prawdopodobieństwa odzyskania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w oparciu o zmiany czynników branżowych pod uwagę przy ich dokonywaniu, nowe informacje oraz doświadczenia z przeszłości.

Informacje dotyczące aktywów z tytułu podatku odroczonego przedstawiono w nocie 9.3.

Utrata wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne oraz pojedynczych składników aktywów

Każdorazowo na dzień kończący okres sprawozdawczy, zgodnie z postanowieniami standardu MSR 36 „Utrata wartości aktywów”, przeprowadza się analizę pod kątem przesłanek, które mogłyby wskazywać na ewentualną utratę wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne oraz pojedynczych składników aktywów. Przesłanki mogą pochodzić z zewnątrz i dotyczyć na przykład zmiennych rynkowych (w tym: zmiany cen, notowań kursów walut, notowań giełdowych, stóp procentowych, innych zmiennych związanych z bieżącymi trendami gospodarczymi), jak również wynikać z planów, działań i zdarzeń mających miejsce w Spółce, związanych na przykład z decyzjami o zmianie, zaniechaniu, ograniczaniu, czy rozwoju działalności, a także zmianie technologii, działaniach efektywnościowych i inwestycyjnych.

Stwierdzenie utraty wartości wymaga oszacowania wartości odzyskiwalnej składników aktywów lub ośrodków wypracowujących środki pieniężne. Do istotnych założeń uwzględnianych przy szacunkach tej wartości należą takie zmienne jak: stopy dyskontowe, stopy wzrostu, wskaźniki cenowe.

Przeprowadzona analiza przepływów pieniężnych dla poszczególnych ośrodków wypracowujących środki pieniężne nie wykazała przesłanek, które w opinii Zarządu wymagałyby dokonania testów na utratę wartości aktywów Spółki, w wyniku których konieczne byłoby dokonanie korekt.

Informacje dotyczące składników aktywów przedstawiono w notach 12, 13 oraz 14.

6. Zasady rachunkowości

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, z wyjątkiem tych instrumentów finansowych, które są zaklasyfikowane jako wyceniane według wartości godziwej.

Najważniejsze zasady rachunkowości stosowane przez Spółkę przedstawione zostały poniżej.

6.1 Przychody ze sprzedaży

Polityka rachunkowości stosowana od 1 stycznia 2018 roku (MSSF 15)

Przychody z umów z klientami ujmowane są w momencie spełnienia przez Spółkę zobowiązania do wykonania świadczenia, poprzez przekazanie przyrzczonego towaru lub usługi klientowi, gdzie przekazanie to stanowi jednocześnie uzyskanie przez nabywcę kontroli nad tym składnikiem aktywów. W przychodach z umów z klientami w sprawozdaniu z całkowitych dochodów ujmowane są przychody powstające ze zwykłej działalności operacyjnej Spółki (tj. przychody ze sprzedaży produktów, usług, towarów i materiałów) skorygowane o wynik z rozliczenia instrumentów zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne. W sprawozdaniu z sytuacji finansowej przedstawiana jest umowa (zależnie od stosunku pomiędzy spełnieniem zobowiązania przez Spółkę, a płatnością dokonywaną przez klienta) jako składnik aktywów z tytułu umowy lub zobowiązania z tytułu umowy. Oddzielnie, jako należności z tytułu dostaw i usług prezentowane są wyłącznie bezwarunkowe prawa Spółki do otrzymania wynagrodzenia (np. gdy wystawiono już klientowi faktury lub inny tytuł zobowiązujący prawnie do zapłaty w określonym terminie czasu). Prawa o charakterze warunkowym (innym niż tylko upływ czasu) są prezentowane jako składnik aktywów z tytułu umowy. Jeżeli z tytułu jednej umowy wynika kilka obowiązków, w odniesieniu do których rozpoznano zarówno aktywa jak i zobowiązania z tytułu umowy, to w sprawozdaniu z sytuacji finansowej są one prezentowane w wartości netto. Składnik aktywów z tytułu umowy podlega ujęciu i wycenie zgodnie z wytycznymi MSSF 9 „Instrumenty finansowe”.

Identyfikacja umowy z klientem

Spółka zanim uzna kontrakt jako „umowę z klientem” przeprowadza analizę, czy poniższe określone kryteria łącznie zostały spełnione:

- Umowa między dwiema lub więcej stronami została zawarta w formie pisemnej, ustnej lub innej zgodnej ze zwyczajowymi praktykami handlowymi i została zaakceptowana przez strony;
- Umowa identyfikuje prawa i obowiązki każdej ze stron w zakresie towarów lub usług oraz warunków płatności - kontrakt powinien zawierać jasne zapisy dotyczące momentu przekazania kontroli klientowi nad sprzedanymi dobrami lub wyświadczonymi usługami. W przypadku sprzedaży dóbr, moment przekazania kontroli jest zwykle momentem przekazania dobra klientowi. W przypadku świadczenia usług, szczególnie przez dłuższy okres, moment przekazania kontroli może nie być łatwy do zidentyfikowania. Jeśli moment przekazania kontroli nie został określony w umowie bądź nie jest zdefiniowany praktyką rynkową, wówczas umowa nie spełnia kryterium, ponieważ sprzedawca nie jest w stanie określić czasu rozpoznania przychodu ze sprzedaży. Kontrakt musi precyzować także sposób, kwotę oraz termin płatności;
- Każda ze stron oczekuje wykonania swoich obowiązków wynikających z umowy oraz jest prawdopodobne, że za przekazane dobra lub usługi zostanie otrzymane wynagrodzenie, które Spółka jest w stanie określić. Oceniając prawdopodobieństwo zapłaty na tym etapie Spółka rozważa wyłącznie zdolność kontrahenta oraz jego intencję zapłaty w dacie wymagalności zobowiązania, nie oceniając wysokości kwoty jaką uzyska od kontrahenta (kwota ta może się różnić od wysokości ceny kontraktu np. o późniejsze rabaty, upusty czy inne elementy wynagrodzenia zmiennego).
- Umowa posiada treść ekonomiczną, czyli w rezultacie jej wykonania zmienia się ryzyko, czas oraz kwota przyszłych przepływów pieniężnych Spółki. W przypadku, gdy nie przewiduje się zmiany tych parametrów, jest mało prawdopodobne, że kontrakt posiada treść ekonomiczną. Zmiana wielkości planowanych przepływów pieniężnych nie musi ulegać zmianie tylko poprzez dodatkowe przepływy pieniężne otrzymywane od klienta ale także zmniejszenie wielkości przepływów pieniężnych wychodzących od sprzedawcy, na przykład poprzez otrzymanie od klienta wynagrodzenia w formie niepieniężnej.
- Jest prawdopodobne, że Spółka otrzyma wynagrodzenie, które będzie jej przysługiwało w zamian za dobra lub usługi, które zostaną przekazane klientowi.

Identyfikacja zobowiązań do wykonania świadczenia

W momencie zawarcia umowy Spółka dokonuje oceny dóbr lub usług przyrzeczonych w umowie z klientem i identyfikuje jako zobowiązanie do wykonania świadczenia każde przyrzeczenie do przekazania na rzecz klienta dobra lub usługi (lub pakietu dóbr lub usług), które można wyodrębnić lub grupy odrębnych dóbr lub usług, które są zasadniczo takie same i w przypadku których przekazanie na rzecz klienta ma taki sam charakter.

Dobro lub usługa przyrządzone klientowi są odrębne, jeżeli spełnione są obydwie następujące warunki:

- klient może odnosić korzyści z dobra lub usługi albo bezpośrednio, albo poprzez powiązanie z innymi zasobami, które są dla niego łatwo dostępne, oraz
- zobowiązanie Spółki do przekazania dobra lub usługi na rzecz klienta można zidentyfikować jako odrębne w stosunku do innych zobowiązań określonych w umowie.

Spółka rozpoznaje przychód z tytułu umowy z klientem w punkcie czasu w momencie, kiedy przekazuje klientowi kontrolę nad dobrem. Kontrola oznacza zdolność do bezpośredniego rozporządzania składnikiem aktywów i uzyskiwania z niego zasadniczo wszystkich pozostałych korzyści. Spółka rozważa następujące czynniki świadczące o wykonaniu zobowiązania do wykonania świadczenia:

- bieżące prawo Spółki do zapłaty za składnik aktywów,
- przekazanie klientowi tytułu prawnego do składnika aktywów,
- przekazanie fizycznego posiadania aktywa klientowi,
- przekazanie klientowi istotnego ryzyka i istotnych korzyści,
- przyjęcie przez klienta składnika aktywów.

Ustalenie ceny transakcji

Przy ustalaniu ceny transakcyjnej Spółka uwzględni nie tylko wynagrodzenie stałe, ale również inne elementy wynagrodzenia jak wynagrodzenie zmienne (tj. kwota wynagrodzenia uwarunkowana wystąpieniem lub nie jakiegoś niepewnego zdarzenia w przyszłości), wynagrodzenie niepieniężne, wynagrodzenie należne klientowi oraz istotny czynnik finansowania. Cena ta nie obejmuje kwot pobranych w imieniu innego podmiotu tj. podatek VAT i inne podatki związane ze sprzedażą (podatek akcyzowy, opłata paliwowa).

Zmienne wynagrodzenie

Niektóre umowy z klientami mogą zawierać kwoty zmienne wynagrodzenia w związku z udzielaniem upustów, rabatów, zwrotu wynagrodzenia, kredytów, ustępstw cenowych, dodatków, premii za wyniki lub nakładaniem kar.

W wartości ceny transakcyjnej Spółka uwzględni taką kwotę wynagrodzenia zmiennego, co do której istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że nie nastąpi konieczność znacznego odwrócenia ujętego wcześniej przychodu (zasada ostrożności) i dokonuje szacunku stosując jedną z następujących metod, w zależności od tego, która z nich pozwoli dokładniej przewidzieć kwotę wynagrodzenia, do którego jest uprawniona:

- metodę oczekiwanych wartości (sumie iloczynów kwot wynagrodzenia i prawdopodobieństw ich wystąpienia), którą stosuje się w przypadku zawierania dużej liczby podobnych umów, a w danej umowie przewiduje się więcej niż dwa możliwe wyniki;
- metodę wartości najbardziej prawdopodobnej (czyli najbardziej prawdopodobnej kwoty z możliwych) w przypadku gdy umowa ma tylko dwa możliwe wyniki (np. z premią lub bez).

Raz wybrana metoda stosowana jest do danej umowy konsekwentnie. Szacunek aktualizuje się na każdy dzień sprawozdawczy. Ewentualne korekty rozpoznanego przychodu ujmowane są w okresie, w którym ma miejsce aktualizacja – łączna kwota rozpoznanych przychodów powinna odpowiadać kwocie, która byłaby rozpoznana, gdyby nowe informacje były znane Spółce od początku.

Wynagrodzenie niepieniężne Spółka wycenia w wartości godziwej, a w przypadku braku możliwości jej racjonalnego szacunku, w sposób pośredni przez odniesienie do indywidualnej ceny sprzedaży przyrzeczonych dóbr lub usług.

Wynagrodzenie płatne klientowi, o ile tylko nie stanowi zapłaty za wyodrębnione dobro lub usługę nabywaną od klienta, powoduje obniżenie ceny transakcyjnej. Obniżenie przychodów następuje w chwili wystąpienia późniejszego z poniższych zdarzeń:

- ujęcie przez Spółkę przychodów z tytułu przekazania powiązanych z umową dóbr lub usług klientowi; oraz
- zapłata lub zobowiązanie się Spółki do zapłaty wynagrodzenia (nawet jeżeli zapłata ta jest uzależniona od wystąpienia niepewnego zdarzenia w przyszłości).

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego mającego miejsce w trakcie trwania umowy Spółka dokonuje aktualizacji swoich szacunków mających wpływ na cenę transakcyjną. Każda zmiana w cenie transakcyjnej jest alokowana do wszystkich zobowiązań do wykonania świadczenia, chyba że wynagrodzenie zmienne dotyczy tylko jednego lub kilku (a nie wszystkich) takich zobowiązań.

Przypisanie ceny transakcyjnej do zobowiązań do wykonania świadczenia

Spółka przypisuje cenę transakcyjną do każdego zobowiązania do wykonania świadczenia (lub do odrębnego dobra lub odrębnej usługi) w kwocie, która odzwierciedla kwotę wynagrodzenia, które – zgodnie z oczekiwaniem Spółki – przysługuje jej w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług klientowi.

Spełnianie zobowiązań do wykonania świadczenia

Jeśli obowiązek świadczenia wypełniany jest w danym punkcie czasu przychód ujmuje się w momencie przekazania kontroli nad produktem, towarem lub usługą (tzn. przekazania możliwości kierowania wykorzystaniem i uzyskiwania praktycznie wszystkich korzyści z tego produktu, towaru lub usługi).

Przesłankami wskazującymi na przekazanie kontroli do klienta są:

- Spółka posiada bieżące prawo do wynagrodzenia,
- klient posiada prawo własności do aktywa,
- klient posiada fizyczne władanie nad aktywem,
- klient przejął istotne ryzyka i korzyści związane z aktywem,
- klient zaakceptował rezultat obowiązku świadczenia.

Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ujmuje się w wyniku finansowym jednorazowo, w określonym momencie czasu, zgodnym z momentem spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia (w szczególności określanym w oparciu o reguły sprzedaży INCOTERMS).

W odniesieniu do umów dotyczących usług ciągłych, na podstawie których Spółka ma prawo do otrzymania od klienta wynagrodzenia w kwocie, która odpowiada bezpośrednio wartości, jaką dla klienta ma świadczenie dotychczas wykonane, Spółka ujmuje przychód w kwocie, którą ma prawo zafakturować.

Wynagrodzenie zleceniodawcy a wynagrodzenie pośrednika

W przypadku, gdy w dostarczeniu dóbr lub usług klientowi zaangażowany jest inny podmiot, Spółka określa czy charakter przyrzeczenia Spółki stanowi zobowiązanie do wykonania świadczenia polegającego na dostarczeniu określonych dóbr lub usług (w tym przypadku Spółka jest zleceniodawcą) czy też na zleceniu innemu podmiotowi dostarczenia tych dóbr lub usług (w tym przypadku Spółka jest pośrednikiem).

Spółka jest zleceniodawcą, jeśli sprawuje kontrolę nad przyrzeczonym dobrem lub usługą przed ich przekazaniem klientowi. Jednostka nie musi jednak działać jako zleceniodawca, jeśli uzyskuje tytuł prawny do produktu tylko chwilowo, zanim zostanie on przeniesiony na klienta. Jednostka występująca w umowie jako zleceniodawca może sama wypełnić zobowiązanie do wykonania świadczenia lub może powierzyć wypełnienie tego zobowiązania lub jego części innemu podmiotowi (np. podwykonawcy) w jej imieniu. W takiej sytuacji Spółka ujmuje przychody w kwocie wynagrodzenia brutto, do którego – zgodnie z jej oczekiwaniem – będzie uprawniona w zamian za przekazane dobra lub usługi.

Spółka działa jako pośrednik, jeśli jej zobowiązanie do wykonania świadczenia polega na zapewnieniu dostarczenia dóbr lub usług przez inny podmiot. W taki przypadku Spółka ujmuje przychody w kwocie jakiegokolwiek opłaty lub prowizji, do której – zgodnie z jej oczekiwaniem – będzie uprawniona w zamian za zapewnienie dostarczenia dóbr lub usług przez inny podmiot.

Istotny komponent finansowania

W przypadku umów z klientami, dla których okres pomiędzy przekazaniem przyrzeczonego dobra lub usługi klientowi a momentem zapłaty za dobro lub usługę przekracza jeden rok Spółka ocenia, czy umowy zawierają istotny element finansowania. W celu ustalenia ceny transakcyjnej, Spółka koryguje przyzeczoną kwotę wynagrodzenia o istotny komponent finansowania stosując stopę dyskontową, która zostałaby zastosowana w przypadku zawarcia oddzielnej transakcji finansowania pomiędzy jednostką a jej klientem w momencie zawarcia umowy.

Spółka zdecydowała się nie korygować przyzeczonej kwoty wynagrodzenia o wpływ istotnego elementu finansowania, jeżeli w momencie zawarcia umowy oczekuje, że okres od momentu przekazania przyrzeczonego dobra lub usługi klientowi do momentu zapłaty za dobro lub usługę przez klienta wyniesie nie więcej niż jeden rok. Dlatego też, dla krótkoterminowych zaliczek Spółka nie wydziela istotnego elementu finansowania.

Wynagrodzenie niepieniężne

W przypadku umów, w których klient zobowiązał się do zapłaty wynagrodzenia w formie innej niż pieniężna, Spółka w celu ustalenia ceny transakcyjnej wycenia wynagrodzenie niepieniężne (lub przyrzeczenie zapłaty wynagrodzenia niepieniężnego) w wartości godziwej. W sytuacji, gdy Spółka nie może racjonalnie oszacować wartości godziwej wynagrodzenia niepieniężnego, wycenia je pośrednio przez odniesienie do indywidualnej ceny sprzedaży dóbr lub usług przyrzeczonych klientowi (lub klasie klientów) w zamian za wynagrodzenie.

Gwarancje

Spółka udziela gwarancji na sprzedane produkty, które stanowi zapewnienie klienta, że dany produkt jest zgodny z ustaloną przez strony specyfikacją. Spółka ujmuje takie gwarancje zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”. Niektóre niestandardowe umowy z klientami mogą zawierać gwarancje rozszerzone. Gwarancje takie stanowią oddzielną usługę – ujmowaną jako zobowiązanie do wykonania świadczenia, do której przypisuje się część ceny transakcyjnej.

Aktywowane koszty doprowadzenia do zawarcia umowy

Spółka ujmuje dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy z klientem jako składnik aktywów, jeżeli spodziewa się, że koszty te odzyska. Dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy to koszty ponoszone przez jednostkę w celu doprowadzenia do zawarcia umowy z klientem, których jednostka nie poniosłaby, jeżeli umowa nie zostałaby zawarta. Koszty doprowadzenia do zawarcia umowy ponoszone bez względu na to, czy umowa została zawarta, ujmuje się jako koszty w momencie ich poniesienia, chyba że koszty te wyraźnie obciążają klienta bez względu na to, czy umowa zostanie zawarta. Spółka ujmuje dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia

umowy jako koszty w momencie ich poniesienia, jeśli okres amortyzacji składnika aktywów, który w przeciwnym razie zostałby ujęty przez Spółkę, wynosi jeden rok lub krócej. Składnik aktywów jest systematycznie amortyzowany, z uwzględnieniem okresu przekazywania klientowi dóbr lub usług, z którymi jest powiązany. Spółka dokonuje aktualizacji okresu amortyzacji, aby odzwierciedlić istotną zmianę oczekiwanego okresu przekazywania klientowi dóbr lub usług, z którymi powiązany jest składnik aktywów.

Aktywa z tytułu umowy

W ramach aktywów z tytułu umowy Spółka ujmuje prawa do wynagrodzenia w zamian za dobra lub usługi, które przekazała klientowi, jeżeli prawo to jest uzależnione od warunku innego niż upływ czasu (na przykład od przyszłych świadczeń jednostki). Spółka ocenia, czy nie nastąpiła utrata wartości składnika aktywów z tytułu umowy na takiej samej zasadzie jak w przypadku składnika aktywów finansowych zgodnie z MSSF 9.

Należności

W ramach należności Spółka ujmuje prawa do wynagrodzenia w zamian za dobra lub usługi, które przekazała klientowi, jeżeli prawo to jest bezwarunkowe (jedynym warunkiem wymagalności wynagrodzenia jest upływ określonego czasu). Spółka ujmuje należność zgodnie z MSSF 9. W momencie początkowego ujęcia należności z tytułu umowy wszelkie różnice pomiędzy wyceną należności zgodnie z MSSF 9, a odpowiadającą jej wcześniej ujętą kwotą przychodów Spółka ujmuje jako koszt (strata z tytułu utraty wartości).

Zobowiązania z tytułu umowy

W ramach zobowiązań z tytułu umowy Spółka ujmuje otrzymane lub należne od klienta wynagrodzenie, z którym wiąże się obowiązek przekazania klientowi dóbr lub usług.

Aktywa z tytułu prawa do zwrotu

W ramach aktywów z tytułu prawa do zwrotu Spółka ujmuje prawo do odzyskania produktów od klientów po wywiązaniu się ze zobowiązania do zwrotu zapłaty.

Zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia

Spółka ujmuje zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia, jeżeli po jego otrzymaniu oczekuje, że zwróci jego część lub całość klientowi. Zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia wycenia się w kwocie otrzymanego wynagrodzenia (lub należności), do którego – zgodnie z oczekiwaniami jednostki – nie jest ona uprawniona (tj. w wysokości kwot nieujętych w cenie transakcyjnej). Zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia (oraz odpowiednia zmiana ceny transakcyjnej oraz wynikająca z niej zmiana zobowiązania z tytułu umowy) jest aktualizowane na koniec każdego okresu sprawozdawczego w związku ze zmianami okoliczności.

Polityka rachunkowości stosowana do 31 grudnia 2017 roku (MSR 18)

Przychody ze sprzedaży ujmowane są w wartości godziwej otrzymanych lub należnych wpływów z tytułu transakcji sprzedaży produktów, towarów lub usług dostarczonych odbiorcom w ramach normalnej działalności gospodarczej, po pomniejszeniu o rabaty, podatek od towarów i usług (VAT) i inne podatki związane ze sprzedażą (podatek akcyzowy, opłata paliwowa). Sprzedaż towarów i produktów ujmowana jest w momencie ich dostarczenia, kiedy znaczące ryzyko i korzyści wynikające z prawa własności towarów i produktów zostały przekazane nabywcy.

6.2 Przychody z tytułu dywidend

Należne dywidendy zalicza się do przychodów finansowych na dzień powzięcia przez właściwy organ jednostki wypłacającej dywidendę uchwały o podziale zysku chyba, że w uchwale określono inny dzień prawa do dywidendy.

6.3 Przychody z odsetek

Przychody z tytułu odsetek są rozpoznawane w momencie ich naliczenia (przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej), jeżeli ich otrzymanie nie jest wątpliwe.

6.4 Podatki

6.4.1 Podatek dochodowy

Na obowiązkowe obciążenia wyniku składają się: podatek bieżący (CIT) oraz podatek odroczony. Bieżące obciążenie podatkowe jest obliczane na podstawie wyniku podatkowego (podstawy opodatkowania) danego roku obrotowego. Zysk (strata) podatkowa różni się od księgowego zysku (straty) netto z powodu występowania tzw. różnic przejściowych między przychodami w ujęciu księgowym i podatkowym, tj. przychodów podlegających opodatkowaniu i kosztów stanowiących koszty uzyskania przychodów w innym okresie niż bieżący okres sprawozdawczy) oraz tzw. różnic trwałych wynikających z faktu, iż część z pozycji kosztów i przychodów, ujętych księgowo nigdy nie będzie uwzględniona w rozliczeniu podatkowym. Obciążenia podatkowe są wyliczane w oparciu o stawki podatkowe obowiązujące w danym roku obrotowym.

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej, zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego ustalone jest z uwzględnieniem wszystkich różnic przejściowych występujących na dzień kończący okres sprawozdawczy między wartością podatkową aktywów i pasywów a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym.

Zobowiązanie z tytułu podatku odroczonego ujmowane jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy zobowiązanie z tytułu podatku odroczonego powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mającej wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku dodatnich różnic przejściowych wynikających z inwestycji w jednostkach zależnych, współzależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach – z wyjątkiem sytuacji, gdy terminy odwracania się różnic przejściowych podlegają kontroli inwestora i gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych, jak również niewykorzystanych aktywów podatkowych i niewykorzystanych strat podatkowych przeniesionych na następne lata, w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać ww. różnice, aktywa i straty:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy aktywa z tytułu podatku odroczonego dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku ujemnych różnic przejściowych z tytułu inwestycji w jednostkach zależnych, współzależnych lub stowarzyszonych oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jedynie w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, iż w dającej się przewidzieć przyszłości ww. różnice przejściowe ulegną odwróceniu i osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu podatku odroczonego jest weryfikowana na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do jego częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz zobowiązania z tytułu podatku odroczonego wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów lub zobowiązań zostanie zrealizowany, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na dzień kończący okres sprawozdawczy lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na dzień kończący okres sprawozdawczy. Wpływ podatku odroczonego dotyczący pozycji ujmowanych bezpośrednio w kapitale własnym jest ujmowany w kapitale własnym poprzez inne całkowite dochody.

Spółka kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ze zobowiązaniami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności z zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczonego podatku dochodowego ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

6.4.2 Podatek od towarów i usług (VAT), podatek akcyzowy i opłata paliwowa

Przychody, koszty, aktywa i zobowiązania są ujmowane po pomniejszeniu o wartość podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego i opłaty paliwowej, z wyjątkiem:

- gdy podatek od towarów i usług (VAT) zapłacony przy zakupie aktywów lub usług nie jest możliwy do odzyskania od organów podatkowych (wtedy jest on ujmowany odpowiednio, jako część ceny nabycia składnika aktywów lub jako część pozycji kosztowej) oraz
- należności i zobowiązań, które są wykazywane z uwzględnieniem kwoty podatku od towarów i usług (VAT), akcyzy i opłaty paliwowej.

Kwota netto podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego i opłaty paliwowej możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz organów podatkowych jest ujęta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jako część należności lub zobowiązań.

6.5 Transakcje w walucie obcej

Wyrażone w walutach obcych operacje gospodarcze ujmuje się w walucie funkcjonalnej Spółki (polski złoty) na dzień ich zawarcia odpowiednio po kursie:

- faktycznie zastosowanym w tym dniu, wynikającym z charakteru operacji - w przypadku sprzedaży lub kupna walut,
- średnim ogłoszonym dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski („NBP”) z dnia poprzedzającego ten dzień - w przypadku zapłaty należności lub zobowiązań, jeżeli nie jest zasadne zastosowanie kursu, o którym mowa w punkcie powyżej, a także w przypadku pozostałych operacji.

Kursem dla faktur zakupu jest średni kurs NBP ogłoszony w ostatnim dniu roboczym poprzedzającym dzień wystawienia faktury, a dla faktur sprzedaży – średni kurs NBP ogłoszony w ostatnim dniu roboczym poprzedzającym datę sprzedaży.

Wszelkie zyski lub straty kursowe powstałe z tytułu przeliczenia są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, z wyjątkiem różnic kursowych traktowanych jako część kosztów finansowania zewnętrznego kapitalizowanych w wartości rzeczowych aktywów trwałych (różnice kursowe od odsetek i prowizji). Pozycje niepieniężne wyceniane według kosztu historycznego w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia początkowej transakcji. Pozycje niepieniężne wyceniane według wartości godziwej w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia ustalenia takiej wartości godziwej.

Spółka osobno ustala wynik z tytułu różnic kursowych dla różnic zrealizowanych i niezrealizowanych, prezentując ostatecznie wynik na łącznych różnicach kursowych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako zyski lub straty:

- działalności operacyjnej: w odniesieniu do różnic kursowych dotyczących rozliczenia należności i zobowiązań handlowych,
- działalności finansowej: w odniesieniu między innymi do pozycji kredytów i pożyczek, zobowiązań inwestycyjnych, środków pieniężnych i ich ekwiwalentów.

Różnice kursowe powstałe w związku z wyceną na dzień kończący okres sprawozdawczy inwestycji krótkoterminowych (np. udzielonych pożyczek, środków pieniężnych i innych aktywów pieniężnych) oraz należności i zobowiązań w walutach obcych zalicza się do kosztów lub przychodów działalności finansowej i operacyjnej.

Dla potrzeb wyceny pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej zastosowano następujące kursy walut obcych ustalone na podstawie notowań ogłaszanych przez Narodowy Bank Polski (NBP):

Średni kurs NBP na dzień	31 grudnia 2018 ⁽¹⁾	31 grudnia 2017 ⁽²⁾
USD	3,7597	3,4813
EUR	4,3000	4,1709

⁽¹⁾ Tabela kursów średnich NBP obowiązująca na dzień 31 grudnia 2018 roku.

⁽²⁾ Tabela kursów średnich NBP obowiązująca na dzień 31 grudnia 2017 roku.

6.6 Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe, z wyjątkiem gruntów, są wyceniane według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Gruntów wyceniane są w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. W przypadku prawa wieczystego użytkowania gruntu przez cenę nabycia rozumie się cenę nabycia tego prawa od osoby trzeciej. Spółka aktywuje otrzymane bezpłatnie prawo wieczystego użytkowania gruntów w wartości godziwej w księgach rachunkowych.

Wartość początkowa rzeczowych aktywów trwałych obejmuje ich cenę nabycia powiększoną o wszystkie koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do używania. W skład kosztu wchodzi również koszt wymiany części składowych maszyn i urządzeń w momencie poniesienia, jeśli spełnione są kryteria rozpoznania. Koszty poniesione po wprowadzeniu rzeczowych aktywów trwałych do użytkowania, jak koszty napraw, przeglądów, opłaty eksploatacyjne, wpływają na wynik finansowy okresu sprawozdawczego, w którym zostały poniesione.

Rzeczowe aktywa trwałe w momencie ich nabycia zostają podzielone na części składowe będące pozycjami o istotnej wartości, do których można przyporządkować odrębny okres ekonomicznej użyteczności. Częścią składową są również koszty generalnych remontów.

Rzeczowe aktywa trwałe (w tym ich komponenty), z wyjątkiem gruntów, są amortyzowane liniowo w okresie odpowiadającym szacowanemu okresowi ich ekonomicznej użyteczności, który kształtuje się następująco:

Budynki, budowle	1 rok – 80 lat
Urządzenia techniczne i maszyny	1 rok – 25 lat
Pozostałe	1 rok – 15 lat

Dany składnik rzeczowych aktywów trwałych może zostać usunięty ze sprawozdania z pozycji finansowej po dokonaniu jego zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania takiego składnika aktywów. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia danego składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej (obliczone jako różnica pomiędzy ewentualnymi wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danego składnika aktywów) są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w okresie, w którym dokonano takiego usunięcia.

Wartość końcowa, okres użytkowania oraz metoda amortyzacji składników aktywów poddawane są corocznej weryfikacji i w razie konieczności korygowane z efektem od początku następnego roku obrotowego.

Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy są wyceniane w wysokości ogółu kosztów pozostających w bezpośrednim związku z ich nabyciem lub wytworzeniem, w tym kosztów finansowych, pomniejszonych o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy nie są amortyzowane do momentu osiągnięcia przydatności do użytkowania.

Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy dotyczą rzeczowych aktywów trwałych będących w toku budowy lub montażu i są wykazywane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia.

Koszty finansowe aktywowane na rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy obejmują koszty obsługi zobowiązań zaciągniętych w celu ich sfinansowania zgodnie z zasadami opisanymi w nocie 6.16.

6.7 Aktywa niematerialne

Aktywa niematerialne są rozpoznawane, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości spowodują one wpływ do Spółki korzyści ekonomicznych, które mogą być bezpośrednio powiązane z tymi aktywami. Początkowe ujęcie aktywów niematerialnych następuje według cen nabycia lub kosztu wytworzenia, jeśli są nabyte w ramach oddzielnej transakcji. Po ujęciu początkowym aktywa niematerialne są wyceniane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Aktywa niematerialne obejmują licencje na programy komputerowe, patenty, znaki towarowe, nabyte prawa do emisji CO₂ oraz aktywa niematerialne w realizacji.

Aktywa niematerialne, za wyjątkiem wartości firmy, są amortyzowane liniowo w okresie odpowiadającym szacowanemu okresowi ich ekonomicznej użyteczności. Przewidywany okres użytkowania posiadanych przez Spółkę aktywów niematerialnych wynosi od 2 do 40 lat.

Okres i metoda amortyzacji aktywów niematerialnych są weryfikowane na koniec każdego roku obrotowego. Zmiany w oczekiwanych okresie użytkowania lub oczekiwany sposób konsumowania korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów są ujmowane poprzez zmianę odpowiednio okresu lub metody amortyzacji i traktowane jak zmiany wartości szacunkowych. Okresy użytkowania są poddawane corocznej weryfikacji, a w razie potrzeby, korygowane z efektem od początku następnego roku obrotowego.

Nakłady poniesione na aktywa niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, nie są aktywowane i są ujmowane w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

6.8 Leasing

Leasing jest klasyfikowany jako leasing finansowy, gdy warunki umowy przenoszą zasadniczo całe potencjalne korzyści oraz ryzyko wynikające z bycia właścicielem przedmiotu leasingu na leasingobiorcę. Wszystkie pozostałe umowy leasingu są traktowane przez Spółkę jako leasing operacyjny.

Spółka jako leasingobiorca

Aktywa użytkowane na podstawie umowy leasingu finansowego są traktowane jak aktywa Spółki i są wyceniane w ich wartości godziwej ustalonej na moment ich nabycia, nie wyższej jednak niż wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych. Powstające z tego tytułu zobowiązanie wobec leasingodawcy jest prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji zobowiązania z tytułu leasingu finansowego. Płatności leasingowe są podzielone na część odsetkową oraz część kapitałową tak, by stopa odsetek od pozostającego do rozliczenia zobowiązania była wielkością stałą. Koszty finansowe są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Płatności z tytułu leasingu operacyjnego są odnoszone w sprawozdanie z całkowitych dochodów przy zastosowaniu metody liniowej w okresie wynikającym z umowy leasingu.

6.9 Udziały, akcje w jednostkach zależnych i współzależnych

Udziały, akcje w jednostkach zależnych i współzależnych wykazywane są według kosztu historycznego pomniejszonego o utworzone odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

6.10 Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Spółka ocenia, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości któregoś ze składników aktywów. W razie stwierdzenia, że przesłanki takie zachodzą, lub w razie konieczności przeprowadzenia corocznego testu sprawdzającego, czy nastąpiła utrata wartości, Spółka dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów.

Wartość odzyskiwalna składnika aktywów odpowiada wartości godziwej tego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne, pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej, zależnie od tego, która z nich jest wyższa. Wartość tę ustala się dla poszczególnych aktywów, chyba że dany składnik aktywów nie generuje samodzielnie wpływów pieniężnych, które w większości są niezależne od tych, które są generowane przez inne aktywa lub grupy aktywów. Jeśli wartość bilansowa składnika aktywów jest wyższa niż jego wartość odzyskiwalna, ma miejsce utrata wartości i dokonuje się wówczas odpisu do ustalonej wartości odzyskiwalnej.

Przy szacowaniu wartości użytkowej prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed uwzględnieniem skutków opodatkowania, która odzwierciedla bieżące rynkowe oszacowanie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko typowe dla danego składnika aktywów. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości niefinansowych składników majątkowych używanych w działalności ujmują się jako pozostałe koszty.

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Spółka ocenia, czy występują przesłanki wskazujące na to, że odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, który był ujęty w okresach poprzednich w odniesieniu do danego składnika aktywów jest zbędny lub czy powinien zostać zmniejszony. Jeżeli takie przesłanki występują, Spółka szacuje wartość odzyskiwalną tego składnika aktywów. Poprzednio ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ulega odwróceniu wtedy i tylko wtedy, gdy od czasu ujęcia ostatniego odpisu aktualizującego nastąpiła zmiana wartości szacunkowych stosowanych do ustalenia wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów. W takim przypadku, podwyższa się wartość bilansową składnika aktywów do wysokości jego wartości odzyskiwalnej.

Podwyższona kwota nie może przekroczyć wartości bilansowej składnika aktywów, jaka zostałaby ustalona (po odjęciu umorzenia), gdyby w ubiegłych latach w ogóle nie ujęto odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości w odniesieniu do tego składnika aktywów. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika niefinansowych aktywów trwałych ujmują się jako pozostałe przychody. Po odwróceniu odpisu aktualizującego, w kolejnych okresach odpis amortyzacyjny dotyczący danego składnika jest korygowany w sposób, który pozwala w ciągu pozostałego okresu użytkowania tego składnika aktywów dokonywać systematycznego odpisania jego zwyfikowanej wartości bilansowej pomniejszonej o wartość końcową. Spółka dokonuje kompensaty odpowiadających sobie tytułów pozostałych przychodów i kosztów zgodnie z MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” (pkt. 34) i wykazuje w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w wartości netto.

6.11 Zapasy

Zapasy są wyceniane według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia lub kosztu wytworzenia i ceny sprzedaży netto.

Koszty poniesione w celu doprowadzenia składników zapasów do ich aktualnego miejsca i stanu ujmowane są w następujący sposób:

- materiały i towary – według ceny nabycia ustalonej metodą średniej ważonej,
- produkty gotowe i produkty w toku – według kosztu bezpośrednich materiałów i robocizny oraz uzasadnionej części pośrednich kosztów produkcji, ustalonej przy normalnym wykorzystaniu zdolności produkcyjnych, ustalonych metodą średniej ważonej.

Wycena rozchodu zapasów dokonywana jest metodą średniej ważonej.

Cena sprzedaży netto jest to możliwa do uzyskania na dzień kończący okres sprawozdawczy cena sprzedaży bez podatku od towarów i usług, podatku akcyzowego i opłaty paliwowej, pomniejszona o rabaty, opusty i tym podobne oraz koszty związane z przystosowaniem składnika do sprzedaży i dokonaniem tej sprzedaży.

Grupa LOTOS S.A. stosuje obowiązujące od dnia 7 kwietnia 2007 roku zasady funkcjonowania systemu zapasów obowiązkowych, wprowadzone ustawą z dnia 16 lutego 2007 roku o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. Nr 52, poz. 343, z dnia 23 marca 2007 roku z późniejszymi zmianami). Ustawa, o której mowa powyżej określa zasady tworzenia, utrzymywania oraz finansowania zapasów ropy naftowej i produktów naftowych. Zapasy obowiązkowe obejmują ropę naftową, produkty naftowe (paliwa ciekłe), gaz płynny LPG. Spółka wykazuje zapasy obowiązkowe jako aktywa krótkoterminowe ze względu na rotację w krótkim okresie.

Odpisy aktualizujące wartość produktów lub półproduktów, wynikające z wyceny według cen sprzedaży netto korygują koszt wytworzenia. Odpisy aktualizujące wartość towarów obciążają wartość sprzedanych towarów.

Na dzień kończący okres sprawozdawczy Spółka ustala szacunkowo (na podstawie indywidualnej analizy przydatności zapasów dla celów prowadzonej przez Spółkę działalności gospodarczej) wartość odpisu aktualizującego zapas materiałów zgromadzonych w magazynach. W przypadku obniżki notowań cen ropy i produktów rafineryjnych, Spółka zawiązuje odpis aktualizujący bilansową wartość zapasów z uwagi na różnicę między kosztem wytworzenia, a cenami możliwymi do uzyskania (ang. „net realisable value”) zgodnie z MSR 2. Odpisy aktualizujące wartość zapasów materiałów dokonane w związku z utratą ich wartości, obciążają koszty wytworzenia.

W przypadku ustania przyczyny, dla której dokonano odpisu aktualizacyjnego zapasu – rozwiązanie odpisu, równowartość całości lub części zwiększa wartość składnika zapasów. W przypadku wykorzystania odpisu, ze względu na czystość zapisu i treść ekonomiczną, odwrócenie odpisu znajduje odzwierciedlenie poprzez podstawową działalność operacyjną.

6.12 Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Środki pieniężne w banku i w kasie oraz lokaty krótkoterminowe przechowywane do terminu zapadalności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu.

Wykazana w sprawozdaniu z przepływu środków pieniężnych pozycja środki pieniężne i ich ekwiwalenty składa się z gotówki w kasie, kredytów w rachunku bieżącym oraz lokat bankowych o terminie zapadalności nie dłuższym niż 3 miesiące, które nie zostały potraktowane jako działalność lokacyjna.

6.13 Kapitały własne

Kapitały własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa i postanowieniami Statutu Spółki.

Kapitał podstawowy Grupy LOTOS S.A. jest wykazywany według wartości nominalnej, w wysokości zgodnej ze Statutem Spółki oraz wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.

6.14 Kredyty

W momencie początkowego ujęcia wszystkie kredyty bankowe są ujmowane według ceny nabycia odpowiadającej wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane z uzyskaniem kredytu.

Po początkowym ujęciu oprocentowane kredyty są następnie wyceniane według zamortyzowanego kosztu, przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Przy ustalaniu zamortyzowanego kosztu uwzględnia się koszty związane z uzyskaniem kredytu oraz dyskonta lub premie uzyskane przy rozliczeniu zobowiązania. Zyski i straty są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów z chwilą usunięcia zobowiązania ze sprawozdania z sytuacji finansowej, a także w wyniku naliczania odpisu z tytułu utraty wartości.

6.15 Świadczenia pracownicze

6.15.1 Odprawy emerytalne, nagrody jubileuszowe i inne świadczenia

Zgodnie z obowiązującym Zakładowym Układem Zbiorowym Pracy, Spółka realizuje wypłaty nagród jubileuszowych, odpraw emerytalnych i rentowych oraz odpraw pośmiertnych.

Ponadto, objętym przez Spółkę opieką socjalną pracownikom, emerytom i rencistom, przysługują świadczenia w ramach odrębnego funduszu socjalnego, który tworzony jest zgodnie z obowiązującymi krajowymi przepisami ustawowymi w tym zakresie (Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, ZFSS).

Według MSR 19 „Świadczenia pracownicze” odprawy emerytalne, rentowe oraz odpisy na fundusz socjalny tytułem przyszłych świadczeń dla pracowników, w związku z programem socjalnym dla emerytów i rencistów, Spółka kwalifikuje jako programy określonych świadczeń po okresie zatrudnienia, natomiast nagrody jubileuszowe, odprawy pośmiertne oraz świadczenia wypłacane obecnym emerytom i rencistom z funduszu socjalnego zaliczane są do pozostałych świadczeń pracowniczych. Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu przyszłych wypłat świadczeń po okresie zatrudnienia na dzień kończący okres sprawozdawczy jest obliczana przez niezależnego aktuarium z zastosowaniem tzw. metody prognozowanych uprawnień jednostkowych i stanowi zdyskontowaną kwotę przewidywanych przyszłych płatności, których dokonanie jest wymagane celem wywiązania się pracodawcy z zobowiązań wynikających z pracy wykonywanej przez pracowników w okresach ubiegłych (do dnia kończącego okres sprawozdawczy), określoną dla każdego pracownika indywidualnie, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia (prawdopodobieństwo odejść pracowników), bez uwzględnienia osób, które zostaną w przyszłości przyjęte do pracy.

Wartość zobowiązania z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych obejmuje nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne i rentowe oraz świadczenia z funduszu socjalnego na rzecz emerytów i rencistów, a także kwotę szacowanych wypłat z tytułu odpraw pośmiertnych.

Nagrody jubileuszowe są wypłacane pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat. Odprawy emerytalne i rentowe są wypłacane jednorazowo, w momencie przejścia na emeryturę lub rentę. Wysokość odpraw emerytalnych i rentowych oraz nagród jubileuszowych zależy od stażu pracy oraz średniego wynagrodzenia pracownika. Wysokość odprawy pośmiertnej uzależniona jest od okresu zatrudnienia zmarłego pracownika, a wypłata przysługuje jego rodzinie, zgodnie z przepisami Kodeksu pracy.

Kwoty zysków i strat aktuarialnych z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia Grupa rozpoznaje w innych całkowitych dochodach.

Pracownikom Spółki przysługuje ponadto prawo do urlopów na warunkach określonych w przepisach Kodeksu pracy. Spółka kalkuluje koszty urlopów pracowniczych memoriałowo, stosując metodę zobowiązań. Wartość szacowanego w ten sposób ekwiwalentu z tytułu niewykorzystanych urlopów pracowniczych ujmowana jest w księgach Spółki w oparciu o różnicę pomiędzy faktycznym stanem wykorzystania urlopów przez pracowników a stanem, jaki wynikałby z proporcjonalnego wykorzystania urlopu w czasie i wykazywana w sprawozdaniu finansowym odpowiednio jako krótkoterminowe lub długoterminowe zobowiązanie z tytułu pozostałych świadczeń pracowniczych w okresie zatrudnienia.

Zobowiązania z tytułu pozostałych świadczeń pracowniczych w okresie zatrudnienia obejmują ponadto premie i nagrody, które wynikają z funkcjonujących w Spółce płacowych systemów motywacyjnych.

Szczegółowe informacje dotyczące świadczeń pracowniczych zawiera nota 24, gdzie poza ujawnieniami poszczególnych pozycji zobowiązań i kosztów z tytułu świadczeń pracowniczych, przedstawiono założenia aktuarialne, a także analizę wrażliwości szacunków na zmianę tych założeń. Spółka ujmuje koszty dyskonta od zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych w kosztach finansowych.

6.15.2 Podział zysku na cele pracownicze oraz fundusze specjalne

Zgodnie z polską praktyką gospodarczą akcjonariusze jednostek mogą dokonać podziału zysku na cele pracownicze w formie zasilenia funduszu socjalnego oraz na inne fundusze specjalne, jednakże w sprawozdaniu finansowym ta część podziału zysku jest zaliczana do kosztów działalności okresu, w którym podział zysku został zatwierdzony przez Zgromadzenie Akcjonariuszy.

6.16 Koszty finansowania zewnętrznego

Koszty finansowania zewnętrznego ujmuje się jako koszty w okresie, w którym je poniesiono, z wyjątkiem kosztów, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów (w tym różnice kursowe od odsetek i prowizji), które aktywuje się jako część ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika aktywów. W zakresie, w jakim środki pożyczają się specjalnie w celu pozyskania dostosowywanego składnika aktywów, kwotę kosztów finansowania zewnętrznego, którą można aktywować jako część tego składnika aktywów, ustala się jako różnicę między rzeczywistymi kosztami finansowania zewnętrznego poniesionymi z tytułu danej pożyczki lub kredytu w danym okresie, a przychodami z tytułu tymczasowego zainwestowania pożyczonych środków.

W stopniu, w jakim środki pożyczają się bez ściśle określonego celu, a następnie przeznaczają na pozyskanie dostosowywanego składnika aktywów, kwotę kosztów finansowania zewnętrznego, które mogą być kapitalizowane, ustala się poprzez zastosowanie stopy kapitalizacji do nakładów poniesionych na ten składnik majątku.

6.17 Aktywa i zobowiązania finansowe

Polityka rachunkowości stosowana od 1 stycznia 2018 roku (MSSF 9)

Aktywa finansowe

Grupa LOTOS S.A. klasyfikuje aktywa finansowe do następujących kategorii wyceny:

- wyceniane według zamortyzowanego kosztu;
- wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody;
- wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Klasyfikacja jest uzależniona od przyjętego przez Spółkę modelu zarządzania aktywami finansowymi oraz warunków umownych przepływów pieniężnych. Grupa LOTOS S.A. dokonuje reklasyfikacji inwestycji w instrumenty dłużne jedynie wówczas gdy zmienia się model zarządzania tymi aktywami.

Spółka dokonuje oceny modelu zarządzania dłużnymi aktywami finansowymi (w tym należnościami handlowymi) według trzech możliwych kryteriów:

- utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych,
- utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych i sprzedaży,
- model inny niż powyższe (efektywnie oznaczający aktywa w celu zbycia).

Wycena na moment początkowego ujęcia

Na moment początkowego ujęcia, Grupa LOTOS S.A. wycenia składniki aktywów finansowych według wartości godziwej powiększonej o koszty transakcji, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu składnika aktywów finansowych, w przypadku składnika aktywów finansowych, który nie wycenia w wartości godziwej przez wynik finansowy. Koszty transakcji dotyczących aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy są ujmowane w wyniku finansowym.

Zaprzestanie ujmowania

Aktywa finansowe ujmuje się, gdy Spółka staje się stroną postanowień umownych instrumentu. Aktywa finansowe wyłącza się z ksiąg rachunkowych, gdy prawa do uzyskania przepływów pieniężnych z aktywów finansowych wygasły lub zostały przeniesione, a Spółka dokonała przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

Wycena po początkowym ujęciu

Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Instrumenty dłużne utrzymywane w celu ściągnięcia umownych przepływów, które obejmują wyłącznie spłaty kapitału i odsetek („SPPI”), są wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Przychody z tytułu odsetek oblicza się przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej i wykazuje w pozycji przychody z tytułu odsetek w wyniku finansowym. Odpisy z tytułu utraty wartości ujmuje się zgodnie z zasadą rachunkowości wskazaną w rozdziale 6.18 i prezentuje w pozycji [Strata z tytułu utraty wartości aktywów finansowych](#).

W szczególności, w tej kategorii Spółka klasyfikuje:

- należności handlowe poza portfelem należności podlegających faktoringowi w ramach przyznanego Spółce limitu,
- pożyczki, które spełniają test klasyfikacyjny SPPI i które zgodnie z modelem biznesowym są wykazywane jako „utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych”,
- środki pieniężne i ich ekwiwalenty,
- lokaty, depozyty zabezpieczające, należności inwestycyjne i inne należności.

Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu kwalifikowane są jako aktywa długoterminowe, jeżeli ich zapadalność przekracza 12 miesięcy od dnia kończącego okres sprawozdawczy.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie należności w związku z upływem czasu jest ujmowane jako przychody finansowe.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Instrumenty dłużne, z których przepływy stanowią wyłącznie płatności kapitału i odsetek, a które są utrzymywane w celu ściągnięcia umownych przepływów pieniężnych i w celu sprzedaży, wyceniane są według wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Zmiany wartości bilansowej są ujmowane przez inne całkowite dochody, za wyjątkiem zysków i strat z tytułu utraty wartości, przychodów z tytułu odsetek oraz różnic kursowych, które ujmuje się w wyniku finansowym. W przypadku zaprzestania ujmowania składnika aktywów finansowych łączny zysk lub stratę poprzednio ujętą w innych całkowitych dochodach przenosi się z kapitału własnego do wyniku finansowego i ujmuje jako pozostałe zyski/(straty). Przychody z tytułu odsetek od takich aktywów finansowych wylicza się metodą efektywnej stopy procentowej i ujmuje w pozycji „przychody z tytułu odsetek”. Odpisy z tytułu oczekiwanych strat kredytowych (ang. expected credit losses „ECL”) ujmuje się zgodnie z zasadą rachunkowości dotyczącej utraty wartości aktywów finansowych i prezentuje w pozycji: [Odpis na oczekiwane straty kredytowe](#).

Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy

Aktywa, które nie spełniają kryteriów wyceny według zamortyzowanego kosztu lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, wycenia się w wartości godziwej przez wynik finansowy.

W szczególności Grupa LOTOS S.A. zalicza do kategorii wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy instrumenty dłużne - pożyczki, które nie spełniają testu SPPI (tj. przepływy pieniężne z tych pożyczek nie stanowią wyłącznie płatności kapitału i odsetek).

Wartość godziwą należności handlowych podlegających faktoringowi w ramach dostępnego na dzień kończący okres sprawozdawczy limitu, ustala się w oparciu o warunki umowy faktoringowej zawartej z faktorem.

Zysk lub stratę z wyceny inwestycji dłużnych do wartości godziwej ujmuje się w wyniku finansowym i prezentuje w pozycji „Zyski/(straty) z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów finansowych” w okresie, w którym wystąpiły. Zyski/(straty) z wyceny do wartości godziwej zawierają wynikające z umowy otrzymane odsetki od instrumentów finansowych zaliczonych do tej kategorii.

Do instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy Spółka zalicza instrumenty pochodne, które zostały opisane w nocie 6.19.

Instrumenty kapitałowe wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Udziały w kapitale innych jednostek obejmują instrumenty kapitałowe innych jednostek, które nie dają kontroli, współkontroli ani znaczącego wpływu na te jednostki.

Udziały w innych jednostkach są początkowo ujmowane w wartości godziwej powiększonej o koszty transakcyjne. W późniejszych okresach są one ujmowane w wartości godziwej. Dla wszystkich posiadanych inwestycji Spółka wybrała opcję prezentowania zysków i strat z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów kapitałowych w innych całkowitych dochodach, ponieważ udziały te nie są utrzymywane w celach uzyskiwania krótkoterminowych zwrotów. W przypadku dokonania takiego wyboru, zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej nie podlegają późniejszej reklasyfikacji do wyniku finansowego w momencie zaprzestania ujmowania inwestycji. Odpisy z tytułu utraty wartości (i odwrócenie odpisów) w odniesieniu do inwestycji kapitałowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody nie są prezentowane osobno od innych zmian wartości godziwej.

Dywidendy z takich inwestycji ujmuje się w wyniku finansowym w momencie ustanowienia prawa Spółki do otrzymania płatności.

Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe są początkowo ujmowane w wartości godziwej pomniejszonej o koszty transakcyjne, a następnie według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Do instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy Spółka zalicza instrumenty pochodne, które są opisane w nocie 6.19.

Grupa LOTOS S.A. jako zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie klasyfikuje przede wszystkim zobowiązania handlowe, zobowiązania inwestycyjne oraz pozostałe zobowiązania, kredyty i pożyczki, zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych. Zobowiązania te wykazywane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycjach: Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego, Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, Pozostałe zobowiązania i rezerwy.

Zobowiązania finansowe wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych zobowiązań oraz przeliczenia według kursów obowiązujących na dzień bilansowy ujmuje się w wyniku finansowym, o ile nie odracza się ich w innych całkowitych dochodach, gdy kwalifikują się do uznania za zabezpieczenie przepływów pieniężnych.

W przypadku modyfikacji warunków umownych zobowiązania finansowego, która nie powoduje zaprzestania ujmowania istniejącego zobowiązania, zysk lub stratę ujmuje się niezwłocznie w wyniku finansowym. Zysk lub stratę oblicza się jako różnicę pomiędzy wartością bieżącą zmodyfikowanych i oryginalnych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych z zastosowaniem oryginalnej efektywnej stopy procentowej zobowiązania.

Polityka rachunkowości stosowana do 31 grudnia 2017 roku (MSR 39)

Aktywa i zobowiązania finansowe dzielone są na następujące kategorie:

- Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności,
- Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- Udzielone pożyczki i należności własne,
- Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży
- Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności

Aktywa finansowe notowane na aktywnym rynku niebędące instrumentami pochodnymi, o określonych lub możliwych do określenia płatnościach oraz ustalonym terminie wymagalności, które Spółka zamierza i ma możliwość utrzymać w posiadaniu do tego czasu, inne niż:

- wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- wyznaczone jako dostępne do sprzedaży,
- spełniające definicję pożyczek i należności.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności kwalifikowane są jako aktywa długoterminowe, jeżeli ich zapadalność przekracza 12 miesięcy od dnia kończącego okres sprawozdawczy.

Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Składnikiem aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy jest składnik spełniający jeden z poniższych warunków:

- a) jest klasyfikowany jako przeznaczony do obrotu. Składniki aktywów finansowych kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, jeśli są:
 - nabyte głównie w celu sprzedaży w krótkim terminie,
 - częścią portfela określonych instrumentów finansowych zarządzanych łącznie i co do których istnieje prawdopodobieństwo uzyskania zysku w krótkim terminie,
 - instrumentami pochodnymi, z wyłączeniem instrumentów pochodnych będących elementem rachunkowości zabezpieczeń oraz umów gwarancji finansowych,
- b) został zgodnie z MSR 39 zakwalifikowany do tej kategorii w momencie początkowego ujęcia.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej uwzględniając ich wartość rynkową na dzień bilansowy bez uwzględnienia kosztów transakcji sprzedaży. Zmiany wartości tych instrumentów finansowych ujmowane są w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako przychody lub koszty finansowe. Jeżeli kontrakt zawiera jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych, cały kontrakt może

zostać zakwalifikowany do kategorii aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Nie dotyczy to przypadków, gdy wbudowany instrument pochodny nie wpływa istotnie na przepływy pieniężne z kontraktu lub jest rzeczą oczywistą bez przeprowadzania lub po pobieżnej analizie, że gdyby podobny hybrydowy instrument byłby najpierw rozważany, to oddzielenie wbudowanego instrumentu pochodnego byłoby zabronione. Aktywa finansowe mogą być przy pierwotnym ujęciu zakwalifikowane do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli poniższe kryteria są spełnione: (i) taka kwalifikacja eliminuje lub znacząco obniża niespójność w zakresie ujmowania lub wyceny (niedopasowanie księgowe); lub (ii) aktywa są częścią grupy aktywów finansowych, które są zarządzane i oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem; lub (iii) aktywa finansowe zawierają wbudowane instrumenty pochodne, które powinny być oddzielnie ujmowane.

Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy obejmują zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu oraz zobowiązania finansowe pierwotnie zakwalifikowane do kategorii wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy. Zobowiązania finansowe są klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu, jeżeli zostały nabyte dla celów sprzedaży w niedalekiej przyszłości. Instrumenty pochodne, włączając wydzielone instrumenty wbudowane, są również klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu, chyba że są uznane za efektywne instrumenty zabezpieczające. Zobowiązania finansowe mogą być przy pierwotnym ujęciu zakwalifikowane do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli poniższe kryteria są spełnione: (i) taka kwalifikacja eliminuje lub znacząco obniża niespójność traktowania, gdy zarówno wycena jak i zasady rozpoznawania strat lub zysków podlegają innym regulacjom; lub (ii) zobowiązania są częścią grupy zobowiązań finansowych, które są zarządzane i oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem; lub (iii) zobowiązania finansowe zawierają wbudowane instrumenty pochodne, które powinny być oddzielnie ujmowane.

Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy są wyceniane w wartości godziwej, uwzględniając ich wartość rynkową na dzień kończący okres sprawozdawczy bez uwzględnienia kosztów transakcji sprzedaży. Zmiany w wartości godziwej tych instrumentów są ujmowane w zysku lub stracie jako koszty lub przychody finansowe.

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów i zobowiązań finansowych Spółka klasyfikuje do następujących kategorii:

- **Poziom 1:** Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest bezpośrednio o ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów lub zobowiązań.
- **Poziom 2:** Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku, których wszystkie znaczące dane wejściowe są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośrednio (bazujące na cenach).
- **Poziom 3:** Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana za pomocą modeli wyceny, w przypadku, których dane wejściowe nie są oparte na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne).

Spółka wykazuje transakcje pochodne o dodatniej wartości godziwej jako aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, a transakcje pochodne o ujemnej wartości godziwej wykazywane są jako zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu obejmują wycenę następujących rodzajów instrumentów pochodnych: swapy, futures, forward, opcje, swapy procentowe, forward procentowy.

Wartość godziwa swapów towarowych ustalana jest w oparciu o przyszłe przepływy z tytułu zawartej transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między średnią ceną rynkową, a ceną transakcyjną. Do wyznaczenia wartości godziwej zostały przyjęte ceny notowane z aktywnych rynków przekazane przez firmę zewnętrzną. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

Wartość godziwa spotów, forwardów oraz swapów walutowych ustalana jest w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy z tytułu zawartej transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między ceną terminową a ceną transakcyjną. Cena terminowa kalkulowana jest w oparciu o fixing NBP i krzywą stóp procentowych implikowaną z transakcji fxswap. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

Wartość godziwa transakcji terminowych na stopę procentową ustalana jest w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy z tytułu zawartej transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między ceną terminową a ceną transakcyjną. Cena terminowa kalkulowana jest w oparciu o zerokuponową krzywą stóp procentowych opartą o LIBOR 6M lub 3M w zależności od zawartej transakcji. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

W ramach zarządzania ryzykiem dotyczącym uprawnień do emisji dwutlenku węgla, Spółka ocenia każdorazowo ryzyko przewidywanego niedoboru uprawnień przyznawanych nieodpłatnie w ramach systemu ograniczenia emisji dwutlenku węgla i zarządza ryzykiem cen uprawnień do emisji notowanych na aktywnym rynku.

Dla celów zabezpieczenia ryzyka cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂) Spółka zawiera transakcje futures EUA, CER i ERU. Szacowana wartość godziwa tych instrumentów ustalana jest w oparciu o różnicę między ceną rynkową publikowaną na dzień wyceny przez ICE (Intercontinental Exchange). Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 1.

W razie potrzeby Spółka decyduje o rozliczeniu zawartych, otwartych na dzień kończący okres sprawozdawczy transakcji terminowych na nabycie uprawnień do emisji CO₂ poprzez ich fizyczną dostawę z zamiarem ich ewentualnego umorzenia jako rozliczenie rzeczywistej emisji. Wycena transakcji futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla, planowanych do zrealizowania dostawą fizyczną nie podlega ujęciu w aktywach / zobowiązaniach finansowych w sprawozdaniu finansowym, niemniej jednak Spółka wewnętrznie monitoruje i przeprowadza wycenę takich otwartych transakcji futures w ramach ogólnej oceny efektywności zarządzania ryzykiem CO₂, pozabilansowo.

Informacje na temat limitu nieodpłatnych uprawnień do emisji dwutlenku węgla dla Spółki oraz opis zarządzania ryzykiem znajdują się w nocie 27.2.

Spółka stosuje rachunkowość zabezpieczeń. Zmiany wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie odnosi się bezpośrednio na inne całkowite dochody.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej pochodne instrumenty finansowe prezentowane są jako odrębna pozycja bądź w ramach pozostałych aktywów i zobowiązań, jeśli ich wartość jest nieistotna. Dodatkowe informacje na temat zasad ujmowania i wyceny pochodnych instrumentów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń znajdują się w notach 6.19 i 6.20.

Pożyczki i należności

Do tej kategorii należą aktywa finansowe niezaliczane do instrumentów pochodnych o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, nienotowane na aktywnym rynku. Zalicza się je do aktywów obrotowych, o ile termin ich wymagalności nie przekracza 12 miesięcy od dnia kończącego okres sprawozdawczy. Pożyczki udzielone i należności o terminie wymagalności przekraczającym 12 miesięcy od dnia kończącego okres sprawozdawczy zalicza się do aktywów trwałych.

Kategoria obejmuje: należności z tytułu dostaw i usług, środki pieniężne i ich ekwiwalenty, lokaty, depozyty zabezpieczające, udzielone pożyczki, należności inwestycyjne, należności z systemu cash pool oraz pozostałe. W sprawozdaniu z sytuacji finansowej są one prezentowane w pozycjach: **Należności z tytułu dostaw i usług, Środki pieniężne i ich ekwiwalenty, Pozostałe aktywa długoterminowe i krótkoterminowe.**

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są ujmowane według wartości godziwej, powiększonej o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych. W przypadku braku notowań giełdowych na aktywnym rynku i braku możliwości wiarygodnego określenia ich wartości godziwej metodami alternatywnymi, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wyceniane są w cenie nabycia skorygowanej o odpis z tytułu utraty wartości. Dodatnią i ujemną różnicę pomiędzy wartością godziwą aktywów dostępnych do sprzedaży (jeśli istnieje cena rynkowa ustalona na aktywnym rynku regulowanym albo których wartość godziwa może być ustalona w inny wiarygodny sposób) a ich ceną nabycia, po pomniejszeniu o podatek odroczonej ujemnej różnicy, ujemnej różnicy ujemnych całkowitych dochodach. Spadek wartości aktywów dostępnych do sprzedaży spowodowany utratą wartości ujemnej różnicy ujemnych całkowitych dochodach. Spadek wartości aktywów dostępnych do sprzedaży spowodowany utratą wartości ujemnej różnicy ujemnych całkowitych dochodach.

Nabycie i sprzedaż aktywów finansowych rozpoznawane są na dzień dokonania transakcji. W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych wycenia się w wartości godziwej, powiększonej, w przypadku składnika aktywów niekwalifikowanego jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia.

Składnik aktywów finansowych zostaje usunięty ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy Spółka traci kontrolę nad prawami umownymi składającymi się na dany instrument finansowy; zazwyczaj ma to miejsce w przypadku sprzedaży instrumentu lub gdy wszystkie przepływy środków pieniężnych przypisane danemu instrumentowi przechodzą na niezależną stronę trzecią.

Spółka zalicza do tej kategorii udziały i akcje w pozostałych jednostkach i prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji **Udziały i akcje**. Ujmowanie i wycenę przedstawiono w nocie 6.9.

Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie

Zobowiązania finansowe niebędące instrumentami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy, są wyceniane według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu obejmują zaciągnięte kredyty, zobowiązania z tytułu dostaw i usług, zobowiązania inwestycyjne oraz pozostałe zobowiązania. Zobowiązania te wykazywane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycjach: **Kredyty, Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, Pozostałe zobowiązania i rezerwy**. Wycena i ujmowanie wymienionych klas w tej kategorii instrumentów opisano w notach 6.15 i 6.22.

6.18 Utrata wartości aktywów finansowych

Polityka rachunkowości stosowana od 1 stycznia 2018 roku (MSSF 9)

Grupa LOTOS S.A. na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy dokonuje oceny oczekiwanych strat kredytowych (ang. expected credit losses – „ECL”) związanych z instrumentami dłużnymi wycenianymi według zamortyzowanego kosztu i w wartości godziwej przez inne całkowite dochody niezależnie od wystąpienia przesłanek utraty wartości. Grupa LOTOS S.A. stosuje następujące modele wyznaczania odpisów z tytułu utraty wartości:

- model ogólny (podstawowy),
- model uproszczony.

W odniesieniu do krótkoterminowych należności handlowych, które nie mają znaczącego elementu finansowania, Spółka stosuje podejście uproszczone i wycenia odpisy z tytułu utraty wartości w wysokości strat kredytowych oczekiwanych w całym okresie życia należności od momentu jej początkowego ujęcia. Grupa LOTOS S.A. stosuje matrycę odpisów, w której odpisy oblicza się dla należności handlowych zaliczonych do różnych przedziałów wiekowych lub okresów przeterminowania.

Na potrzeby ustalenia oczekiwanych strat kredytowych należności grupuje się na podstawie podobieństwa charakterystyki ryzyka kredytowego. W celu określenia ogólnego współczynnika niewypelnienia zobowiązania przeprowadza się analizę nieściągalności za ostatnie 3 lata. Współczynniki niewypelnienia zobowiązania oblicza się dla następujących przedziałów:

- do 30 dni;
- od 30 do 90 dni;
- od 90 do 180 dni;
- powyżej 180 dni.

W celu określenia współczynnika niewypelnienia zobowiązania dla danego przedziału wiekowania, saldo należności spisanych porównuje się z saldem należności niespłaconych. W kalkulacji uwzględnia się wpływ czynników przyszłych na kwotę strat kredytowych.

Odpis z tytułu utraty wartości oblicza się uwzględniając współczynniki niewypelnienia zobowiązania skorygowane o wpływ czynników przyszłych oraz wysokość salda należności niespłaconych na dzień bilansowy dla każdego przedziału analizy wiekowej. Należności indywidualnie istotne (powyżej 5% wartości całkowitego salda należności) testuje się indywidualnie.

Należności wewnątrzgrupowe mają inne ryzyko kredytowe niż należności od stron trzecich ze względu na istniejące powiązanie i istnienie kontroli. W przypadku trudności finansowych Grupa LOTOS S.A. zwykle wspiera swoją spółkę zależną, w związku z czym słabe wyniki finansowe i sytuacja finansowa powiązanego podmiotu niekoniecznie muszą oznaczać zwiększone ryzyko kredytowe. W takim przypadku Spółka opiera szacunek utraty wartości na analizie indywidualnej. W innych przypadkach, gdy ilość pozycji jest znacząca, mogą one tworzyć oddzielny portfel należności wewnątrzgrupowych z zastosowaniem analizy portfelowej.

Grupa LOTOS S.A. stosuje trzystopniowy model utraty wartości dla aktywów finansowych innych niż należności handlowe:

- Stopień 1 – salda, dla których ryzyko kredytowe nie wzrosło znacząco od początkowego ujęcia. Oczekiwane straty kredytowe określa się na podstawie prawdopodobieństwa niewypelnienia zobowiązania w ciągu 12 miesięcy (tj. całkowita oczekiwana strata kredytowa pomnożona jest przez prawdopodobieństwo, że strata wystąpi w ciągu następnych 12 miesięcy);

- Stopień 2 – obejmuje salda, dla których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od początkowego ujęcia, ale brak jest obiektywnych przesłanek utraty wartości; oczekiwane straty kredytowe określa się na podstawie prawdopodobieństwa niewypelnienia zobowiązania przez cały umowny okres życia danego aktywa;
- Stopień 3 – obejmuje salda z obiektywną przesłanką utraty wartości.

Należności handlowe zaliczane są do Stopnia 2 lub Stopnia 3:

- Stopień 2 – obejmuje należności handlowe, do których zastosowano podejście uproszczone do oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia należności, za wyjątkiem należności handlowych zaliczonych do Stopnia 3;
- Stopień 3 – obejmuje należności handlowe przeterminowane o ponad 180 lub zidentyfikowane indywidualnie jako nieobsługiwane.

W zakresie w jakim zgodnie z podejściem ogólnym konieczna jest ocena czy nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego, Grupa LOTOS S.A. uwzględni następujące przesłanki przy dokonaniu tej oceny:

- przeterminowanie co najmniej 30 dni;
- nastąpiły zmiany legislacyjne, technologiczne lub makroekonomiczne, które mają znaczący negatywny wpływ na dłużnika;
- pojawiły się informacje o znaczącym niekorzystnym zdarzeniu dotyczącym pożyczki lub innej pożyczki tego samego dłużnika od innego pożyczkodawcy, np. wypowiedzenie umowy pożyczki, naruszenie jej warunków czy renegotiacja warunków ze względu na trudności finansowe itp.;
- dłużnik stracił znaczącego klienta lub dostawcę albo doświadczył innych niekorzystnych zmian na swoim rynku.

Aktywa finansowe są spisywane, w całości lub w części, kiedy Spółka wyczerpie praktycznie wszystkie działania w zakresie ściągania i uzna, że nie można już racjonalnie oczekiwać odzyskania należności. Zazwyczaj następuje to, gdy składnik aktywów jest przeterminowany co najmniej 180 dni.

Polityka rachunkowości stosowana do 31 grudnia 2017 roku (MSR 39)

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Spółka ocenia czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

Aktywa ujmowane według zamortyzowanego kosztu

Jeżeli istnieją obiektywne przesłanki na to, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości pożyczek i należności wycenianych według zamortyzowanego kosztu, to kwota odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat z tytułu nieściągnięcia należności, które nie zostały jeszcze poniesione), zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej (tj. stopy procentowej ustalonej przy początkowym ujęciu). Wartość bilansową składnika aktywów obniża się bezpośrednio lub poprzez rezerwę. Kwotę straty ujmuje się w sprawozdaniu z całkowitych dochodów. Spółka ocenia najpierw, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości poszczególnych składników aktywów finansowych, które indywidualnie są znaczące, a także przesłanki utraty wartości aktywów finansowych, które indywidualnie nie są znaczące. Jeżeli z przeprowadzonej analizy wynika, że nie istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych, niezależnie od tego, czy jest on znaczący, czy też nie, to Spółka włącza ten składnik do grupy aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego i łącznie ocenia pod kątem utraty wartości. Aktywa, które indywidualnie są oceniane pod kątem utraty wartości i dla których ujęto odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości lub uznano, że dotychczasowy odpis nie ulegnie zmianie, nie są brane pod uwagę przy łącznej ocenie grupy aktywów pod kątem utraty wartości.

Jeżeli w następnym okresie odpis z tytułu utraty wartości zmniejszył się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu, to uprzednio ujęty odpis odwraca się. Późniejsze odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ujmuje się w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w zakresie, w jakim na dzień odwrócenia wartość bilansowa składnika aktywów nie przewyższa jego zamortyzowanego kosztu.

Aktywa finansowe wykazywane według kosztu

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wykazywany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, to kwotę odpisu z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych dostępnego do sprzedaży, to kwota stanowiąca różnicę pomiędzy ceną nabycia tego składnika aktywów (pomniejszona o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i jego bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie odpisy z tytułu utraty wartości tego składnika uprzednio ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i przeniesiona do sprawozdania z całkowitych dochodów. Nie można ujmować w sprawozdaniu z całkowitych dochodów odwrócenia odpisu z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych kwalifikowanych jako dostępne do sprzedaży. Jeżeli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu z tytułu utraty wartości w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych i ich odwrócenie ujmuje się jednostronnie (netto) jako zyski bądź straty odpowiednio w pozycjach pozostałych przychodów bądź kosztów operacyjnych lub przychodów bądź kosztów finansowych w zależności od klasy instrumentów finansowych.

6.19 Pochodne instrumenty finansowe

Instrumenty pochodne, z których korzysta Spółka w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianami kursów wymiany walut, to przede wszystkim kontrakty walutowe typu forward. Ponadto, Spółka w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym z ryzykiem cen surowców oraz produktów naftowych korzysta z transakcji full barrel swap oraz commodity swap. Spółka korzysta z transakcji typu futures w celu zarządzania ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂). Grupa LOTOS S.A. w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianą stóp procentowych korzysta z swapów procentowych (IRS) oraz terminowych transakcji stopy procentowej (FRA). Tego rodzaju pochodne instrumenty finansowe są wyceniane do wartości godziwej. Wartość godziwa walutowych kontraktów forward jest ustalana poprzez odniesienie do bieżących kursów terminowych (forward) występujących przy kontraktach o podobnym terminie zapadalności. Wartość godziwa kontraktów na zamianę stóp procentowych jest ustalana poprzez

odniesienie do wartości rynkowej podobnych instrumentów. Instrumenty pochodne wykazuje się jako aktywa, gdy ich wartość jest dodatnia, i jako zobowiązania – gdy ich wartość jest ujemna. Zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów pochodnych, które nie spełniają zasad rachunkowości zabezpieczeń są bezpośrednio odnoszone na wynik finansowy netto roku obrotowego.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej instrumenty finansowe prezentowane są jako pozycje krótkoterminowe lub długoterminowe z uwzględnieniem przewidywanego okresu realizacji aktywów i zobowiązań zaklasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu.

6.20 Rachunkowość zabezpieczeń

Z dniem 1 stycznia 2011 roku Grupa LOTOS S.A. rozpoczęła stosowanie rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych w odniesieniu do kredytów walutowych przeznaczonych na finansowanie Programu 10+ wyznaczonych na instrument zabezpieczający dla przyszłych transakcji sprzedaży produktów naftowych denominowanych w USD.

Celem rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych jest zagwarantowanie określonego poziomu wartości złotej generowanych przez nią przychodów ze sprzedaży denominowanej w USD. Zabezpieczoną pozycją jest szereg wysoce prawdopodobnych, planowanych transakcji sprzedaży produktów rafineryjnych denominowanych w USD, w szczególności pierwszy wolumen przychodów (do wysokości desygnowanej raty kapitałowej) z tytułu sprzedaży denominowanej w USD, generowanych w trakcie danego miesiąca kalendarzowego lub w przypadku gdy kwota przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu będzie niewystarczająca w stosunku do desygnowanej raty kapitałowej, pierwszy wolumen przychodów generowany w trakcie trzech kolejnych miesięcy. W przypadku desygnowania kolejnego wolumenu przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu kalendarzowym, pozycją zabezpieczoną będzie pierwszy wolumen przychodów ze sprzedaży następujący po uprzednio desygnowanym wolumenie przychodów z tytułu sprzedaży denominowanej w USD w danym miesiącu lub w przypadku gdy kwota przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu będzie niewystarczająca w stosunku do desygnowanej raty kapitałowej, kolejny wolumen przychodów generowany w trakcie trzech kolejnych miesięcy. Pozycja zabezpieczona zostanie przypisana odpowiednio do każdego instrumentu zabezpieczającego zgodnie z indywidualnym dokumentem ustanowienia powiązania zabezpieczającego.

Wyznaczone do rachunkowości zabezpieczeń instrumenty zabezpieczające obejmują zobowiązanie do spłaty zaciągniętego kredytu w walucie USD z datami rozliczenia przypadającymi w dniach roboczych określonego miesiąca kalendarzowego zgodnie z harmonogramem spłat rat kapitałowych.

Zmiany wartości godziwej finansowych instrumentów wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych Spółka odnosi:

- w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie bezpośrednio na inne całkowite dochody,
- w części nie stanowiącej efektywnego zabezpieczenia zalicza się do pozostałych przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

W momencie ustanowienia zabezpieczenia Spółka formalnie wyznacza i dokumentuje powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia.

Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji lub transakcji, charakter zabezpieczanego ryzyka, a także sposób oceny efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem. Oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce skuteczne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka. Efektywność zabezpieczenia jest oceniana na moment ustanowienia zabezpieczenia oraz na bieżąco w celu sprawdzenia, czy jest wysoce efektywne we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zostało ustanowione.

6.21 Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Spółce ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych, i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu korzyści ekonomicznych oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. Jeżeli Spółka spodziewa się, że koszty objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów po pomniejszeniu o wszelkie zwroty. W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowe. Utworzone rezerwy zalicza się odpowiednio do kosztów operacyjnych, pozostałych kosztów operacyjnych, kosztów finansowych, zależnie od okoliczności, z którymi przyszłe zobowiązania się wiążą.

6.22 Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe

Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług wykazywane są w kwocie wymagającej zapłaty.

Spółka wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe, gdy zobowiązanie wygasło – to znaczy, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł. Zastąpienie dotychczasowego instrumentu dłużnego przez instrument o zasadniczo różnych warunkach dokonywane pomiędzy tymi samymi podmiotami Spółka ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego Spółka ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Powstające z tytułu zamiany różnice odnośnych wartości bilansowych wykazuje się w zysku lub stracie.

Pozostałe zobowiązania niefinansowe obejmują w szczególności zobowiązania wobec urzędu skarbowego z tytułu podatku od towarów i usług, akcyzy i opłaty paliwowej oraz zobowiązania z tytułu otrzymanych zaliczek, które będą rozliczone poprzez dostawę towarów, usług lub rzeczowych aktywów trwałych. Pozostałe zobowiązania niefinansowe ujmowane są w kwocie wymagającej zapłaty.

Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów dokonywane są w wysokości prawdopodobnych zobowiązań przypadających na bieżący okres sprawozdawczy. Spółka wykazuje bierne rozliczenia międzyokresowe w pozycji pozostałych zobowiązań niefinansowych, bądź w przypadku rozliczeń dotyczących świadczeń pracowniczych w pozycjach zobowiązań wykazywanych w ramach tych świadczeń.

6.23 Dotacje

Jeżeli istnieje uzasadniona pewność, że dotacja zostanie uzyskana oraz spełnione zostaną wszystkie związane z nią warunki, wówczas dotacje są ujmowane według ich wartości godziwej.

Jeżeli dotacja dotyczy danej pozycji kosztowej, wówczas jest ona ujmowana jako przychód w sposób współmierny do kosztów, które dotacja ta ma w zamierzeniu kompensować. Jeżeli dotacja dotyczy składnika aktywów, wówczas jej wartość godziwa jest ujmowana jako przychody przyszłych okresów, a następnie stopniowo, drogą równych odpisów rocznych, odpisywana do sprawozdania z całkowitych dochodów przez szacowany okres użytkowania związanego z nią składnika aktywów.

6.24 Zobowiązania i aktywa warunkowe

Zgodnie ze stosowanymi przez Spółkę zasadami określonymi standardem MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe” przez zobowiązania warunkowe rozumie się:

- możliwy obowiązek, który powstanie na skutek przeszłych zdarzeń, którego istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub braku wystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli jednostki, lub
- obecny obowiązek, który powstaje na skutek przeszłych zdarzeń, ale nie jest ujmowany w sprawozdaniu ponieważ:
 - (i) nie jest prawdopodobne, aby wypełnienie obowiązku spowodowało konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne, bądź
 - (ii) kwoty obowiązku (zobowiązania) nie można wycenić wystarczająco wiarygodnie.

Zobowiązania warunkowe nie są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jednakże ujawnia się informację o zobowiązaniu warunkowym, chyba że prawdopodobieństwo wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne jest znikome.

Stosując się do zasad MSSF, Spółka definiuje warunkowy składnik aktywów jako możliwy składnik aktywów, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, którego istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub braku wystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych zdarzeń przyszłych, które nie w pełni podlegają kontroli jednostki.

Należności warunkowe nie są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jednakże ujawnia się informację o należności warunkowej, jeżeli wpływ środków uosabiających korzyści ekonomiczne jest prawdopodobny.

Przykładem aktywów i zobowiązań warunkowych są zobowiązania lub należności wynikające z prowadzonych sporów sądowych, których przyszły wynik nie jest przez jednostkę znany, ani w pełni kontrolowany. Spółka przedstawiła informacje na temat prowadzonych spraw sądowych w nocie 29.1 oraz informacje na temat pozostałych zobowiązań warunkowych w nocie 29.2.

6.25 Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO₂) są przez Spółkę prezentowane w sprawozdaniu finansowym zgodnie z metodą zobowiązań netto. Oznacza to, że w swoim sprawozdaniu finansowym Spółka rozpoznaje tylko zobowiązania wynikające z przekroczenia przez Spółkę przyznanego limitów praw do emisji. Spółka analizuje przyznane limity w okresach rocznych. Zobowiązanie to jest rozpoznawane dopiero w momencie przekroczenia przyznanego Spółce limitu. Przychody z tytułu sprzedaży niewykorzystanych przez Spółkę praw do emisji ujmowane są w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w momencie sprzedaży.

Zakupione dodatkowo uprawnienia do emisji wyceniane są w koszcie nabycia pomniejszonym o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości, uwzględniając wartość rezydualną tych praw i prezentowane jako wartości niematerialne.

W przypadku wykorzystania zakupionych praw w celu pokrycia nimi niedoboru zaistniałego na dzień rozliczenia rocznego limitu, wykorzystane prawa według wartości księgowej rozliczane są ze zobowiązaniem wykazany uprzednio na pokrycie niedoboru.

6.26 Certyfikaty energetyczne

Prawa majątkowe wynikające z certyfikatów energetycznych prezentowane są jako towary.

Zakupione certyfikaty energetyczne ujmuje się w cenie nabycia. Przyznane nieodpłatnie certyfikaty energetyczne ujmuje się jako towary w wartości godziwej, a drugostronnie jako zobowiązania/rozliczenia międzyokresowe przychodów w pozycji [Dotacje](#).

Wartość rozchodów certyfikatów energetycznych wyceniana jest wg ceny średniej ważonej i odnoszona w koszty operacyjne proporcjonalnie do ilości sprzedanej i zużytej energii elektrycznej. W przypadku świadectw otrzymanych nieodpłatnie następuje proporcjonalne rozliczenie dotacji i uznanie pozostałych przychodów.

Sprzedaż certyfikatów energetycznych ujmuje się jako sprzedaż towarów i prezentuje w ramach przychodów ze sprzedaży towarów.

Odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości certyfikatów energetycznych dokonywane są na dzień bilansowy i obciążają pozostałe koszty.

W celu zapewnienia współmierności kosztów i przychodów z tytułu zużycia i sprzedaży energii elektrycznej oraz braku nabytych lub przyznaných praw majątkowych tworzona jest rezerwa na certyfikaty energetyczne. Kwota rezerwy obciąża koszty operacyjne.

7. Segmenty działalności

Wyniki segmentów operacyjnych za rok 2018 zostały zaprezentowane w Nocie 8 Dodatkowych informacji i objaśnień do Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za rok 2018, z uwagi na identyfikację segmentów i alokację spółek do poszczególnych segmentów Grupy. Grupa LOTOS S.A. wchodzi w skład segmentu produkcji i handlu. Podstawą oceny wyników działalności jest wynik na działalności operacyjnej na poziomie Spółki.

8. Przychody i koszty

8.1 Przychody ze sprzedaży

Rodzaj dobra lub usługi	2018	2017
Przychody z umów z klientami		
Sprzedaż produktów i usług:	26.254,3	20.369,6
Sprzedaż produktów	26.102,4	20.230,5
Sprzedaż usług	151,9	139,1
Sprzedaż towarów i materiałów	574,6	790,1
Razem przychody z umów z klientami	26.828,9	21.159,7
Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	(91,6)	(150,5)
Razem przychody ze sprzedaży	26.737,3	21.009,2
- w tym do jednostek powiązanych	15.646,2	11.766,7

Struktura geograficzna sprzedaży	2018	2017
Polska	21.623,2	17.736,4
Belgia	536,0	313,9
Czechy	258,2	208,1
Holandia	2.284,2	1.447,3
Niemcy	278,1	211,7
Szwecja	528,7	275,2
Wielka Brytania	452,0	266,3
Pozostałe kraje	868,5	700,8
Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	(91,6)	(150,5)
Razem	26.737,3	21.009,2

Struktura asortymentowa sprzedaży	2018	2017
Benzyny	4.301,6	3.543,7
Benzyna surowa	1.157,1	859,6
Olej napędowy	14.339,9	11.304,5
Lekki olej opałowy	625,5	627,9
Ciężki olej opałowy	1.824,1	1.335,6
Paliwo lotnicze	1.421,7	913,1
Paliwo bunkrowe	183,4	129,7
Komponenty do produkcji asfaltów	891,0	563,1
Oleje bazowe	697,8	604,7
Gaz płynny	385,0	312,7
Ropa naftowa	320,7	432,6
Fracja ksylenowa	250,4	164,3
Gacz parafinowy	115,4	95,3
Pozostałe produkty, towary i materiały rafineryjne	136,0	116,4
Pozostałe towary i materiały	27,4	17,4
Usługi	151,9	139,1
Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	(91,6)	(150,5)
Razem	26.737,3	21.009,2

Głównym odbiorcą, którego udział w przychodach ze sprzedaży ogółem Grupy LOTOS S.A. w 2018 roku wynosił ponad 50% (w roku 2017 ponad 40%), była spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o. (spółka w 100% zależna od Grupy LOTOS S.A.). W obu tych okresach Spółka nie posiadała żadnego innego odbiorcy, którego udział w przychodach ze sprzedaży ogółem przekroczył 10%.

8.2 Koszty według rodzaju

	Nota	2018	2017
Amortyzacja		367,0	387,0
Zużycie materiałów i energii ⁽¹⁾		23.116,0	17.044,0
Usługi obce		968,4	1.008,2
Podatki i opłaty		452,9	410,5
Koszty świadczeń pracowniczych	8.3	238,4	232,8
Pozostałe koszty rodzajowe		110,3	99,3
Wartość sprzedanych towarów i materiałów		550,3	750,2
Razem koszty według rodzaju		25.803,3	19.932,0
Zmiana stanu produktów oraz korekty kosztu własnego		(488,7)	(141,0)
Razem		25.314,6	19.791,0
w tym:			
Koszt własny sprzedaży		24.342,7	18.878,9
Koszty sprzedaży		747,5	694,8
Koszty ogólnego zarządu		224,4	217,3

⁽¹⁾ W tym kwota 65,5 mln zł ujemnych różnic kursowych dotyczących działalności operacyjnej, ujętych w koszcie własnym sprzedaży (w roku 2017: 4,6 mln zł ujemnych różnic kursowych).

8.3 Koszty świadczeń pracowniczych

	Nota	2018	2017
Koszty bieżących wynagrodzeń		182,3	182,1
Koszty ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń pracowniczych		50,0	48,2
Koszty nagród jubileuszowych, świadczeń emerytalnych i innych świadczeń po okresie zatrudnienia	24.2	6,1	2,5
Razem koszty świadczeń pracowniczych	8.2	238,4	232,8
Zmiana stanu produktów		(3,2)	(0,8)
Razem		235,2	232,0
w tym:			
Koszt własny sprzedaży		100,1	103,1
Koszty sprzedaży		10,4	9,5
Koszty ogólnego zarządu		124,7	119,4

8.4 Pozostałe przychody

	Nota	2018	2017
Dotacje	25.1	8,7	15,8
Kary i odszkodowania		2,6	1,9
Zwrot akcyzy		-	1,6
Pozostałe		1,2	1,9
Razem		12,5	21,2

Spółka stosuje zasadę kompensowania podobnych typów transakcji zgodnie z zapisami MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, pkt 34 i pkt 35. Spółka wykazuje istotne pozycje przychodów i kosztów ujętych w wyniku finansowym oddzielnie, co zaprezentowano w tabeli powyżej.

8.5 Pozostałe koszty

	Nota	2018	2017
Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		6,8	0,1
Darowizny na cele społeczne		11,3	7,0
Rezerwa na pokrycie niedoboru uprawnień CO ₂	27.2	26,3	4,6
Rezerwa na ryzyko podatkowe	29.1	52,5	-
Strata z tytułu utraty wartości należności	26.2	1,9	-
Pozostałe		7,2	7,0
Razem		106,0	18,7

Spółka stosuje zasadę kompensowania podobnych typów transakcji zgodnie z zapisami MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, pkt 34 i pkt 35. Spółka wykazuje istotne pozycje przychodów i kosztów ujętych w wyniku finansowym oddzielnie, co zaprezentowano w tabeli powyżej.

8.6 Przychody finansowe

	Nota	2018	2017
Dywidendy:		371,8	222,4
- od jednostek powiązanych	30.1	369,7	220,3
- od jednostek pozostałych	26.2	2,1	2,1
Odsetki:		29,7	24,6
• odsetki od aktywów wycenianych w zamortyzowanym koszcie:		29,7	23,1
- od lokat	26.2	21,2	11,9
- od udzielonych pożyczek	26.2; 30.1	7,6	10,2
- pozostałe		0,9	1,0
• pozostałe odsetki		-	1,5
Różnice kursowe:		-	89,8
- od kredytów	26.2	-	70,8
- od udzielonych pożyczek	26.2	-	(15,8)
- od prowizji od pożyczki warunkowej		-	(0,6)
- od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych	26.2	-	37,9
- od środków pieniężnych		-	(4,0)
- od zobowiązań inwestycyjnych		-	1,5
Aktualizacja wartości pochodnych instrumentów finansowych:		-	257,2
- wycena	26.2	-	158,3
- rozliczenie	26.2	-	98,9
Prowizje od pożyczki warunkowej		1,8	1,8
Pozostałe		1,0	-
Razem		404,3	595,8

Spółka stosuje zasadę kompensowania podobnych typów transakcji zgodnie z zapisami MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, pkt 34 i pkt 35. Spółka wykazuje istotne pozycje przychodów i kosztów ujętych w wyniku finansowym oddzielnie, co zaprezentowano w tabeli powyżej.

8.7 Koszty finansowe

	Nota	2018	2017
Odsetki:		99,4	102,5
• odsetki od zobowiązań wycenianych w zamortyzowanym koszcie:		97,0	100,2
- od kredytów	26.2	96,2	99,4
- pozostałe		0,8	0,8
• pozostałe odsetki:		2,4	2,3
- koszty dyskonta od zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	24.2	1,9	2,1
- pozostałe		0,5	0,2
Różnice kursowe:		19,0	-
- od kredytów	26.2	28,9	-
- od udzielonych pożyczek	26.2	(5,6)	-
- od prowizji od pożyczki warunkowej		(0,4)	-
- od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych	26.2	(1,5)	-
- od środków pieniężnych		(2,8)	-
- od zobowiązań inwestycyjnych		0,4	-
Aktualizacja wartości pochodnych instrumentów finansowych:		4,0	-
- wycena	26.2	113,0	-
- rozliczenie	26.2	(109,0)	-
Prowizje bankowe		12,6	13,8
Rezerwa na ryzyko podatkowe	29.1	17,1	1,3
Pozostałe		0,2	0,1
Razem		152,3	117,7

Spółka stosuje zasadę kompensowania podobnych typów transakcji zgodnie z zapisami MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, pkt 34 i pkt 35. Spółka wykazuje istotne pozycje przychodów i kosztów ujętych w wyniku finansowym oddzielnie, co zaprezentowano w tabeli powyżej.

9. Podatek dochodowy

9.1 Obciążenia podatkowe

	Nota	2018	2017
Podatek bieżący		198,8	171,5
Podatek odroczony	9.3	48,5	107,8
Razem podatek dochodowy wykazany w wyniku netto	9.2	247,3	279,3
Obciążenie podatkowe wykazane w innych całkowitych dochodach/(stratach) netto, w tym z tytułu:	9.3	(14,8)	137,9
- zabezpieczeń przepływów pieniężnych	20	(14,8)	137,8
- zysków/(strat) aktuarialnych dotyczących świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia		-	0,1

Obciążenie podatkowe ustalone zostało według stawki równej 19% dla podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym.

9.2 Podatek dochodowy według efektywnej stawki podatkowej oraz uzgodnienie zysku przed opodatkowaniem do podstawy opodatkowania

	2018	2017
Zysk/(Strata) przed opodatkowaniem	1.581,2	1.698,8
Podatek dochodowy według stawki 19%	300,4	322,8
Efekt podatkowy otrzymanych dywidend	(70,6)	(42,3)
Efekt podatkowy pozostałych różnic:	17,5	(1,2)
- rezerwa na ryzyko podatkowe	13,6	-
- odsetki budżetowe	-	1,2
- pozostałe różnice	3,9	(2,4)
Podatek dochodowy	247,3	279,3
Efektywna stawka podatkowa	15,6%	16,4%

9.3 Odroczonego podatek dochodowy

Nota	Sprawozdanie z sytuacji finansowej			Sprawozdanie z całkowitych dochodów	
	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017	1 stycznia 2017	2018	2017
Aktywa z tytułu podatku odroczonego:					
Świadczenia pracownicze	21,6	19,9	18,7	1,7	1,2
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	5,4	6,0	13,8	(0,6)	(7,8)
Strata podatkowa rozliczana w czasie	-	-	151,7	-	(151,7)
Zabezpieczenia przepływów pieniężnych	67,7	52,9	190,7	14,8	(137,8)
Pozostałe	29,3	13,9	14,7	15,4	(0,8)
	124,0	92,7	389,6	31,3	(296,9)
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego:					
Różnice przejściowe dotyczące rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych	379,9	307,4	357,4	72,5	(50,0)
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	2,6	7,9	11,8	(5,3)	(3,9)
Pozostałe	2,4	4,6	1,9	(2,2)	2,7
	384,9	319,9	371,1	65,0	(51,2)
Obciążenie z tytułu podatku odroczonego wykazane:				(33,7)	(245,7)
- w wyniku netto	9.1			(48,5)	(107,8)
- w innych całkowitych (dochodach)/stratach netto	9.1			14,8	(137,9)
Aktywa / (Zobowiązania) netto z tytułu podatku odroczonego	(260,9)	(227,2)	18,5		

Przewidywany termin wygaśnięcia dodatnich różnic przejściowych przypada na lata 2019 - 2090.

10. Zysk netto przypadający na jedną akcję

	2018	2017
Zysk netto w mln zł (A)	1.333,9	1.419,5
Średnia ważona liczba akcji w mln sztuk (B)	184,9	184,9
Zysk netto na jedną akcję (w zł) (A/B)	7,21	7,68

Zysk netto przypadający na jedną akcję dla każdego okresu sprawozdawczego jest obliczony poprzez podzielenie zysku netto za dany okres sprawozdawczy przez średnią ważoną liczbę akcji w danym okresie sprawozdawczym.

Rozwodniony zysk netto na jedną akcję jest równy zyskowi podstawowemu, ponieważ nie występują instrumenty rozładniające zysk netto na jedną akcję.

11. Dywidendy

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku w Grupie LOTOS S.A. występowały ograniczenia do przekazywania funduszy w postaci dywidend. Ograniczenia wynikają z zapisów zawartej w dniu 27 czerwca 2008 roku umowy kredytowej związanej z finansowaniem Programu 10+. Umowa kredytowa ogranicza możliwość wypłaty dywidendy przez Grupę LOTOS S.A., a jej wysokość jest uzależniona od spełnienia określonych warunków, w tym wypracowania odpowiedniej nadwyżki pieniężnej oraz osiągnięcia określonych poziomów wskaźników finansowych.

W dniu 28 czerwca 2018 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS S.A. podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku Spółki za rok 2017. Zgodnie z treścią uchwały zysk netto za rok 2017 w wysokości 1.419,5 mln zł został przeznaczony na:

- wypłatę dywidendy - kwota w wysokości 184,9 mln zł,
- pokrycie straty netto z roku 2014 i 2015 - kwota 347,0 mln zł,
- zasilenie kapitału zapasowego - kwota 887,6 mln zł.

Dywidenda została wypłacona w dniu 28 września 2018 roku. Wysokość dywidendy przypadająca na jedną akcję wyniosła 1 zł brutto.

12. Rzeczowe aktywa trwałe

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Grunty	203,6	204,0
Budynki, budowle	2.105,6	2.070,6
Urządzenia techniczne i maszyny	3.098,0	3.201,9
Pozostałe	43,9	35,7
Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy	385,3	530,4
Razem	5.836,4	6.042,6

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość aktywowanych kosztów finansowania w rzeczowych aktywach trwałych w toku budowy wynosiła 25,5 mln zł (31 grudnia 2017 roku: 15,9 mln zł).

W 2018 roku wartość aktywowanych kosztów finansowania zewnętrznego w rzeczowych aktywach trwałych w toku budowy wynosiła 17,4 mln zł (w roku 2017: 11,4 mln zł).

Alokacja amortyzacji:	2018	2017
Koszt własny sprzedaży	330,4	352,4
Koszty sprzedaży	8,9	8,9
Koszty ogólnego zarządu	12,5	13,1
Zmiana stanu produktów	4,8	2,7
Razem	356,6	377,1

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość rzeczowych aktywów trwałych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Spółki, o których mowa w nocie 22, wynosiła 5.281,4 mln zł (31 grudnia 2017: 5.420,4 mln zł).

Na dzień 31 grudnia 2018 roku nie ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przyszłe zobowiązania umowne Spółki dotyczące nakładów na rzeczowe aktywa trwałe wynosiły 67,3 mln zł (31 grudnia 2017: 79,3 mln zł). Zobowiązania te związane były głównie z projektem instalacji opóźnionego koksovania (tzw. Projekt EFRA), rozbudową Rafinerii o instalację Wężła Odzysku Wodoru (WOW) oraz projektem modernizacji instalacji odparafinowania rozpuszczalnikowego.

W 2018 roku Spółka poniosła nakłady inwestycyjne w kwocie 133,8 mln zł (w roku 2017: 364,0 mln zł) głównie na Projekt EFRA, katalizatory, części zamienne oraz budowę instalacji Wężła Odzysku Wodoru (WOW).

Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych

	Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Pozostałe	Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy	Razem
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2018	205,6	3.341,0	5.283,0	137,1	531,2	9.497,9
Zakup	-	-	-	9,9	123,9	133,8
Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy	-	156,4	128,4	1,1	(285,9)	-
Koszty finansowania zewnętrznego	-	-	-	-	17,4	17,4
Zbycie	-	(0,2)	(2,0)	(0,9)	(0,5)	(3,6)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018	205,6	3.497,2	5.409,4	147,2	386,1	9.645,5
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2018	1,6	1.270,4	2.081,1	101,4	-	3.454,5
Amortyzacja	0,4	121,3	232,3	2,6	-	356,6
Zbycie	-	(0,1)	(2,0)	(0,7)	-	(2,8)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2018	2,0	1.391,6	2.311,4	103,3	-	3.808,3
Odpisy z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2018	-	-	-	-	0,8	0,8
Utworzenie	-	-	-	-	-	-
Wykorzystanie / Rozwiązanie	-	-	-	-	-	-
Odpisy z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2018	-	-	-	-	0,8	0,8
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2018	203,6	2.105,6	3.098,0	43,9	385,3	5.836,4
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2017	205,6	3.325,4	5.170,3	116,2	344,0	9.161,5
Zakup	-	-	-	20,8	343,2	364,0
Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy	-	16,1	137,8	0,4	(154,3)	-
Koszty finansowania zewnętrznego	-	-	-	-	11,4	11,4
Zbycie	-	(0,5)	(24,9) ⁽¹⁾	(0,3)	-	(25,7)
Spisanie nakładów w związku z zaniechaniem inwestycji	-	-	-	-	(13,1) ⁽²⁾	(13,1)
Pozostałe	-	-	(0,2)	-	-	(0,2)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2017	205,6	3.341,0	5.283,0	137,1	531,2	9.497,9
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2017	1,3	1.151,3	1.879,9	70,6	-	3.103,1
Amortyzacja	0,3	119,6	226,1	31,1	-	377,1
Zbycie	-	(0,5)	(24,7) ⁽¹⁾	(0,3)	-	(25,5)
Pozostałe	-	-	(0,2)	-	-	(0,2)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2017	1,6	1.270,4	2.081,1	101,4	-	3.454,5
Odpisy z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2017	-	-	-	-	13,4	13,4
Utworzenie	-	-	-	-	0,5	0,5
Wykorzystanie / Rozwiązanie	-	-	-	-	(13,1) ⁽²⁾	(13,1)
Odpisy z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2017	-	-	-	-	0,8	0,8
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2017	204,0	2.070,6	3.201,9	35,7	530,4	6.042,6

⁽¹⁾ W tym likwidacja zużytych katalizatorów w kwocie 19,0 mln zł.

⁽²⁾ Instalacje rafinerijne (bez wpływu na wynik).

13. Aktywa niematerialne

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Licencje, patenty, znaki towarowe	65,7	73,7
Uprawnienia do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	10,2	16,7
Pozostałe	5,3	5,2
Aktywa niematerialne w realizacji	5,2	4,3
Razem	86,4	99,9

Alokacja amortyzacji:	2018	2017
Koszt własny sprzedaży	4,9	5,0
Koszty sprzedaży	0,3	0,3
Koszty ogólnego zarządu	5,1	4,6
Zmiana stanu produktów	0,1	-
Razem	10,4	9,9

Na dzień 31 grudnia 2018 roku nie ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przyszłe zobowiązania umowne Spółki dotyczące nakładów na aktywa niematerialne wynosiły 0,6 mln zł i dotyczyły zakupu licencji do rozbudowy systemu optymalizacji i komponowania benzyn i olejów napędowych (31 grudnia 2017 roku: 28,9 mln zł, dotyczyły głównie zakupu licencji do produkcji wysokociśnieniowych baz olejowych).

Zmiana stanu aktywów niematerialnych

	Licencje, patenty, znaki towarowe	Uprawnienia do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	Pozostałe	Aktywa niematerialne w realizacji	Razem
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2018	179,1	16,7	14,1	4,3	214,2
Zakup	-	-	0,1	3,2	3,3
Z rozliczenia aktywów niematerialnych w realizacji	1,8	-	0,7	(2,5)	-
Koszty finansowania zewnętrznego	-	-	-	0,2	0,2
Zbycie	(0,7)	(6,5)	-	-	(7,2)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018	180,2	10,2	14,9	5,2	210,5
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2018	105,4	-	8,9	-	114,3
Amortyzacja	9,7	-	0,7	-	10,4
Zbycie	(0,6)	-	-	-	(0,6)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2018	114,5	-	9,6	-	124,1
Odpisy z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2018	-	-	-	-	-
Utworzenie	-	-	-	-	-
Wykorzystanie / Rozwiązanie	-	-	-	-	-
Odpisy z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2018	-	-	-	-	-
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2018	65,7	10,2	5,3	5,2	86,4
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2017	175,7	16,7	13,7	11,9	218,0
Zakup	-	-	0,1	5,2	5,3
Z rozliczenia aktywów niematerialnych w realizacji	3,6	-	0,3	(3,9)	-
Koszty finansowania zewnętrznego	-	-	-	0,1	0,1
Zbycie	(0,2)	-	-	-	(0,2)
Spisanie nakładów w związku z zaniechaniem inwestycji	-	-	-	(9,0) ⁽¹⁾	(9,0)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2017	179,1	16,7	14,1	4,3	214,2
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2017	96,0	-	8,4	-	104,4
Amortyzacja	9,4	-	0,5	-	9,9
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2017	105,4	-	8,9	-	114,3
Odpisy z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2017	-	-	-	9,0	9,0
Utworzenie	-	-	-	-	-
Wykorzystanie / Rozwiązanie	-	-	-	-	-
Spisanie nakładów w związku z zaniechaniem inwestycji	-	-	-	(9,0) ⁽¹⁾	(9,0)
Odpisy z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2017	-	-	-	-	-
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2017	73,7	16,7	5,2	4,3	99,9

⁽¹⁾ Instalacje rafinerijne (bez wpływu na wynik).

14. Udziały i akcje

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Udziały i akcje w jednostkach powiązanych	14.1	2.648,2	2.282,2
- w tym inwestycje we wspólnym przedsięwzięciu ⁽¹⁾	14.1	6,9	6,9
Udziały i akcje w jednostkach pozostałych	26.1; 27.6	6,3	6,3
Razem		2.654,5	2.288,5

⁽¹⁾ Umowa joint venture Grupy LOTOS S.A. z BP Europe SE na prowadzenie działalności w zakresie dostaw paliwa lotniczego w ramach spółki LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.

Udział w kapitale jednostek pozostałych jest wyceniany w wartości godziwej począwszy od 1 stycznia 2018 roku z ujęciem zysków/strat w innych całkowitych dochodach (patrz nota 6.17). Dywidendy otrzymane od jednostek pozostałych zostały ujawnione w notach 8.6 oraz 26.2.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku odpisy aktualizujące udziały i akcje wynosiły 16,6 mln zł, w tym udziały i akcje w jednostkach powiązanych 16,3 mln zł. Odpisy aktualizujące udziały i akcje w jednostkach powiązanych dotyczyły spółki LOTOS Gaz S.A. w likwidacji, której udziały zostały w całości objęte odpisem aktualizującym w 2008 roku.

14.1 Znaczące inwestycje w jednostkach zależnych i wspólnych przedsięwzięciach

Nazwa podmiotu	Siedziba	Przedmiot działalności	Procentowy udział Spółki w kapitale podstawowym	Wartość bilansowa udziałów/akcji	
				31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Inwestycje w jednostkach zależnych					
LOTOS Petrobaltic S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Petrobaltic S.A.)	Gdańsk	Pozyskiwanie oraz eksploatacja złóż ropy naftowej i gazu ziemnego	99,99%	1.049,4	1.049,4
LOTOS Upstream Sp. z o.o. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Upstream Sp. z o.o.)	Gdańsk	Działalność firm centralnych (head offices) i holdingów	100%	886,0 ⁽¹⁾	520,0
LOTOS Paliwa Sp. z o.o.	Gdańsk	Sprzedaż hurtowa, detaliczna paliw, lekkiego oleju opałowego, zarządzanie siecią stacji paliw LOTOS	100%	114,7	114,7
LOTOS Oil Sp. z o.o.	Gdańsk	Produkcja i sprzedaż olejów smarowych i smarów oraz sprzedaż olejów bazowych	100%	0,5	0,5
LOTOS Asphalt Sp. z o.o.	Gdańsk	Produkcja i sprzedaż asfaltów	100%	450,1	450,1
LOTOS Kolej Sp. z o.o.	Gdańsk	Transport kolejowy	100%	0,2	0,2
LOTOS Serwis Sp. z o.o.	Gdańsk	Działalność w zakresie utrzymania ruchu mechanicznego, elektrycznego i automatyki, usługi remontowe	100%	4,0	4,0
LOTOS Lab Sp. z o.o. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Lab Sp. z o.o.)	Gdańsk	Wykonywanie analiz laboratoryjnych	100%	98,1	98,1
LOTOS Straż Sp. z o.o.	Gdańsk	Ochrona przeciwpożarowa	100%	3,9	3,9
LOTOS Ochrona Sp. z o.o.	Gdańsk	Ochrona mienia i osób	100%	0,4	0,4
LOTOS Terminale S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Terminale S.A.)	Czechowice-Dziedzice	Magazynowanie i dystrybucja paliw	100%	28,2	28,2
LOTOS Infrastruktura S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Infrastruktura S.A.)	Jasło	Magazynowanie i dystrybucja paliw. Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	66,95%	5,8	5,8
Inwestycje we wspólnym przedsięwzięciu					
LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.	Gdańsk	Handel paliwem lotniczym oraz usługi logistyczne	50%	6,9	6,9

⁽¹⁾ W roku 2018 nastąpiło podwyższenie kapitału zakładowego spółki LOTOS Upstream Sp. z o.o. na łączną kwotę 366,0 mln zł poprzez ustanowienie 3.659.950 nowych udziałów o wartości nominalnej 100 zł każdy. Wszystkie nowe udziały zostały objęte przez Grupę LOTOS S.A. i pokryte wkładem pieniężnym w kwocie 366,0 mln zł. Wydatki z tytułu objęcia nowych udziałów zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności inwestycyjnej w pozycji [Zakup udziałów i akcji w jednostkach powiązanych](#).

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku udziały w spółce LOTOS Asphalt Sp. z o.o. były w całości objęte zastawem finansowym i rejestrowym. Zastawy te zostały ustanowione tytułem zabezpieczenia umowy kredytowej zawartej przez spółkę LOTOS Asphalt Sp. z o.o. i konsorcjum instytucji finansowych, w związku z finansowaniem Projektu EFRA.

15. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe aktywa

Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Długoterminowe aktywa finansowe:	6,4	207,3
Dopłaty do kapitału spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o.	30.1	-
Pożyczki udzielone podmiotom powiązanym	26.1; 30.1	-
Prowizje od pożyczki warunkowej z LOTOS Asphalt Sp. z o.o.	26.1; 30.1	6,4
Krótkoterminowe aktywa finansowe:	1.882,0	2.752,2
Należności z tytułu dostaw i usług	26.1	1.815,4
- w tym od jednostek powiązanych	30.1	1.351,7
Pożyczki udzielone podmiotom powiązanym	26.1; 30.1	17,8
Lokaty	26.1	33,9
Depozyt na zabezpieczenie gwarancji bankowej	26.1	0,4
Depozyty zabezpieczające związane z korzystaniem z systemu dystrybucji i przesyłu paliwa gazowego	26.1	14,0
Pozostałe	26.1	0,5
Aktywa finansowe	1.888,4	2.959,5
Długoterminowe aktywa niefinansowe	1,4	1,4
Krótkoterminowe aktywa niefinansowe:	74,3	70,3
Ubezpieczenia majątkowe i inne	16,9	14,7
Akcyza od przesunięć międzymagazynowych	49,3	46,6
Zaliczki na dostawy i usługi	0,2	2,9
Oplaty za dostęp do specjalistycznych serwisów informacyjnych	0,6	1,3
Oплата z tytułu usług informatycznych	4,7	3,8
Pozostałe	2,6	1,0
Aktywa niefinansowe	75,7	71,7
Razem	1.964,1	3.031,2
w tym:		
część długoterminowa	7,8	208,7
część krótkoterminowa:	1.956,3	2.822,5
- z tytułu dostaw i usług	1.815,4	2.597,1
- pozostałe	140,9	225,4

Na dzień 31 grudnia 2018 roku na pozycję Lokaty składały się lokaty na zabezpieczenie spłaty odsetek od kredytów zaciągniętych na finansowanie Programu 10+ oraz na refinansowanie i finansowanie zapasów, o których mowa w nocie 22.

Okres spłaty należności z tytułu dostaw i usług związany z normalnym tokiem sprzedaży wynosi 7- 35 dni.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość należności z tytułu dostaw i usług objętych cesją z tytułu zabezpieczenia kredytów zaciągniętych na finansowanie Programu 10+, o których mowa w nocie 22, wynosiła 1.346,6 mln zł (31 grudnia 2017: 1.485,9 mln zł).

Charakterystyka instrumentów finansowych została zaprezentowana w nocie 6.17. Cele oraz zasady zarządzania ryzykiem finansowym opisano w nocie 27. Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe aktywów finansowych została przedstawiona w nocie 27.6. Analiza wrażliwości aktywów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 27.3.1. Analiza wrażliwości aktywów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 27.4.1.

15.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności

	2018	2017
Stan na początek okresu	24,8	80,8
Utworzenie	2,2	0,5
Wykorzystanie	-	(55,7)
Rozwiązanie	(0,1)	(0,8)
Stan na koniec okresu	26,9	24,8

Analiza wiekowania należności przeterminowanych nieobjętych odpisem aktualizującym:	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Do 1 miesiąca	15,3	7,7
Od 1 do 3 miesięcy	0,9	1,2
Od 3 do 6 miesięcy	7,4	0,9
Od 6 miesięcy do 1 roku	0,6	0,1
Razem	24,2	9,9

Udział należności z tytułu dostaw i usług największego odbiorcy Spółki, jakim jest spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o. (spółka w 100% zależna od Grupy LOTOS S.A.) na dzień 31 grudnia 2018 roku nie przekroczył 69% (31 grudnia 2017: 53%) salda tych należności ogółem. Na dzień 31 grudnia 2018 roku udział należności z tytułu dostaw i usług innych odbiorców nie przekroczył 10%. Na dzień 31 grudnia 2017 były to podmioty grupy kapitałowej BP, których udział wyniósł 20% salda tych należności ogółem.

W ocenie Spółki, w odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług, z wyjątkiem należności od ww. odbiorców, nie występuje istotna koncentracja ryzyka kredytowego. Maksymalna ekspozycja Spółki na ryzyko kredytowe na dzień kończący okres sprawozdawczy jest najlepiej reprezentowana przez wartość księgową tych instrumentów.

16. Zapasy

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Wyroby gotowe	1.247,5	810,2
Półprodukty i produkty w toku	518,0	446,4
Towary	116,4	101,5
Materiały	2.648,2	1.977,4
Razem	4.530,1	3.335,5

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość zapasów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Grupy LOTOS S.A. z tytułu kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów, o którym mowa w notcie 22, wynosiła 4.082,7 mln zł (31 grudnia 2017: 2.972,6 mln zł).

16.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość zapasów

	2018	2017
Stan na początek okresu	2,4	1,1
Utworzenie	28,7	10,4
Rozwiązanie	(0,1)	(9,1)
Stan na koniec okresu	31,0	2,4

Efekt aktualizacji wartości zapasów prezentowany jest w koszcie własnym sprzedaży.

Zapasy wyceniane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia z uwzględnieniem odpisów aktualizujących tę wartość do poziomu ceny sprzedaży netto możliwej do realizacji pomniejszonej o koszty sprzedaży, jeśli cena ta jest niższa.

17. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	1.193,7	828,1
Kredyty w rachunku bieżącym	(3,0)	(0,1)
Razem środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	1.190,7	828,0

Środki pieniężne w banku są oprocentowane według zmiennych stóp procentowych, których wysokość zależy od stopy oprocentowania jednodniowych lokat bankowych. Lokaty krótkoterminowe są zakładane na różne okresy, od jednego dnia do trzech miesięcy, w zależności od aktualnego zapotrzebowania Spółki na środki pieniężne i są oprocentowane według ustalonych dla nich stóp procentowych.

W lipcu 2018 roku Spółka rozpoczęła stosowanie mechanizmu podzielonej płatności („split payment”) w zakresie podatku VAT. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość środków pieniężnych na wydzielonych rachunkach VAT wynosiła 0,9 mln zł.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka dysponowała niewykorzystanymi przyznanymi środkami kredytowymi w wysokości 749,0 mln zł (31 grudnia 2017: 696,3 mln zł) związanymi z kredytami obrotowymi (patrz nota 22) w odniesieniu do których wszystkie warunki zawieszające zostały spełnione.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość środków pieniężnych na rachunkach bankowych, na których ustanowiono zastaw rejestrowy, celem zabezpieczenia zobowiązań z tytułu kredytów Grupy LOTOS S.A., wynosiła 225,6 mln zł (31 grudnia 2017: 119,2 mln zł).

18. Kapitał podstawowy

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Akcje serii A	78,7	78,7
Akcje serii B	35,0	35,0
Akcje serii C	16,2	16,2
Akcje serii D	55,0	55,0
Razem	184,9	184,9

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku kapitał podstawowy składał się z 184.873.362 akcji zwykłych o wartości nominalnej 1 zł za każdą akcją mających pełne pokrycie w kapitale podstawowym. Jedna akcja jest równoważna pojedynczemu głosowi na Walnym Zgromadzeniu i posiada prawo do dywidendy.

19. Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji

Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji obejmuje nadwyżkę ceny emisyjnej akcji serii B, C i D nad ich wartością nominalną z uwzględnieniem kosztów bezpośrednio związanych z emisją akcji.

	Seria B	Seria C	Seria D	Razem
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	980,0	340,8	940,5	2.261,3
Koszty bezpośrednio związane z emisją akcji	(9,0)	(0,4)	(23,6)	(33,0)
Razem	971,0	340,4	916,9	2.228,3

20. Kapitał rezerwy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych

Kapitał rezerwy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych obejmuje zmiany wyceny kredytów w walutach obcych, wykorzystywanych, jako instrumenty zabezpieczające do zabezpieczenia przepływów pieniężnych z tytułu sprzedaży denominowanej w USD, pomniejszone o wpływ odroczonego podatku dochodowego.

Zmiany wartości godziwej finansowych instrumentów pochodnych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie ujmują się w kapitale rezerwowym z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych, natomiast część nieefektywną zalicza się do przychodów/kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

	Nota	2018	2017
Stan na początek okresu		(225,2)	(812,8)
Wycena instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne:	26.2	(77,8)	725,4
- część skuteczna		(78,7)	724,7
- część nieskuteczna ⁽¹⁾		0,9	0,7
Podatek dochodowy dotyczący wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	9.1	14,8	(137,8)
Stan na koniec okresu		(288,2)	(225,2)

⁽¹⁾ Część stanowiąca nieefektywne zabezpieczenie ujęta w kosztach finansowych.

21. Zyski zatrzymane

Na zyski zatrzymane składają się kapitały tworzone i wykorzystywane według zasad określonych przepisami prawa i postanowieniami Statutu Spółki oraz wyniki bieżącego okresu sprawozdawczego.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku w Grupie LOTOS S.A. wystąpiły ograniczenia do przekazywania funduszy w postaci dywidend, szerzej opisane w nocie 11.

Ponadto Spółka prezentuje w zyskach zatrzymanych zyski/straty aktuarialne z wyceny określonych świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia z uwzględnieniem efektu podatkowego, które w sprawozdaniu z całkowitych dochodów ujmowane są w pozycji **Inne całkowite dochody/(straty) netto**.

22. Kredyty

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Kredyt na refinansowanie i finansowanie zapasów	752,8	696,8
Kredyty inwestycyjne	1.948,9	2.402,9
Kredyty obrotowe	3,0	0,1
Środki zgromadzone na lokatach bankowych zabezpieczających spłatę odsetek oraz rat kapitałowych ⁽¹⁾	(418,8)	(360,1)
Razem	2.285,9	2.739,7
w tym:		
część długoterminowa	1.295,6	1.839,8
część krótkoterminowa	990,3	899,9

⁽¹⁾ Spółka zgodnie z MSR 32 kompensuje składnik aktywów finansowych (środki zabezpieczone na spłatę zobowiązań kredytowych) i zobowiązania finansowe z tytułu otrzymanych kredytów, gdyż posiada ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz zamierza jednocześnie zrealizować składnik aktywów i wykonać zobowiązanie. Gromadzenie środków na spłatę zobowiązań kredytowych wynika wprost z ustaleń zawartych w dokumentacji kredytowej dotyczącej kredytów inwestycyjnych związanych z finansowaniem Programu 10+ oraz z kredytem na refinansowanie i finansowanie zapasów. Spółka jest zobowiązana do zabezpieczenia i utrzymywania środków na spłatę rat kapitałowych i odsetek przypadających do spłaty w okresie do 6 miesięcy. Prezentacja netto w sprawozdaniu z sytuacji finansowej służy odzwierciedleniu oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z rozliczenia dwóch lub więcej instrumentów finansowych.

Ponadto, poza wykazanymi w nocie 17 niewykorzystanymi środkami kredytowymi, przyznanymi w formie kredytów w rachunkach bieżących, Spółka ma możliwość korzystania z kredytów obrotowych w łącznej kwocie 450 mln zł. Na dzień 31 grudnia 2018 roku ani 31 grudnia 2017 roku Spółka nie wykazywała zobowiązań z tego tytułu.

Kredyt na refinansowanie i finansowanie zapasów

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wykorzystanie kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów, w kwocie nominalnej wynosi 751,9 mln zł (200 mln USD).

Grupa LOTOS S.A. w ramach kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów zobowiązana jest do utrzymywania wskaźnika określonego jako Tangible Consolidated Net Worth (TCNW) na poziomie nie niższym niż zapisany w umowie kredytowej. Dodatkowo Spółka w ramach ww. umowy kredytowej zobowiązana jest do utrzymywania wartości wskaźnika finansowego określonego jako Loan to Pledged Inventory Value Ratio na poziomie nie wyższym niż określony umową kredytową. Spółka na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku spełniała opisane powyżej wytyczne.

Zmiany w umowie kredytowej na refinansowanie i finansowanie zapasów

W dniu 10 października 2018 roku podpisany został aneks do umowy na finansowanie i refinansowanie zapasów, zawartej dnia 10 października 2012 roku, skutkujący przedłużeniem o 12 miesięcy (tj. do dnia 20 grudnia 2019 roku) okresu obowiązywania umowy.

Kredyty inwestycyjne

Na dzień 31 grudnia 2018 roku kredyty inwestycyjne związane z realizacją Programu 10+ wykorzystane były w kwocie nominalnej 1.951,2 mln zł (519 mln USD). Na dzień 31 grudnia 2017 roku była to kwota 2.414,6 mln zł (693,6 mln USD).

Grupa LOTOS S.A. w ramach kredytów inwestycyjnych zobowiązana jest do utrzymywania wskaźnika określonego jako Tangible Consolidated Net Worth (TCNW) na poziomie nie niższym niż zapisany w umowach kredytowych. Spółka na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku spełniała opisane powyżej wytyczne.

Kredyty obrotowe

Kredyt na finansowanie kapitału obrotowego został udzielony Grupie LOTOS S.A. w formie kredytów w rachunkach bieżących i jest wykorzystywany przez Spółkę w miarę zapotrzebowania Spółki na kapitał obrotowy.

Zmiana stanu kredytów	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Stan na początek okresu	2.739,7	4.284,9
Wydatki z tytułu spłaty kredytów	(632,5)	(807,0)
Zapłacone odsetki i prowizje	(112,5)	(114,2)
Naliczone odsetki i prowizje	113,0	109,6
Prowizje rozliczane w czasie	9,2	9,2
Wycena kapitału i odsetek	151,1	(867,4)
Zrealizowane różnice kursowe	73,7	154,1
Zmiana stanu kredytów w rachunku bieżącym	2,9	(13,7)
Zmiana stanu lokat zabezpieczonych na spłatę odsetek oraz rat kapitałowych	(58,7)	(15,8)
Stan na koniec okresu	2.285,9	2.739,7

Wpływy i wydatki z tytułu kredytów bankowych

W 2018 roku Spółka nie zaciągała kredytów, natomiast wydatki z tytułu spłaty kredytów wynosiły 632,5 mln zł i dotyczyły kredytów inwestycyjnych. Powyższa kwota została zaprezentowana w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej w pozycji: Wydatki z tytułu spłaty kredytów.

W latach 2017 - 2018 w Spółce nie wystąpiły zdarzenia dotyczące niespłacenia kredytów.

Kredyty bankowe według waluty finansowania

	Waluta kredytu udzielonego Spółce		Razem
	USD	PLN	
31 grudnia 2018	2.285,9	-	2.285,9
31 grudnia 2017	2.739,7	-	2.739,7

Oprocentowanie kredytów jest oparte o:

- dla kredytów zaciągniętych w USD - LIBOR USD 1M, 3M lub 6M w zależności od wybranego w danym momencie okresu odsetkowego,
- dla kredytów zaciągniętych w PLN - WIBOR 1M lub 3M.

Marże bankowe dotyczące zaciągniętych kredytów mieszczą się w przedziale 0,85 pp. – 1,35 pp.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku efektywna stopa procentowa kredytów uwzględniająca fakt finansowania w USD kształtuje się na średnim poziomie około 4,10 % (31 grudnia 2017: 3,14 %).

Zabezpieczenie spłaty powyższych kredytów stanowią:

- pełnomocnictwo do dysponowania rachunkami bankowymi,
- zastawy rejestrowe na rachunkach bankowych, na zapasach, na ruchomościach istniejących i przyszłych,
- hipoteka,
- cesje z umów ubezpieczenia zapasów oraz umów na przechowywanie zapasów,
- cesja praw do odszkodowania od Skarbu Państwa w przypadku obowiązku sprzedaży zapasów obowiązkowych poniżej ich ceny rynkowej,
- cesja z umów ubezpieczenia dotyczących rafinerii w Gdańsku,
- cesja umów licencyjnych,
- cesja umów sprzedaży produktów do jednostek powiązanych, o ile sprzedaż przekroczyła 10,0 mln zł /rok,
- oświadczenie o poddaniu się egzekucji.

Analiza wrażliwości zobowiązań z tytułu kredytów na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 27.3.1.

Analiza wrażliwości zobowiązań z tytułu kredytów na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 27.4.1.

Analiza wymagalności zobowiązań z tytułu kredytów została przedstawiona w nocie 27.5.

23. Pochodne instrumenty finansowe

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Długoterminowe aktywa finansowe:		2,1	0,7
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		2,1	0,7
Krótkoterminowe aktywa finansowe:		14,1	152,8
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		11,7	34,0
Forwardy i spoty walutowe		-	7,3
Swap procentowy (IRS)		-	7,1
Swap walutowy		2,4	104,4
Aktywa finansowe	26.1	16,2	153,5
Długoterminowe zobowiązania finansowe:		6,6	6,7
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		6,6	0,1
Swap procentowy (IRS)		-	6,6
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe:		46,8	72,7
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		15,0	3,7
Forwardy i spoty walutowe		21,4	9,5
Swap procentowy (IRS)		6,6	21,2
Swap walutowy		3,8	38,3
Zobowiązania finansowe	26.1	53,4	79,4

Charakterystyka pochodnych instrumentów finansowych została zaprezentowana w nocie 6.19. Cele oraz zasady zarządzania ryzykiem finansowym opisano w nocie 27.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych została przedstawiona w nocie 27.1.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 27.3.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 27.4.1.

Analiza wymagalności pochodnych instrumentów finansowych została przedstawiona w nocie 27.5.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe pochodnych instrumentów finansowych (aktywa finansowe) została przedstawiona w nocie 27.6.

23.1 Hierarchia wartości godziwej

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
	Poziom 2	
Aktywa finansowe		
Swap towarowy	13,8	34,7
Forwardy i spoty walutowe	-	7,3
Swap procentowy (IRS)	-	7,1
Swap walutowy	2,4	104,4
Razem	16,2	153,5
Zobowiązania finansowe		
Swap towarowy	21,6	3,8
Forwardy i spoty walutowe	21,4	9,5
Swap procentowy (IRS)	6,6	27,8
Swap walutowy	3,8	38,3
Razem	53,4	79,4

24. Świadczenia pracownicze

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Długoterminowe zobowiązania	24.1	60,6	58,6
Świadczenia po okresie zatrudnienia	24.1	13,8	13,8
Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	24.1	46,8	44,8
Krótkoterminowe zobowiązania		53,0	51,9
Świadczenia po okresie zatrudnienia	24.1	3,7	4,5
Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	24.1	4,5	5,0
Zobowiązania z tytułu premii, nagród i niewykorzystanych urlopów		34,6	32,8
Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń		10,2	9,6
Razem		113,6	110,5

24.1 Zobowiązania z tytułu przyszłych świadczeń pracowniczych

Grupa LOTOS S.A. wypłaca pracownikom przechodzącym na emeryturę kwoty świadczeń po okresie zatrudnienia zgodnie z zakładowymi systemami wynagradzania. Nagrody jubileuszowe są wypłacane pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat. W związku z tym Spółka na podstawie wyceny dokonanej przez profesjonalną firmę aktuarialną lub na podstawie własnych szacunków ujmuje zobowiązanie z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia na poziomie wartości bieżących. Kwotę tego zobowiązania oraz uzgodnienie przedstawiające zmiany stanu w ciągu okresu sprawozdawczego przedstawiono poniżej:

	Nota	Świadczenia po okresie zatrudnienia	Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	Razem
1 stycznia 2018		18,3	49,8	68,1
Koszty bieżącego zatrudnienia	24.2	0,9	3,8	4,7
Koszty dyskonta	8.7; 24.2	0,5	1,4	1,9
Wypłacone świadczenia		(2,2)	(5,1)	(7,3)
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w wyniku	24.2	-	1,4	1,4
31 grudnia 2018		17,5	51,3	68,8
w tym:				
część długoterminowa	24	13,8	46,8	60,6
część krótkoterminowa	24	3,7	4,5	8,2

	Nota	Świadczenia po okresie zatrudnienia	Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	Razem
1 stycznia 2017		18,5	51,9	70,4
Koszty bieżącego zatrudnienia	24.2	0,9	3,6	4,5
Koszty dyskonta	8.7; 24.2	0,5	1,6	2,1
Wypłacone świadczenia		(1,0)	(5,3)	(6,3)
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w wyniku	24.2	-	(2,0)	(2,0)
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w innych całkowitych dochodach	24.2	(0,6)	-	(0,6)
31 grudnia 2017		18,3	49,8	68,1
w tym:				
część długoterminowa	24	13,8	44,8	58,6
część krótkoterminowa	24	4,5	5,0	9,5

24.2 Łączna kwota kosztów ujętych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych

	Nota	2018	2017
Pozycje ujęte w wyniku:		8,0	4,6
Koszty nagród jubileuszowych, świadczeń emerytalnych i innych świadczeń po okresie zatrudnienia:	8.3	6,1	2,5
- koszty bieżącego zatrudnienia	24.1	4,7	4,5
- (zyski)/straty aktuarialne	24.1	1,4	(2,0)
Koszty dyskonta	8.7; 24.1	1,9	2,1
Pozycje ujęte w innych całkowitych (dochodach)/stratach:		-	(0,6)
(Zyski)/Straty aktuarialne	24.1	-	(0,6)
Całkowite dochody ogółem		8,0	4,0

24.3 Założenia aktuarialne

Główne założenia przyjęte przez aktuarium na dzień bilansowy do wycelenia kwoty zobowiązania są następujące:

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Stopa dyskontowa (%)	3,00%	3,30%
Przewidywany wskaźnik inflacji (%)	2,50%	2,50%
Wskaźnik rotacji pracowników (%)	3,30%	2,41%
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń w kolejnym roku (%)	1,30% + 150 zł	0,00%
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń w latach następnych (%)	2,50%	2,50%

- Prawdopodobieństwo odejść pracowników przyjęto na podstawie danych historycznych dotyczących rotacji zatrudnienia w Spółce oraz danych statystycznych dotyczących rynku pracy w Polsce. Wskaźniki rotacji przyjęte przez aktuarium zostały ustalone w podziale 5 kategorii wiekowych w przedziałach dziesięcioletnich. Obecnie, wskaźnik rotacji pracowników jest prezentowany w wartości uśrednionej.
- Umieralność i prawdopodobieństwo dożycia przyjęto zgodnie z Tablicami Trwania Życia 2016, publikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny, przyjmując, że populacja zatrudnionych w Spółce odpowiada średniej dla Polski pod względem umieralności (31 grudnia 2017: Tablicami Trwania Życia 2016).
- Przyjęto normalny tryb przechodzenia pracowników na emeryturę według szczegółowych zasad zawartych w ustawie emerytalnej, z wyjątkiem tych zatrudnionych, którzy wg informacji dostarczonych przez spółkę spełniają warunki wymagane do przejścia na wcześniejszą emeryturę.
- Do dyskontowania przyszłych wypłat świadczeń przyjęto stopę dyskontową w wysokości 3,0%, tj. zgodnie z założeniem zdefiniowanym na poziomie korporacyjnym (31 grudnia 2017: 3,3%, tj. zgodnie z założeniem zdefiniowanym na poziomie korporacyjnym).

24.4 Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy

Wartość kosztów świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy oraz odszkodowań z tytułu zakazu konkurencji w 2018 roku wynosiła łącznie 5,8 mln zł (w 2017 roku: 5,5 mln zł).

24.5 Analiza wrażliwości zmian założeń aktuarialnych na świadczenia pracownicze

Saldo początkowe zobowiązania

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem
bazowa	bazowa	45,8	15,5	3,8	3,7	68,8
bazowa + 1%	bazowa	49,8	17,1	4,1	4,3	75,3
bazowa - 1%	bazowa	42,4	14,2	3,5	3,1	63,2
bazowa	bazowa + 0,5%	44,1	14,9	3,6	3,4	66,0
bazowa	bazowa - 0,5%	47,8	16,3	3,9	4,0	72,0

Prognozowane na rok 2019 koszty bieżącego zatrudnienia

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem
bazowa	bazowa	3,6	0,8	0,3	0,2	4,9
bazowa + 1%	bazowa	4,1	0,9	0,3	0,2	5,5
bazowa - 1%	bazowa	3,3	0,7	0,3	0,1	4,4
bazowa	bazowa + 0,5%	3,5	0,7	0,3	0,1	4,6
bazowa	bazowa - 0,5%	3,8	0,9	0,3	0,2	5,2

Prognozowane na rok 2019 koszty dyskonta

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem
bazowa	bazowa	1,3	0,3	0,1	0,1	1,8
bazowa + 1%	bazowa	1,4	0,4	0,1	0,1	2,0
bazowa - 1%	bazowa	1,1	0,3	0,1	0,1	1,6
bazowa	bazowa + 0,5%	1,4	0,4	0,1	0,1	2,0
bazowa	bazowa - 0,5%	1,1	0,3	0,1	0,1	1,6

Łącznie prognozowane na rok 2019 koszty bieżącego zatrudnienia oraz koszty dyskonta

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem
bazowa	bazowa	4,9	1,1	0,4	0,3	6,7
bazowa + 1%	bazowa	5,5	1,3	0,4	0,3	7,5
bazowa - 1%	bazowa	4,4	1,0	0,4	0,2	6,0
bazowa	bazowa + 0,5%	4,9	1,1	0,4	0,2	6,6
bazowa	bazowa - 0,5%	4,9	1,2	0,4	0,3	6,8

25. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rezerwy

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Długoterminowe zobowiązania finansowe:		15,4	17,2
Zobowiązania wobec Polskiej Fundacji Narodowej	26.1	15,3	17,2
Zobowiązania inwestycyjne	26.1	0,1	-
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe:		1.966,8	2.174,1
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	26.1	1.900,7	2.122,3
- w tym wobec jednostek powiązanych	30.1	240,8	182,8
Zobowiązania inwestycyjne	26.1	20,6	38,9
- w tym wobec jednostek powiązanych	30.1	1,9	5,1
Zobowiązania wobec Polskiej Fundacji Narodowej	26.1	2,5	2,5
Depozyty zabezpieczające ICE Futures	26.1	32,7	5,8
Zobowiązania wobec Fundacji LOTOS	26.1	9,1	3,5
Pozostałe	26.1	1,2	1,1
Zobowiązania finansowe		1.982,2	2.191,3
Długoterminowe zobowiązania niefinansowe		0,3	0,3
Krótkoterminowe zobowiązania niefinansowe:		1.449,9	1.516,0
Zobowiązania z tytułu podatku od towarów i usług (VAT)		415,3	507,3
Zobowiązania z tytułu akcyzy i opłaty paliwowej		785,5	869,7
Pozostałe zobowiązania budżetowe inne niż podatek dochodowy		67,2	64,9
Dotacje	25.1	28,5	25,5
Rezerwa na pokrycie niedoboru CO ₂	27.2	40,7	14,4
Rezerwa na ryzyko podatkowe		79,0	20,8
Rezerwa na opłaty OZE		18,6	-
Pozostałe		15,1	13,4
Zobowiązania niefinansowe		1.450,2	1.516,3
Razem		3.432,4	3.707,6
w tym:			
część długoterminowa		15,7	17,5
część krótkoterminowa:		3.416,7	3.690,1
- z tytułu dostaw i usług		1.900,7	2.122,3
- pozostałe		1.516,0	1.567,8

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są nieoprocentowane i zazwyczaj rozliczane w terminach w przedziale 14 - 30 dni. Pozostałe zobowiązania są nieoprocentowane, ze średnim 1 miesięcznym terminem płatności. Kwota wynikająca z różnicy pomiędzy zobowiązaniami a należnościami z tytułu podatku od towarów i usług jest płacona właściwym organom podatkowym w okresach miesięcznych. Zobowiązania z tytułu odsetek są zazwyczaj rozliczane w okresie 14 dni od daty wystawienia noty odsetkowej przez kontrahenta.

Analiza wrażliwości zobowiązań finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 27.3.1. Analiza wymagalności zobowiązań finansowych została przedstawiona w nocie 27.5.

25.1 Dotacje

	Nota	2018	2017
Stan na początek okresu		25,8	23,4
Dotacje otrzymane w okresie		11,7	18,2
Dotacje rozliczone w czasie	8.4	(8,7)	(15,8)
Stan na koniec okresu		28,8	25,8
w tym:			
część długoterminowa		0,3	0,3
część krótkoterminowa	25	28,5	25,5

Dotacje dotyczą głównie nieodpłatnie otrzymanych licencji.

25.2 Nieujęte zobowiązania wynikające z zawartych umów leasingu operacyjnego

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku przyszłe minimalne opłaty z tytułu umów nieodwołalnego leasingu operacyjnego przedstawiały się następująco:

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Nie dłużej niż jeden rok	14,7	34,6
Od 1 roku do 5 lat	3,5	20,7
Powyżej 5 lat	28,2	25,9
Razem	46,4	81,2

26. Instrumenty finansowe

26.1 Wartość bilansowa

31 grudnia 2018	Nota	MSSF 9			Razem
		Wycena wg zamortyzowanego kosztu	Wycena wg wartości godziwej przez:		
			Wynik finansowy	Inne całkowite dochody	
Aktywa finansowe					
Należności z tytułu dostaw i usług	15	1.815,4	-	-	1.815,4
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	1.193,7	-	-	1.193,7
Pochodne instrumenty finansowe	23	-	16,2	-	16,2
Inwestycje kapitałowe	14	-	-	6,3	6,3
Pozostałe aktywa finansowe:		73,0	-	-	73,0
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym	15	17,8	-	-	17,8
Lokaty	15	33,9	-	-	33,9
Depozyty zabezpieczające	15	14,4	-	-	14,4
Prowizje od pożyczki warunkowej	15	6,4	-	-	6,4
Pozostałe	15	0,5	-	-	0,5
Razem		3.082,1	16,2	6,3	3.104,6
Zobowiązania finansowe					
Kredyty	22	2.285,9	-	-	2.285,9
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	25	1.900,7	-	-	1.900,7
Pochodne instrumenty finansowe	23	-	53,4	-	53,4
Pozostałe zobowiązania finansowe	25	81,5	-	-	81,5
Razem		4.268,1	53,4	-	4.321,5

Spółka wdrożyła MSSF 9 bez przekształcenia danych porównawczych.

31 grudnia 2017	Nota	MSR 39					Razem
		Aktywa/Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik - przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży ⁽¹⁾	Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik przeznaczony do obrotu	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	
Aktywa finansowe							
Udziały i akcje	14	-	-	6,3	-	-	6,3
Pochodne instrumenty finansowe	23	153,5	-	-	-	-	153,5
Należności z tytułu dostaw i usług	15	-	2.597,1	-	-	-	2.597,1
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	-	828,1	-	-	-	828,1
Pozostałe aktywa finansowe:		-	241,1	-	-	-	241,1
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym	15	-	190,2	-	-	-	190,2
Lokaty	15	-	29,0	-	-	-	29,0
Depozyty zabezpieczające	15	-	15,8	-	-	-	15,8
Pozostałe	15	-	6,1	-	-	-	6,1
Razem		153,5	3.666,3	6,3	-	-	3.826,1
Zobowiązania finansowe							
Kredyty	22	-	-	-	-	2.739,7	2.739,7
Pochodne instrumenty finansowe	23	79,4	-	-	-	-	79,4
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	25	-	-	-	-	2.122,3	2.122,3
Pozostałe zobowiązania finansowe	25	-	-	-	-	69,0	69,0
Razem		79,4	-	-	-	4.931,0	5.010,4

⁽¹⁾ Na dzień 31 grudnia 2017 Spółka posiadała udziały w jednostkach pozostałych wyceniane według kosztu historycznego pomniejszonego o utworzone odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

26.2 Istotne pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w podziale na kategorie instrumentów finansowych

31 grudnia 2018	Nota	MSSF 9			Razem
		Wycena wg zamortyzowanego kosztu	Wycena wg wartości godziwej przez:		
			Wynik finansowy	Inne całkowite dochody	
Należności z tytułu dostaw i usług:					
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujętych w koszcie własnym sprzedaży	8.2	22,1	-	-	22,1
Strata z tytułu utraty wartości	8.5	(1,9)	-	-	(1,9)
Pozostałe aktywa finansowe:					
Przychody z tytułu odsetek od lokat, udzielonych pożyczek, cash pool	8.6	28,9	-	-	28,9
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od pożyczek ujętych w kosztach finansowych	8.7	5,6	-	-	5,6
Pochodne instrumenty finansowe (aktywa/zobowiązania finansowe):					
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych	8.7	-	(113,0)	-	(113,0)
Zyski/(Straty) z tytułu realizacji pochodnych instrumentów finansowych	8.7	-	109,0	-	109,0
Inwestycje kapitałowe:					
Przychody z tytułu dywidend	8.6	-	-	2,1	2,1
Kredyty:					
Koszty z tytułu odsetek	8.7	(96,2)	-	-	(96,2)
Zyski/(Straty) z tytułu rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych korygujące przychody ze sprzedaży	8.1	(91,6)	-	-	(91,6)
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od kredytów ujętych w kosztach finansowych	8.7	(28,9)	-	-	(28,9)
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych ujętych w kosztach finansowych	8.7	1,5	-	-	1,5
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne ujęte w innych całkowitych dochodach	20	(77,8)	-	-	(77,8)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług:					
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujętych w koszcie własnym sprzedaży	8.2	(87,6)	-	-	(87,6)
Razem		(325,9)	(4,0)	2,1	(327,8)

31 grudnia 2017	MSR 39					Razem
	Nota	Aktywa/ Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik – przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	
Należności z tytułu dostaw i usług:						
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujętych w koszcie własnym sprzedaży	8.2	-	(25,7)	-	-	(25,7)
Pozostałe aktywa finansowe:						
Przychody z tytułu odsetek od lokat, udzielonych pożyczek, cash pool	8.6	-	22,6	-	-	22,6
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od pożyczek ujętych w przychodach finansowych	8.6	-	(15,8)	-	-	(15,8)
Pochodne instrumenty finansowe (aktywa/zobowiązania finansowe):						
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych	8.6	158,3	-	-	-	158,3
Zyski/(Straty) z tytułu realizacji pochodnych instrumentów finansowych	8.6	98,9	-	-	-	98,9
Kredyty:						
Koszty z tytułu odsetek	8.7	-	-	-	(99,4)	(99,4)
Zyski/(Straty) z tytułu rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych korygujące przychody ze sprzedaży	8.1	-	-	-	(150,5)	(150,5)
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od kredytów ujętych w przychodach finansowych	8.6	-	-	-	70,8	70,8
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych ujętych w przychodach finansowych	8.6	-	-	-	37,9	37,9
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne ujęte w innych całkowitych dochodach	20	-	-	-	725,4	725,4
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług:						
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujętych w koszcie własnym sprzedaży	8.2	-	-	-	21,1	21,1
Razem		257,2	(18,9)	-	605,3	843,6

27. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym

Grupa LOTOS S.A. narażona jest na ryzyko finansowe obejmujące przede wszystkim:

- ryzyko rynkowe (ryzyko cen surowców i produktów naftowych, ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla, ryzyko walutowe, ryzyko stóp procentowych),
- ryzyko płynności,
- ryzyko kredytowe związane z transakcjami finansowymi oraz handlowymi.

W ramach struktury organizacyjnej Spółki funkcjonują odpowiednie komórki (Biuro Zarządzania Finansami, Biuro Analiz i Kontroli Ryzyka Finansowego wraz z Zespołem Ryzyka Kredytowego i Dokumentacji Transakcji) podlegające Dyrektorowi ds. Finansowych, który koordynuje oraz sprawuje bieżący nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem finansowym Grupy Kapitałowej LOTOS.

Ponadto powołany przez Zarząd Komitet Ryzyka Cenowego i Tradingu nadzoruje prace nad opracowaniem polityk i procedur oraz monitoruje realizację strategii Grupy Kapitałowej w obszarze swoich kompetencji. W szczególności komitet opiniuje i podejmuje kluczowe inicjatywy z zakresu zarządzania ryzykiem cenowym oraz w działalności tradingowej, przedstawia rekomendacje oraz wnioskuje w zakresie działań wymagających zgody Zarządu.

Dodatkowo, w celu efektywnego zarządzania płynnością, strukturą zadłużenia oraz procesem pozyskiwania finansowania zewnętrznego przez spółki Grupy Kapitałowej LOTOS Zarząd powołał Zespół ds. optymalizacji płynności i koordynacji finansowania.

Podstawowymi celami realizowanymi poprzez zarządzanie ryzykiem finansowym są:

- zwiększenie prawdopodobieństwa realizacji celów budżetowych i strategicznych,
- ograniczenie zmienności przepływów pieniężnych,
- zapewnienie krótkoterminowej płynności finansowej,
- optymalizacja wartości oczekiwanej przepływów pieniężnych i ryzyka,
- wspieranie procesów operacyjnych, inwestycyjnych i finansowych i budowanie wartości firmy w długim okresie czasu.

W związku z realizacją wymienionych wyżej celów Grupa LOTOS S.A. wdrożyła odpowiednie narzędzia i opracowała szereg dokumentów, zatwierdzonych na odpowiednich szczeblach decyzyjnych, które określają ramy konieczne do efektywnego i bezpiecznego funkcjonowania Spółki w obszarze finansowym, w tym:

- metodologię wyznaczania ekspozycji w poszczególnych kategoriach ryzyk,
- horyzont czasowy zabezpieczania danego ryzyka,
- dopuszczone instrumenty finansowe,
- sposób oceny zarządzania ryzykiem finansowym,
- limity w zarządzaniu ryzykiem,
- sposób raportowania,
- limity kredytowe,
- standardy dokumentacyjne i operacyjne,
- rozdział odpowiedzialności w zakresie wykonywania transakcji, analizy i kontroli ryzyka oraz dokumentacji i rozliczania transakcji pomiędzy różne komórki organizacyjne.

Grupa LOTOS S.A. monitoruje oraz raportuje w sposób ciągły wszystkie ryzyka rynkowe będące przedmiotem zarządzania. Spółka używa płynnych instrumentów pochodnych, które jest w stanie wycenić za pomocą stosowanych powszechnie modeli wyceny. Wycena instrumentów pochodnych odbywa się na podstawie danych rynkowych otrzymywanych od wiarygodnych dostawców. Nie jest dopuszczone otwieranie pozycji w ramach ryzyk, które nie wynikają z podstawowej działalności Spółki.

W 2018 roku Spółka kontynuowała stosowanie wdrożonych w roku 2011 oraz 2012 zasad rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych w odniesieniu do kredytów walutowych przeznaczonych na finansowanie Programu inwestycyjnego 10+ wyznaczonych na instrument zabezpieczający dla przyszłych transakcji sprzedaży produktów naftowych denominowanych w USD.

27.1 Ryzyko cen surowców i produktów naftowych

Szczególne znaczenie dla Spółki ma zarządzanie ryzykiem cen surowców i produktów naftowych.

Grupa LOTOS S.A. identyfikuje następujące czynniki tego ryzyka:

- zmienność marży rafinerijnej, rozumianej jako różnica pomiędzy płynnymi indeksami referencyjnego koszyka produktów naftowych (np. paliwa lotniczego, benzyn, olejów napędowych, olejów opałowych) a płynnym indeksem referencyjnego surowca (np. ropa Ural),
- zmienność poziomu cen w zakresie ilości zapasów surowców i produktów odbiegających od wymaganego poziomu zapasów obowiązkowych i operacyjnych,
- zmienność dyferencjałów pomiędzy indeksami referencyjnymi a indeksami używanymi w kontraktach handlowych (np. dyferencjał Brent / Ural czyli różnica pomiędzy różnymi gatunkami ropy),
- stosowanie niestandardowych formuł cenowych w kontraktach handlowych.

W Grupie LOTOS S.A. obowiązuje „Polityka zarządzania ryzykiem cen surowców i produktów naftowych w Grupie LOTOS S.A.” w ramach której zdefiniowano systematykę portfeli transakcyjnych i ich funkcje biznesowe, opisano sposób rozumienia ryzyka i wyznaczania ekspozycji w zakresie portfeli, dopuszczone instrumenty finansowe wraz z ograniczeniami w ich wykorzystywaniu, standardy zawierania transakcji, wytyczne w zakresie kalkulacji wyników na zarządzaniu ryzykiem oraz sposób wyznaczania stosownych limitów. W zakresie objętym niniejszą polityką, Zarząd Grupy LOTOS S.A. ceduje limity transakcyjne na niższe szczeble decyzyjne.

W celu wsparcia realizacji celów przyjętej polityki Spółka użytkuje jeden z wiodących na rynku systemów klasy Energy Trading and Risk Management (Allegro). Na bazie zatwierdzonej polityki Spółka utrzymała możliwość oferowania swoim odbiorcom zakupu produktów naftowych po cenach stałych.

W powiązaniu ze sprzedażą komponentów asfaltowych po cenach stałych, w celu zachowania pierwotnego profilu ryzyka cenowego, w roku 2018 Spółka zawierała swapy towarowe.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku otwarte swapy towarowe przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres wyceny	Ilość w tonach w okresie wyceny	Wycena w wartości godziwej	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	3.5 PCT Barges FOB Rotterdam	III '2019 - VI '2021	183.433	0,5	(21,5)
Swap towarowy	Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA	III '2019 - VI '2021	(17.010)	3,3	(0,1)
Razem				3,8	(21,6)

Wymienione wyżej transakcje swap na łączną ilość 183.433 tony w oparciu o płynny indeks 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam w okresie od marca 2019 roku do czerwca 2021 roku oraz (17.010) ton w oparciu o płynny indeks Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE ARA w tym samym okresie związane były z odwróceniem profilu ryzyka cen surowców i produktów naftowych wynikających ze sprzedaży komponentów asfaltowych po cenach stałych.

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres wyceny	Ilość w metrach sześciennych w okresie wyceny	Wycena w wartości godziwej	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	Ethanol T2 FOB Rdam Barge Eur/cm	I '2019 - XII '2019	24.300	10,0	-
Razem				10,0	-

Dodatkowo w powiązaniu z zawarciem rocznego kontraktu na zakup Ethanolu, Spółka zawarła w roku 2018 swapy towarowe w celu zabezpieczenia ryzyka zmiany cen.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku otwarte swapy przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres wyceny	Ilość w tonach w okresie wyceny	Wycena w wartości godziwej	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	3.5 PCT Barges FOB Rotterdam	III'2018 – VI'2019	111.877	34,7	-
Swap towarowy	Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA	III'2018 – VI'2019	(10.339)	-	(3,8)
Razem				34,7	(3,8)

Wymienione wyżej transakcje swap na łączną ilość 111.877 ton w oparciu o płynny indeks 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam w okresie od marca 2018 roku do czerwca 2019 roku oraz (10.339) tony w oparciu o płynny indeks Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE ARA w tym samym okresie związane były z odwróceniem profilu ryzyka cen surowców i produktów naftowych wynikających ze sprzedaży komponentów asfaltowych po cenach stałych.

27.1.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych

Analiza wrażliwości na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku transakcji finansowych narażonych na ryzyko zmiany cen surowców i produktów naftowych przedstawiała się następująco:

	31 grudnia 2018			31 grudnia 2017		
	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa*		Wartość bilansowa	Zmiana procentowa**	
		+zm. implikowana	-zm. implikowana		+zm. implikowana	-zm. implikowana
Aktywa finansowe	13,8	1,5	(1,5)	34,7	37,3	(37,3)
Zobowiązania finansowe	21,6	(62,1)	62,1	3,8	4,3	(4,3)
Wpływ na wynik		63,6	(63,6)		33,0	(33,0)

*Dla instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2018 roku do kalkulacji powyższych odchyżeń cen indeksów bazowych wykorzystano roczną implikowaną zmienność indeksu, o który oparte są zawarte transakcje, z dnia 31 grudnia 2018 roku, publikowaną przez serwis SuperDerivatives. W przypadku indeksu 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam była to zmiana +/- 37,28%, dla Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA +/- 38,11%, a dla Ethanol T2 FOB Rdam Barge Eur/cm +/- 16,42%.

**Dla instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2017 roku do kalkulacji powyższych odchyżeń cen indeksów bazowych wykorzystano roczną implikowaną zmienność indeksu, o który oparte są zawarte transakcje, z dnia 31 grudnia 2017 roku, publikowaną przez serwis SuperDerivatives. W przypadku indeksu 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam była to zmiana +/- 27,39%, dla Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA +/- 21,23%.

Zbadano wpływ zmian cen indeksów bazowych na wartość godziwą przy niezmiennym poziomie kursów walut.

27.2 Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Zarządzanie ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla w Spółce odbywa się w sposób ciągły zgodnie z założeniami strategii zarządzania ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂) zatwierdzonej przez Zarząd Grupy LOTOS S.A. Spółka podejmuje decyzje co do sposobu zbilansowania przyszłych niedoborów lub nadwyżek uprawnień do emisji CO₂ w zależności od sytuacji rynkowej i w ramach ustalonych limitów. W ramach zatwierdzonej strategii i posiadanych limitów Spółka zawiera transakcje finansowe na jednostki:

- EUA - (ang. „Emission Unit Allowance”) oznacza uprawnienie do emisji jednej tony CO₂,
- CER - (ang. „Certified Emission Reduction Unit”) oznacza ekwiwalent skutecznej redukcji emisji jednej tony ekwiwalentu CO₂ (tCO₂e). Certyfikat redukcji emisji uzyskiwany jest w związku z realizacją inwestycji w krajach rozwijających się, gdzie nie określono limitów emisji CO₂,
- ERU - (ang. „Emission Reduction Unit”) oznacza ekwiwalent skutecznej redukcji emisji jednej tony ekwiwalentu CO₂ (tCO₂e). Jest to poświadczona jednostka emisji uzyskiwana w związku z realizacją inwestycji w krajach o niższych kosztach redukcji CO₂.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku szacowany niedobór uprawnień w okresie rozliczeniowym przypadającym na lata 2013-2020 (tzw. III faza) wynosi 1.142.876 ton, jednakże biorąc pod uwagę wykonane transakcje pochodne na łączną ilość 1.159.000 ton, Spółka posiada nadwyżkę uprawnień w wysokości 16.124 ton, które zostały nabyte z uwzględnieniem sytuacji rynkowej i w kontekście strategicznego charakteru niedoboru uprawnień przewidywanego po roku 2020.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku szacowany niedobór uprawnień w okresie rozliczeniowym przypadającym na lata 2013-2020 (tzw. III faza) wynosi 1.103.796 ton, jednakże biorąc pod uwagę wykonane transakcje pochodne na łączną ilość 1.554.000 ton, Spółka posiada nadwyżkę uprawnień w wysokości 450.204 ton, które zostały nabyte z uwzględnieniem sytuacji rynkowej i w kontekście strategicznego charakteru niedoboru uprawnień przewidywanego po roku 2020.

W ramach zarządzania ryzykiem dotyczącym uprawnień do emisji dwutlenku węgla Spółka ocenia każdorazowo ryzyko przewidywanego niedoboru nieodpłatnych uprawnień przyznawanych w ramach Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień („KPRU”).

Zaprezentowane poniżej wielkości uprawnień do emisji CO₂ na lata 2013 - 2020 uwzględniają uprawnienia przyznane według rozporządzeń Rady Ministrów, jak również dodatkowe bezpłatne uprawnienia przyznane przez Komisję Europejską.

Liczba nieodpłatnych uprawnień do emisji CO₂ na lata 2013 - 2020 oraz rzeczywista emisja CO₂:

w milionach ton	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Razem
Uprawnienia przyznane KPRU ⁽¹⁾	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	1,4	12,5
Rzeczywista emisja CO ₂	1,7	1,8	1,9	1,9	1,7	1,9 ⁽²⁾	-	-	10,9

⁽¹⁾ Ilość bezpłatnych uprawnień do emisji CO₂ dla Grupy LOTOS S.A. na lata 2013 – 2020, wg Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień („KPRU”), na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 marca 2014 roku (Dz. U. 2014 poz. 439) jak również Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 kwietnia 2014 roku (Dz. U. 2014 poz. 472) zawierających wykaz instalacji objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych wraz z przyznana im liczbą uprawnień do emisji. Ponadto w zestawieniu uwzględniono przydział dodatkowych bezpłatnych uprawnień z rezerwy Komisji Europejskiej w związku ze zwiększeniem zdolności produkcyjnych rafinerii, wynikających z zastosowania gazu ziemnego jako wsadu do produkcji wodoru.

⁽²⁾ Emisja CO₂ wyliczona na podstawie danych produkcyjnych dla instalacji objętych systemem handlu emisjami. Dane są weryfikowane zgodnie z art. 59 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 roku o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku, biorąc pod uwagę limit uprawnień na rok 2018 do przyznania w ramach systemu EU ETS (ang. „European Union Emissions Trading System/Scheme”) oraz wielkość emisji dwutlenku węgla w Spółce występował niedobór przyznanych uprawnień do emisji CO₂. W związku z tym na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka ujęła kwotę 40,7 mln zł zobowiązań z tego tytułu (31 grudnia 2017: 14,4 mln zł.). Wpływ utworzonej rezerwy na wynik operacyjny w kwocie 26,3 mln zł zaprezentowano w pozostałych kosztach (w roku 2017: 4,6 mln zł), patrz nota 8.5.

W razie konieczności, Spółka decyduje o rozliczeniu zawartych, otwartych na dzień kończący okres sprawozdawczy transakcji terminowych na zakup uprawnień do emisji CO₂ poprzez ich fizyczną dostawę z zamiarem ich ewentualnego umorzenia jako rozliczenie rzeczywistej emisji CO₂. Wycena transakcji planowanych do zrealizowania dostawą fizyczną nie podlega ujęciu w aktywach/zobowiązaniach finansowych w sprawozdaniu finansowym, niemniej jednak Spółka wewnętrznie monitoruje i przeprowadza wycenę takich transakcji w ramach ogólnej oceny efektywności zarządzania ryzykiem CO₂, pozabilansowo.

Otwarte na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku transakcje futures EUA, które Spółka uznała za prawdopodobne do rozliczenia poprzez ich fizyczną dostawę na potrzeby własne nie zostały wykazane w sprawozdaniu finansowym na dzień kończący okres sprawozdawczy, a ich wartość godziwą ujęto wyłącznie pozabilansowo.

Poniżej zaprezentowano informacje na temat pozycji transakcyjnej na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku.

Transakcje otwarte w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Ilość uprawnień w tonach	Faza	Wycena w wartości godziwej*	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Futures EUA	XII '2019 - XII '2020	1.159.000	III faza	50,1	(0,8)

*Wycena pozabilansowa, wyłącznie dla celów statystycznych i monitoringu w zarządzaniu ryzykiem.

Transakcje otwarte w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2017 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Ilość uprawnień w tonach	Faza	Wycena w wartości godziwej*	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Futures EUA	XII '2018 - XII '2020	1.554.000	III faza	8,7	(0,1)

*Wycena pozabilansowa, wyłącznie dla celów statystycznych i monitoringu w zarządzaniu ryzykiem.

27.2.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku Spółka posiadała kontrakty futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla.

Spółka nie przeprowadza analizy wrażliwości dla wartości godziwej kontraktów futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla, które posiada na dzień kończący okres sprawozdawczy, jeśli zamierza dokonać rozliczenia tych transakcji poprzez fizyczną dostawę na potrzeby własne pokrycia niedoborów w ramach systemu ograniczania emisji. W związku z tym nie przeprowadzono analizy wrażliwości posiadanych na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku instrumentów futures EUA.

27.3 Ryzyko walutowe

W ramach prowadzonej działalności Grupa LOTOS S.A. narażona jest na zmiany kursów walutowych z tytułu:

- handlu surowcami i produktami naftowymi oraz innymi towarami,
- przepływów inwestycyjnych,
- przepływów finansowych w tym lokat i kredytów,
- wyceny instrumentów pochodnych,

indeksowanych do lub denominowanych w walucie innej niż waluta funkcjonalna.

Zarządzanie ryzykiem walutowym w Spółce odbywa się zgodnie z założeniami zawartymi w „Polityce zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie LOTOS S.A.”. W ramach polityki ekspozycję stanowią istotne pozycje narażone na ryzyko walutowe, które oddziałują na poziom płynności w horyzoncie zarządzania zgodnie z momentem powstawania ryzyka. Centralną miarą ryzyka jest Cash-Flow-at-Risk (CFaR), która obliczana jest na bazie metodologii CorporateMetrics™ zaś podstawowymi limitami jest limit na wielkość CFaR i maksymalny współczynnik zabezpieczenia. Horyzont zarządzania ekspozycją jest związany z cyklem prognozowania budżetu Spółki i w zależności od momentu w roku obejmuje od 3 do 6 kolejnych kwartałów.

Grupa LOTOS S.A. aktywnie zarządza swoją ekspozycją walutową, optymalizując wartość oczekiwaną przepływów pieniężnych i ryzyka w ramach obowiązujących limitów i w zależności od przewidywanego rozwoju sytuacji rynkowej.

Waluta USD jest używana w kwotowaniach cen rynkowych ropy i produktów naftowych. Z tego też względu uznano, że najwłaściwszą walutą do zaciągania i spłaty długoterminowych kredytów na finansowanie Programu 10+ jest USD, ponieważ efektem takiego działania będzie zmniejszenie strukturalnie długiej pozycji i w konsekwencji strategicznego ryzyka walutowego.

Strukturalnie Grupa LOTOS S.A. posiada długą ekspozycję w USD (zyskuje w przypadku wzrostu kursu USD/PLN) ze względu na to, iż wpływy zależne od kursu USD (głównie z tytułu sprzedaży produktów naftowych) przewyższają odpowiadające wydatki (np. z tytułu zakupu ropy, spłaty kredytu).

Transakcje walutowe otwarte na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Kupno/sprzedaż	Okres rozliczenia transakcji	Para walut (bazowa/zmienna)	Kwota w walucie bazowej (w mln)	Wycena w wartości godziwej	
					Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Spot walutowy	Sprzedaż	I ' 2019	EUR/PLN	(1,6)	-	-
Forward walutowy	Kupno	I ' 2019	USD/PLN	11,5	-	(0,4)
Forward walutowy	Kupno	I-XII ' 2019	EUR/USD	100,0	-	(13,7)
Forward walutowy	Sprzedaż	I-VI ' 2019	USD/PLN	(110,0)	-	(7,3)
SWAP walutowy	Kupno	V ' 2019	EUR/USD	19,0	-	(0,6)
SWAP walutowy	Kupno	I ' 2019	EUR/PLN	60,0	0,1	-
SWAP walutowy	Sprzedaż	I-VII ' 2019	USD/PLN	(249,9)	2,3	(3,2)
Razem					2,4	(25,2)

Transakcje walutowe otwarte na dzień 31 grudnia 2017 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Kupno/sprzedaż	Okres rozliczenia transakcji	Para walut (bazowa/zmienna)	Kwota w walucie bazowej (w mln)	Wycena w wartości godziwej	
					Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Spot walutowy	Kupno	I ' 2018	USD/PLN	54,0	-	(0,6)
Spot walutowy	Kupno	I ' 2018	EUR/PLN	0,1	-	-
Forward walutowy	Kupno	I ' 2018	USD/PLN	124,0	-	(8,3)
Forward walutowy	Kupno	I-III ' 2018	EUR/PLN	10,0	-	(0,6)
Forward walutowy	Sprzedaż	VI-X ' 2018	USD/PLN	(60,0)	6,2	-
Forward walutowy	Sprzedaż	III ' 2018	EUR/PLN	(10,0)	1,1	-
Swap walutowy	Kupno	I-VI ' 2018	USD/PLN	162,6	-	(38,3)
Swap walutowy	Sprzedaż	I-X ' 2018	USD/PLN	(546,9)	104,4	-
Razem					111,7	(47,8)

27.3.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursu USD dla wybranych instrumentów finansowych

Klasy instrumentów finansowych	Nota	31 grudnia 2018		31 grudnia 2017	
		mIn USD	USD przeliczone na PLN	mIn USD	USD przeliczone na PLN
Aktywa finansowe					
Należności z tytułu dostaw i usług		61,6	231,6	51,9	180,8
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty		65,7	247,1	46,6	162,2
Pozostałe aktywa finansowe - lokaty		9,0	33,9	8,3	29,0
Pozostałe aktywa finansowe – pożyczki udzielone jednostkom powiązanim		-	-	23,5	81,8
Pozostałe aktywa finansowe - prowizje od pożyczki warunkowej		1,7	6,4	1,2	4,2
Razem		138,0	519,0	131,5	458,0
Zobowiązania finansowe					
Kredyty	22	606,0	2.285,9	784,6	2.739,7
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług		374,0	1.406,0	461,9	1.607,9
Pozostałe zobowiązania finansowe		0,2	0,9	1,2	4,0
Razem		980,2	3.692,8	1.247,7	4.351,6

Poza wymienionymi wyżej instrumentami finansowymi Spółka posiadała także wyrażone w walutach obcych pochodne instrumenty finansowe takie jak: swapy towarowe, swapy procentowe, a także spoty, forwardy i swapy walutowe. Spółka stosuje odpowiednie metody ustalania wartości godziwej dla poszczególnych rodzajów instrumentów pochodnych, które jednocześnie determinują technikę ustalenia wpływu zmiany kursów walut na wartość tych instrumentów (metody wyceny pochodnych instrumentów finansowych szerzej opisano w nocie 6.19). Zamieszczone poniżej tabele z analizą wrażliwości instrumentów finansowych na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku prezentują także wpływ zmiany kursów walut na wartość bilansową instrumentów pochodnych.

	Zmiana kursu USD - wpływ na wynik roku			
	+9,950%	-9,950%	+9,087%	-9,087%
	2018		2017	
Aktywa finansowe				
Należności z tytułu dostaw i usług	23,0	(23,0)	16,4	(16,4)
Pochodne instrumenty finansowe	(43,0)	43,0	(187,5)	187,5
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	24,6	(24,6)	14,7	(14,7)
Pozostałe aktywa finansowe – lokaty	3,4	(3,4)	2,6	(2,6)
Pozostałe aktywa finansowe – pożyczki udzielone jednostkom powiązanym	-	-	7,4	(7,4)
Pozostałe aktywa finansowe - prowizje od pożyczek warunkowych	0,6	(0,6)	0,4	(0,4)
Razem aktywa finansowe	8,6	(8,6)	(146,0)	146,0
Zobowiązania finansowe				
Kredyty	35,2 ⁽¹⁾	(35,2)	32,1 ⁽²⁾	(32,1)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	139,9	(139,9)	146,1	(146,1)
Pochodne instrumenty finansowe	140,6	(140,6)	95,5	(95,5)
Pozostałe zobowiązania finansowe	0,1	(0,1)	0,4	(0,4)
Razem zobowiązania finansowe	315,8	(315,8)	274,1	(274,1)
Razem	(307,2)	307,2	(420,1)	420,1

⁽¹⁾ W kalkulacji wpływu zmiany kursu na wskazaną pozycję bilansową uwzględniono efekt rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Wpływ zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 9,950% potencjalnie spowodowałby zmianę wyceny wartości godziwej kredytów o (194,1) 194,1 mln zł. Ponadto w szacunku uwzględniono efekt zapłaconych z góry prowizji przygotowawczych (wycenionych wg kursu z dnia zapłaty) pomniejszających zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, których wpływ na zmianę wyceny wartości godziwej tych zobowiązań przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 9,950% wynosiłby 1,9 (1,9) mln zł.

⁽²⁾ W kalkulacji wpływu zmiany kursu na wskazaną pozycję bilansową uwzględniono efekt rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Wpływ zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 9,087% potencjalnie spowodowałby zmianę wyceny wartości godziwej kredytów o (219,4) 219,4 mln zł. Ponadto w szacunku uwzględniono efekt zapłaconych z góry prowizji przygotowawczych (wycenionych wg kursu z dnia zapłaty) pomniejszających zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, których wpływ na zmianę wyceny wartości godziwej tych zobowiązań przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 9,087% wynosiłby 2,6 (2,6) mln zł.

Powyższe odchylenia wartości bilansowych wyrażonych w PLN a zależnych od kursów walutowych, skalkulowano na podstawie rocznej implikowanej zmienności kursów walut z dnia 31 grudnia 2018 roku wynoszącej 9,950% dla kursu USD/PLN publikowanej przez Reuters (31 grudnia 2017: 9,087%). Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu istotnych instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2018 roku i dla danych porównywalnych.

27.4 Ryzyko stopy procentowej

Grupa LOTOS S.A. narażona jest na ryzyko zmienności przepływów pieniężnych z tytułu zmian stóp procentowych wynikające z posiadanych aktywów oraz pasywów dla których przychody oraz koszty odsetkowe są uzależnione od zmiennych stóp procentowych, w szczególności z tytułu przewidywanego harmonogramu spłat kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów oraz na finansowanie inwestycji w ramach Programu 10+ oraz wysokości odsetek ustalanych na podstawie zmiennej stopy LIBOR USD. Spółka zarządza ryzykiem stopy procentowej w ramach przyznaných limitów przy wykorzystaniu swapów stóp procentowych.

W długim horyzoncie efekt częściowego zabezpieczenia został osiągnięty poprzez wybór stałej stopy dla transzy kredytu inwestycyjnego na finansowanie Programu 10+.

Transakcje otwarte na stopę procentową na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres	Kwota nominalna (w mln USD)	Spółka otrzymuje	Wycena w wartości godziwej	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap procentowy (IRS)	I '2015 - I '2019	200	Libor 3M	-	(6,6)
Razem				-	(6,6)

Transakcje otwarte na stopę procentową na dzień 31 grudnia 2017 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres	Kwota nominalna (w mln USD)	Spółka otrzymuje	Wycena w wartości godziwej	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap procentowy (IRS)	VII '2011 - I '2018	200,0	LIBOR 6M	-	(24,6)
Swap procentowy (IRS)	I '2015 - I '2019	200,0	LIBOR 3M	7,1	(3,2)
Razem				7,1	(27,8)

27.4.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych

31 grudnia 2018				
Klasy instrumentów finansowych	Nota	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa	
			+0,26%	-0,26%
Aktywa finansowe				
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	1.193,7	3,1	(3,1)
Pozostałe aktywa finansowe:		52,1	0,1	(0,1)
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanim	15	17,8	0,0	(0,0)
Lokaty	15	33,9	0,1	(0,1)
Depozyt zabezpieczający	15	0,4	0,0	(0,0)
Razem		1.245,8	3,2	(3,2)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty	22	2.285,9	4,6 ⁽¹⁾	(4,6) ⁽¹⁾
Pochodne instrumenty finansowe ⁽²⁾	23	6,6	-	-
Depozyt zabezpieczający	25	32,7	0,1	(0,1)
Razem		2.325,2	4,7	(4,7)
31 grudnia 2017				
Klasy instrumentów finansowych	Nota	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa	
			+0,30%	-0,30%
Aktywa finansowe				
Pochodne instrumenty finansowe ⁽²⁾	23	7,1	1,1	(1,1)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	828,1	2,5	(2,5)
Pozostałe aktywa finansowe:		221,0	0,7	(0,7)
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanim	15	190,2	0,6	(0,6)
Lokaty	15	29,0	0,1	(0,1)
Depozyt zabezpieczający	15	1,8	0,0	(0,0)
Razem		1.056,2	4,3	(4,3)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty	22	2.739,7	6,3 ⁽¹⁾	(6,3) ⁽¹⁾
Pochodne instrumenty finansowe ⁽²⁾	23	27,8	(0,9)	0,9
Depozyt zabezpieczający	25	5,8	0,0	(0,0)
Razem		2.773,3	5,4	(5,4)

⁽¹⁾ Wykazane bez uwzględnienia kredytów o stałym oprocentowaniu oraz zapłaconych prowizji przygotowawczych pomniejszających zobowiązania finansowe z tytułu otrzymanych kredytów.

⁽²⁾ Swap procentowy (IRS). Różnica między zmianą wartości wyceny, gdy przesuwają się krzywą stóp procentowych o odpowiednio +/- 0,26% lub +/- 0,30% powstaje w momencie obliczania i dyskontowania przyszłych przepływów (związanych z rozliczeniem transakcji) na dzień kalkulacji wyceny. Dyskontowanie odbywa się w oparciu o różne stopy procentowe (w pierwszym przypadku przesunięcie krzywej powoduje zwiększenie stopy o odpowiednio 0,26% lub 0,30%, zaś w drugim przypadku zmniejszenie stopy o 0,26% lub 0,30%).

Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku. Zbadano wpływ zmian stóp procentowych na wartość godziwą przy niezmiennym poziomie kursów walut. W przypadku instrumentów pochodnych posiadanych na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku w analizie wrażliwości na ryzyko stopy procentowej Spółka zastosowała przesunięcie krzywej stóp procentowych o roczną zmienność historyczną z dnia odpowiednio 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku, wyliczoną na podstawie publikowanych przez Reuters danych o historycznej zmienności dla oprocentowania IRS z 1-rocznym okresem wygaśnięcia.

27.5 Ryzyko płynności

Proces zarządzania ryzykiem płynności przez Spółkę polega na monitorowaniu prognozowanych przepływów pieniężnych oraz portfela aktywów i zobowiązań finansowych, a następnie dopasowywaniu ich zapadalności, analizie kapitału obrotowego i optymalizacji przepływów w ramach Grupy Kapitałowej. Proces ten wymaga ścisłej współpracy z jednostkami funkcjonującymi w różnych obszarach biznesowych w celu bezpiecznej i efektywnej alokacji posiadanej płynności.

Większość krajowych podmiotów zależnych w ramach Grupy Kapitałowej jest uczestnikiem cash-poolingu rzeczywistego. Struktura podmiotów jest na bieżąco zarządzana przez Grupę LOTOS S.A. pod kątem optymalizacji płynności i salda odsetek.

Płynność w horyzoncie budżetowym monitorowana jest w przekroju Grupy Kapitałowej na bieżąco w ramach zarządzania ryzykiem finansowym. Płynność w okresie średnio i długoterminowym monitorowana jest w ramach procesu planowania, który wspomaga tworzenie wieloletniej strategii finansowej.

W obszarze ryzyka finansowego obok aktywnego zarządzania ryzykiem rynkowym, Spółka stosuje następujące zasady w zakresie płynności:

- brak depozytów zabezpieczających w handlu instrumentami pochodnymi na rynku pozagiełdowym,
- ograniczenie możliwości wcześniejszego rozwiązania transakcji finansowych,
- limity w zakresie mało płynnych kasowych instrumentów finansowych,
- limity kredytowe dla partnerów transakcji finansowych i handlowych,
- zapewnienie odpowiedniej jakości i zróżnicowania dostępnych źródeł finansowania,
- procesy kontroli wewnętrznej oraz efektywność organizacyjna zapewniająca szybkie działanie w warunkach awaryjnych.

Analiza wymagalności zobowiązań finansowych na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku przedstawiała się następująco:

Analiza wymagalności zobowiązań finansowych	Nota	Wartość bilansowa	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
31 grudnia 2018								
Kredyty bankowe (poza kredytami w rachunku bieżącym)	22	2.282,9	2.861,4	301,2	1.196,5	625,5	738,2	-
Kredyty w rachunku bieżącym	22	3,0	3,0	3,0	-	-	-	-
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	25	1.900,7	1.900,7	1.900,7	-	-	-	-
Pozostałe zobowiązania finansowe	25	81,5	81,5	66,1	-	6,2	6,8	2,4
Razem		4.268,1	4.846,6	2.271,0	1.196,5	631,7	745,0	2,4

31 grudnia 2017								
Kredyty bankowe (poza kredytami w rachunku bieżącym)	22	2.739,6	3.308,5	260,9	1.084,1	653,3	1.310,2	-
Kredyty w rachunku bieżącym	22	0,1	0,1	0,1	-	-	-	-
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	25	2.122,3	2.122,3	2.122,3	-	-	-	-
Pozostałe zobowiązania finansowe	25	69,0	69,0	51,8	-	1,9	6,1	9,2
Razem		4.931,0	5.499,9	2.435,1	1.084,1	655,2	1.316,3	9,2

Analiza wymagalności pochodnych instrumentów finansowych	Nota	Wartość bilansowa*	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
31 grudnia 2018								
Swap towarowy	23	(7,8)	(8,4)	3,3	(6,9)	(4,7)	(0,1)	-
Forwardy i spoty walutowe		(21,4)	(21,6)	(15,7)	(5,9)	-	-	-
Swap walutowy		(1,4)	(1,4)	(1,4)	-	-	-	-
Swap procentowy (IRS)		(6,6)	(6,6)	(6,6)	-	-	-	-
Razem		(37,2)	(38,0)	(20,4)	(12,8)	(4,7)	(0,1)	-

31 grudnia 2017								
Swap towarowy	23	30,9	31,3	10,6	20,1	0,6	-	-
Forwardy i spoty walutowe		(2,2)	(2,1)	(6,2)	4,1	-	-	-
Swap walutowy		66,1	66,1	62,9	3,2	-	-	-
Swap procentowy (IRS)		(20,7)	(20,7)	(20,6)	6,6	(6,7)	-	-
Razem		74,1	74,6	46,7	34,0	(6,1)	-	-

* Wartość bilansowa (dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych minus ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych) prezentuje wartość godziwą pochodnych instrumentów finansowych ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (z wyłączeniem futures na uprawnienia do emisji CO₂ zakupionych z zamiarem rozliczenia).

27.6 Ryzyko kredytowe

Zarządzanie ryzykiem kredytowym partnerów transakcji finansowych polega na kontroli wiarygodności finansowej obecnych i potencjalnych partnerów tych transakcji oraz na monitorowaniu ekspozycji kredytowej w stosunku do przyznanych limitów. Na ekspozycję kredytową składają się depozyty bankowe, wycena instrumentów pochodnych oraz wystawione zabezpieczenia.

Partnerzy transakcji muszą posiadać odpowiedni rating przyznany przez wiodące agencje ratingowe, bądź posiadać gwarancje instytucji spełniających wymóg minimalnego ratingu. Spółka zawiera transakcje finansowe z renomowanymi firmami o dobrej zdolności kredytowej oraz stosuje dywersyfikację instytucji, z którymi współpracuje.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku koncentracja ryzyka u pojedynczego partnera transakcji finansowych Grupy LOTOS S.A. nie przekraczała wartości 542,7 mln zł (5,44% kapitałów własnych Spółki), z kolei na dzień 31 grudnia 2017 roku była to kwota 845,7 mln zł (9,51% kapitałów własnych Spółki).

W zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym partnerów transakcji handlowych Spółka poddaje wszystkich klientów, którzy wnioskuje o przyznanie limitów kredytowych procedurze weryfikacji ich wiarygodności finansowej i w zależności od jej oceny przyznawane są odpowiednie limity. W 2016 roku Spółka zakończyła prace nad modelem ratingowym, który wspiera proces przyznawania limitów partnerom handlowym. Spółka określa wytyczne w zakresie procesu zarządzania ryzykiem kredytowym partnerów handlowych w celu utrzymywania odpowiednich standardów w zakresie analizy kredytowej oraz bezpieczeństwa operacyjnego procesu w przekroju całej Grupy Kapitałowej.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku koncentracja ryzyka u pojedynczego partnera transakcji handlowych Spółki nie przekraczała wartości 116,4 mln zł (1,17% kapitałów własnych Spółki), z kolei na dzień 31 grudnia 2017 roku była to kwota 530,5 mln zł (5,97% kapitałów własnych Spółki).

Miarą ryzyka kredytowego jest kwota maksymalnego narażenia na ryzyko dla poszczególnych klas aktywów finansowych. Wartości księgowe aktywów finansowych reprezentują maksymalną ekspozycję kredytową.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe aktywów finansowych	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Udziały i akcje	14	6,3	6,3
Pochodne instrumenty finansowe (aktywa)	23	16,2	153,5
Należności z tytułu dostaw i usług	15	1.815,4	2.597,1
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	1.193,7	828,1
Pozostałe aktywa finansowe:		73,0	241,1
Pożyczki udzielone podmiotom powiązanim	15	17,8	190,2
Lokaty	15	33,9	29,0
Depozyty zabezpieczające	15	14,4	15,8
Prowizje od pożyczki warunkowej	15	6,4	4,2
Pozostałe	15	0,5	1,9
Razem		3.104,6	3.826,1

W ocenie Zarządu, ryzyko zagrożonych aktywów finansowych jest odzwierciedlone poprzez dokonanie odpisów aktualizujących ich wartość. Informacje na temat wartości odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych zostały przedstawione w nocie 15.1.

Analiza pod kątem koncentracji ryzyka kredytowego w odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług została przedstawiona w nocie 15.1. Analiza wiekowania należności przeterminowanych, w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości, została przedstawiona w nocie 15.1.

28. Zarządzanie kapitałem

Celem polityki finansowej Grupy LOTOS S.A. jest zapewnienie długoterminowej płynności przy jednoczesnym stosowaniu odpowiedniej dźwigni finansowej, wspomagającej realizację celu nadrzędnego, jakim jest maksymalizacja stopy zwrotu na kapitale przynależnym akcjonariuszom.

Realizacja powyższego celu dokonuje się poprzez dążenie do osiągnięcia pożądanej struktury finansowania. Grupa LOTOS S.A. monitoruje strukturę finansowania stosując wskaźnik relacji długu do kapitału własnego, który jest liczony jako stosunek zadłużenia netto do kapitału własnego.

Do zadłużenia netto Spółka wlicza kredyty, pomniejszone o środki pieniężne i ich ekwiwalenty.

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Kredyty długoterminowe	22	1.295,6	1.839,8
Kredyty krótkoterminowe	22	990,3	899,9
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	(1.193,7)	(828,1)
Zadłużenie netto		1.092,2	1.911,6
Kapitał własny razem		9.978,3	8.892,3
Stosunek zadłużenia netto do kapitału własnego		0,11	0,21

29. Zobowiązania i aktywa warunkowe

29.1 Informacje o istotnych postępowaniach toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej i innych ryzykach

Rozliczenia podatkowe

W roku 2015 rozliczenia Spółki w zakresie podatku od towarów i usług (VAT) za lata 2010 - 2011 były przedmiotem dwóch postępowań kontrolnych prowadzonych przez organy kontroli skarbowej. W dniu 23 czerwca 2015 roku Spółka otrzymała w ramach prowadzonych postępowań protokoły z badania ksiąg podatkowych, do których złożyła zastrzeżenia. W dniu 30 września 2015 roku Spółka otrzymała dwie decyzje wydane przez Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Bydgoszczy, w których to organ skarbowy określił wysokość zobowiązania w podatku od towarów i usług (VAT) za okres styczeń – grudzień 2010 roku oraz styczeń – grudzień 2011 roku oraz wykazał zaległości w kwocie 48,4 mln zł za rok 2010 oraz 112,5 mln zł za rok 2011. W decyzjach Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej stwierdził, że transakcje, w których uczestniczyli dwaj kontrahenci Spółki związane były z udziałem w oszustwie podatkowym i zarzucił Spółce brak dołożenia należytej staranności w zawieraniu transakcji z tymi kontrahentami i że Spółka co najmniej powinna była wiedzieć o tym, że ww. transakcje wiązały się i były konsekwencją oszustwa podatkowego popełnionego na wcześniejszym etapie obrotu, co w konsekwencji nie daje prawa do odliczenia podatku VAT. Po przeanalizowaniu otrzymanych decyzji Spółka uznała zarzuty przedstawione przez Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej za całkowicie nieuzasadnione i w związku z tym w dniu 14 października 2015 roku złożyła do Dyrektora Izby Skarbowej w Gdańsku odwołania od ww. decyzji. Dyrektor Izby Skarbowej w Gdańsku utrzymał w mocy decyzje Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Bydgoszczy, a wniesione w 1 półroczu 2016 roku przez Spółkę skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego zostały oddalone. W 3 kwartale 2016 roku Spółka złożyła skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie. W dniu 11 grudnia 2018 roku Naczelnny Sąd Administracyjny oddalił skargę Spółki od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z dnia 20 lipca 2016 roku określającą Spółce zobowiązanie w zakresie podatku VAT za poszczególne miesiące 2011 roku. Termin rozprawy w zakresie podatku VAT za poszczególne miesiące 2010 roku został wyznaczony na datę 27 marca 2019 roku. W związku z innymi prowadzonymi kontrolami dotyczącymi podatku VAT utworzono rezerwę na ryzyko podatkowe, o której mowa w nocie 8.5 i nocie 8.7.

29.2 Pozostałe zobowiązania warunkowe

Od dnia kończącego poprzedni rok finansowy, tj. 31 grudnia 2017 roku do dnia publikacji niniejszego sprawozdania finansowego nie wystąpiły zmiany w zakresie pozostałych istotnych zobowiązań warunkowych Spółki, z wyjątkiem poręczeń udzielonych spółkom zależnym, o których mowa w nocie 30.1.

30. Informacje o podmiotach powiązanych

30.1 Informacje o istotnych transakcjach z jednostkami powiązаныmi, w których Grupa LOTOS S.A. posiada udziały i akcje

	Nota	2018	2017
Jednostki zależne			
Sprzedaż	8.1	15.020,5	11.343,6
Zakupy		1.434,1	1.416,9
Zakupy rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych		26,7	16,3
Otrzymane dywidendy	8.6	367,8	220,3
Przychody z tytułu odsetek od udzielonych pożyczek	8.6	7,6	10,2
Prowizje od pożyczki warunkowej	8.6	1,8	1,8
Wspólne przedsięwzięcia			
Sprzedaż	8.1	625,7	423,1
Otrzymane dywidendy	8.6	1,9	1,9
		31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Jednostki zależne			
Należności z tytułu dostaw i usług	15	1.329,1	1.451,1
Dopłaty do kapitału	15	-	121,3
Należności z tytułu pożyczek	15	17,8	190,2
Prowizje od pożyczki warunkowej	15	6,4	4,2
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe	25	242,7	187,9
Wspólne przedsięwzięcia			
Należności z tytułu dostaw i usług	15	22,6	33,8

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość należności z tytułu dostaw i usług od podmiotów powiązanych objętych cesją wynosiła 1.346,6 mln zł (31 grudnia 2017: 1.477,3 mln zł).

W roku 2018 Spółka udzieliła poręczenia spółce B8 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BALTIC spółka komandytowo - akcyjna („B8”) na rzecz obligatariusza: Bank Gospodarstwa Krajowego S.A. w związku z programem emisji obligacji spółki B8 do maksymalnej kwoty 91,5 mln USD. Powyższe poręczenie obowiązywało na dzień 31 grudnia 2018 roku.

W 2017 roku Grupa LOTOS S.A. zobowiązała się zabezpieczyć środki finansowe w kwocie 51,8 mln zł na zakup nowoczesnego taboru do obsługi połączeń intermodalnych przez spółkę LOTOS Kolej Sp. z o.o. Powyższe poręczenie obowiązywało na dzień 31 grudnia 2018 roku.

W roku 2017 Grupa LOTOS S.A. udzieliła poręczenia B8 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BALTIC spółka komandytowo – akcyjna („B8”) na rzecz obligatariuszy: Bank Gospodarstwa Krajowego oraz Polski Fundusz Rozwojowy S.A. w związku z programem emisji obligacji senioralnych i podporządkowanych spółki B8 do maksymalnej kwoty 113,5 mln zł. W związku z wykupem przez spółkę B8 w dniu 27 lipca 2018 roku wszystkich wyemitowanych obligacji zabezpieczenie odnoszące się do tych wierzycieli wygasło.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku udziały Grupy LOTOS S.A. w spółce LOTOS Asphalt Sp. z o.o. były w całości objęte zastawem finansowym i rejestrowym. Zastawy te zostały ustanowione tytułem zabezpieczenia umowy kredytowej zawartej przez spółkę LOTOS Asphalt Sp. z o.o. i konsorcjum instytucji finansowych, w związku z finansowaniem Projektu EFRA. Zabezpieczeniem powyższej umowy kredytowej spółki LOTOS Asphalt Sp. z o.o. jest również oświadczenie Grupy LOTOS S.A. o poddaniu się egzekucji oraz cesja praw z umowy pożyczki zawartej w czerwcu 2015 roku pomiędzy Grupą LOTOS S.A. (pożyczkodawca) a spółką LOTOS Asphalt Sp. z o.o. (pożyczkobiorca). Powyższa umowa dotyczy pożyczki odnawialnej, warunkowej do kwoty 53 mln USD z terminem spłaty do dnia 17 stycznia 2026 roku. Zabezpieczenie pożyczki stanowi weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową. Oprocentowanie pożyczki w skali roku jest zmienne, określone w oparciu o stawkę LIBOR 6M USD powiększoną o marżę. Przeznaczeniem pożyczki jest zapewnienie finansowania Projektu EFRA na wypadek niewypracowania przez spółkę LOTOS Asphalt Sp. z o.o. środków własnych w zakładanej wysokości, a także zapewnienie spółce LOTOS Asphalt Sp. z o.o. płynności finansowej.

W roku 2018 Spółka udzieliła pożyczkę spółce LOTOS Upstream Sp. z o.o. w wysokości 7,5 mln zł (w roku 2017: 2,5 mln zł). Wydatki z tytułu udzielonej pożyczki zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności inwestycyjnej w pozycji [Pożyczka udzielona spółce LOTOS Upstream Sp. z o.o.](#)

W roku 2018 spółka LOTOS Petrobaltic S.A. spłaciła pożyczkę udzieloną w latach poprzednich w kwocie 171,7 mln zł (w roku 2017 spółka LOTOS Upstream Sp. z o.o. spłaciła pożyczkę udzieloną w kwocie 2,5 mln zł). Spłata pożyczek została zaprezentowana w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności inwestycyjnej w pozycji [Spłata pożyczek udzielonych jednostkom powiązanym](#).

Poniżej przedstawiono informacje na temat udzielonych przez Grupę LOTOS S.A. pożyczek jednostkom powiązanym według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku:

Jednostka powiązana	Kwota pożyczki według umowy PLN (mln)	Termin spłaty pożyczki	Zabezpieczenie	Warunki finansowe (warunki oprocentowania)
Energobaltic Sp. z o.o.	10,0	31.12.2019	hipoteka wpisana na pierwszym miejscu do kwoty 15 mln oraz weksel własny "in blanco" z klauzulą „bez protestu” wraz z deklaracją wekslową	oprocentowanie pożyczki w skali roku jest zmienne, określone w oparciu o stawkę WIBOR 6M powiększoną o marżę
LOTOS Upstream Sp. z o.o.	7,5	30.09.2019	weksel własny "in blanco" z klauzulą bez protestu wraz z deklaracją wekslową	oprocentowanie pożyczki w skali roku jest zmienne, określone w oparciu o stawkę WIBOR 6M powiększoną o marżę

Ponadto w roku 2018 Grupa LOTOS S.A. wniosła wkłady pieniężne z tytułu objęcia nowych udziałów (podwyższenie kapitału) w spółce LOTOS Upstream Sp. z o.o. w kwocie 366,0 mln zł, patrz nota 14.1 (w roku 2017 w spółkach: LOTOS Lab Sp. z o.o. oraz LOTOS Upstream Sp. z o.o. odpowiednio w kwotach 98,0 mln zł oraz 520,0 mln zł). Wydatki z tytułu objęcia nowych udziałów zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności inwestycyjnej w pozycji [Zakup udziałów i akcji w jednostkach powiązanych](#).

W roku 2018 spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o. dokonała zwrotu dopłaty do kapitału w wysokości 121,3 mln zł (w roku 2017: 116,4 mln zł). Wpływy z tego tytułu zostały wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności inwestycyjnej w pozycji [Zwrot dopłaty do kapitału spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o.](#)

30.2 Podmiot sprawujący kontrolę nad Spółką

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku Skarb Państwa był właścicielem 53,19% akcji Grupy LOTOS S.A. W latach 2017 i 2018 nie wystąpiły istotne transakcje pomiędzy Grupą LOTOS S.A. a Skarbem Państwa.

30.3 Transakcje z jednostkami powiązanymi, w których Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ

W roku 2018 oraz 2017 Grupa LOTOS S.A. przeprowadziła transakcje z podmiotami powiązanymi poprzez Skarb Państwa, których łączna wartość była istotna. Transakcje były przeprowadzone na zasadach rynkowych i związane były z bieżącą działalnością operacyjną Spółki. Transakcje dotyczyły głównie zakupu i sprzedaży paliw, zakupu ropy naftowej, gazu ziemnego oraz usług transportowych.

	2018	2017
Sprzedaż	519,6	201,1
Zakupy	1.751,3	1.400,6
	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Należności	2,8	41,3
Zobowiązania	188,2	226,9

Ponadto, na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka wykazuje zobowiązania z tytułu kredytów wobec banków, nad którymi Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ na łączną kwotę 601,7 mln zł (PKO BP S.A. i PEKAO S.A) (31 grudnia 2017 roku: 341,8 mln zł).

30.4 Wynagrodzenie głównej kadry kierowniczej

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej Spółki	2018	2017
Zarząd		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia), w tym:	3,08	3,96
Mateusz Bonca	0,71	0,60
Piotr Ciach	0,12	-
Patryk Demski	0,37	-
Marcin Jastrzębski ⁽¹⁾	0,59	0,72
Jarosław Kawuła	0,69	0,61
Robert Sobków	0,35	-
Jarosław Wittstock	0,16	-
Mariusz Machajewski ⁽²⁾	0,09	0,73
Paweł Olechnowicz	-	0,30
Marek Sokołowski ⁽³⁾	-	0,28
Maciej Szozda ⁽³⁾	-	0,05
Zbigniew Paszkowicz ⁽³⁾	-	0,28
Robert Pietryszyn ⁽³⁾	-	0,13
Przemysław Marchlewicz ⁽⁴⁾	-	0,26
Zarząd – jednostki zależne ⁽⁵⁾		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia), w tym:	-	0,33
Mateusz Bonca	-	0,09
Marcin Jastrzębski	-	0,09
Mariusz Machajewski	-	0,15
Rada Nadzorcza		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia), w tym:	0,60	0,56
Piotr Ciach	0,07	0,08
Dariusz Figura	0,08	0,08
Mariusz Golecki	0,08	0,08
Beata Kozłowska-Chyła	0,10	0,09
Katarzyna Lewandowska	0,08	0,08
Adam Lewandowski	0,08	0,07
Grzegorz Rybicki	0,03	-
Agnieszka Szklarzyk-Mierzwa	0,08	0,08
Katarzyna Witkowska	-	0,00
Maria Sierpińska	-	0,00
Razem ⁽⁶⁾	3,68	4,85

Pozostałe świadczenia pracownicze	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Zarząd		
Krótkoterminowe zobowiązania z tytułu nagrody rocznej ⁽⁷⁾ , w tym:	3,26⁽⁸⁾	1,40
Mateusz Bonca	0,90	0,43
Patryk Demski	0,30	-
Marcin Jastrzębski	0,58	0,46
Jarosław Kawuła	1,01	0,51
Robert Sobków	0,30	-
Jarosław Wittstock	0,17	-
Razem	3,26	1,40

⁽¹⁾ W tym wypłacona w 2018 roku odprawa z tytułu rozwiązania umowy o pracę i odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji.

⁽²⁾ W 2018 roku wypłacone odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji; wartość w 2017 roku uwzględnia wypłaconą odprawę z tytułu rozwiązania umowy o pracę i odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji.

⁽³⁾ W 2017 roku wypłacone odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji.

⁽⁴⁾ W tym wypłacona w 2017 roku odprawa z tytułu rozwiązania umowy o pracę i odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji.

⁽⁵⁾ Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu Spółki z tytułu pełnienia funkcji we władzach spółek bezpośrednio i pośrednio zależnych.

⁽⁶⁾ Wartość wynagrodzenia uwzględnia zmiany w składzie Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki.

⁽⁷⁾ Zgodnie z ustawą o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami. Wpłata nagrody rocznej uzależniona jest od realizacji celów postawionych przed członkami Zarządu oraz wymaga zgody Rady Nadzorczej.

⁽⁸⁾ Kwota uwzględnia niewypłacone krótkoterminowe zobowiązania z tytułu nagrody rocznej za 2017 rok.

W latach 2018 i 2017 Spółka nie zawierała żadnych znaczących transakcji z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej, nie udzielała wymienionym osobom żadnych pożyczek, zaliczek, gwarancji, ani nie zawierała żadnych innych umów o charakterze nierynkowym, bądź o istotnym wpływie na niniejsze sprawozdanie finansowe.

W latach 2018 i 2017, na podstawie złożonych oświadczeń członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki, Spółka nie uzyskała wiedzy o transakcjach zawartych przez ich małżonków, krewnych lub powinowatych w linii prostej do drugiego stopnia lub związanymi z tytułu opieki, przysposobienia lub kurateli, bądź z innymi osobami, z którymi mają osobiste powiązania ze Spółką lub z podmiotem Grupy Kapitałowej LOTOS.

Wynagrodzenie wypłacone głównej kadrze kierowniczej (za wyjątkiem członków Zarządu Spółki)	2018	2017
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia), w tym:	23,3	29,0
- wypłacona nagroda roczna	3,8 ⁽¹⁾	5,5 ⁽²⁾
- wypłacona nagroda jubileuszowa	0,4	0,5
Pozostałe świadczenia pracownicze	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Świadczenia po okresie zatrudnienia, nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	5,0	9,6
Krótkoterminowe zobowiązania z tytułu nagrody rocznej	5,5	6,4
Razem	10,5	16,0

⁽¹⁾ Wypłacone w 2018 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2017.

⁽²⁾ Wypłacone w 2017 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2016.

W roku 2018 Spółka nie udzielała pożyczek członkom głównej kadry kierowniczej. W okresie porównywalnym Spółka nie udzielała istotnych pożyczek członkom głównej kadry kierowniczej.

30.5 Transakcje z podmiotami powiązаныmi poprzez członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki

W 2018 roku Grupa LOTOS S.A. przeprowadzała transakcje ze stronami powiązаныmi poprzez członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki. Transakcje były przeprowadzone na zasadach rynkowych i związane były z bieżącą działalnością operacyjną Spółki, a dotyczyły głównie zakupu ubezpieczeń cywilno-prawnych i majątkowych w kwocie 21,5 mln zł (w roku 2017: 24,6 mln zł). Na dzień 31 grudnia 2018 roku saldo z tytułu nierozliczonych transakcji ze stronami powiązаныmi poprzez członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki wynosiło 1,0 mln zł (31 grudnia 2017 roku: 0,1 mln zł).

31. Zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego

W dniu 20 lutego 2019 roku Grupa LOTOS S.A. zawarła umowę udzielenia pożyczki w kwocie 90,0 mln zł spółce LOTOS Exploration and Production Norge AS („LOTOS E&P Norge”). Pożyczka przeznaczona zostanie na spłatę części zadłużenia spółki LOTOS E&P Norge wobec spółki LOTOS Petrobaltic S.A. i/lub na zabezpieczenie bieżącej płynności spółki LOTOS E&P Norge. Termin spłaty pożyczki ustalony został do dnia 31 grudnia 2026 roku. Zabezpieczeniem spłaty pożyczki jest weksel własny „in blanco” z klauzulą „bez protestu” wraz z deklaracją wekslową. Oprocentowanie pożyczki określone zostało w oparciu o stawkę NIBOR 3M powiększona o marżę.

32. Sprawozdanie finansowe wg rodzajów działalności energetycznej – wybrane pozycje

Grupa LOTOS S.A. jako przedsiębiorstwo energetyczne, zgodnie z art.44 Ustawy z dnia 26 lipca 2013 roku o zmianie ustawy Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2013 r. poz.984) wyodrębnia trzy rodzaje działalności energetycznej, dla których ewidencjonuje odrębnie przychody i koszty oraz zyski i straty a także pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej.

Działalność energetyczna Spółki, zgodnie z przyznanymi koncesjami, obejmuje:

- obrót paliwem gazowym
- wytwarzanie energii w postaci ciepła
- przesyłanie energii w postaci ciepła
- przesyłanie energii elektrycznej
- obrót energią elektryczną

Przychody ze sprzedaży i koszty sprzedanych produktów z działalności energetycznej przypisane są bezpośrednio do poszczególnych rodzajów tej działalności, natomiast koszty ogólnozakładowe, pozostałe koszty i przychody operacyjne oraz koszty i przychody finansowe są alokowane odpowiednimi kluczami podziałowymi. Koszty dzielone są proporcjonalnie do kosztu sprzedanych produktów, a przychody odpowiednio do przychodów netto ze sprzedaży.

Pozycje bilansowe przypisane są bezpośrednio do rodzajów działalności lub wyliczone kluczami podziałowymi.

Rzeczowe aktywa trwałe i aktywa niematerialne odnoszą się bezpośrednio do majątku, wykorzystywanego do produkcji energii. Ich wartość została przypisana do rodzajów działalności energetycznej przy wykorzystaniu wskaźnika ilości sprzedanej energii do ilości energii wyprodukowanej.

Aktywa lub rezerwy z tytułu podatku odroczonego obejmują podatek odroczony z tytułu rezerw pracowniczych oraz różnicy amortyzacji podatkowej i bilansowej majątku, wykorzystywanego do produkcji energii. Pozycje te zostały przypisane do rodzajów działalności w oparciu o podany wyżej wskaźnik ilościowy.

Zapasy przypisane działalności energetycznej obejmują materiały. Kluczem podziału ich wartości jest stosunek kosztu sprzedanych produktów z działalności energetycznej do kosztu sprzedanych produktów ogółem.

Należności przypisane są bezpośrednio do poszczególnych rodzajów działalności na podstawie faktur sprzedaży.

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty zostały przypisane do rodzajów działalności energetycznej proporcjonalnie do przychodów ze sprzedaży z tej działalności.

W pozycji Zyski zatrzymane prezentowane są wyniki z rodzajów działalności wykazane w Sprawozdaniu z całkowitych dochodów, skumulowane wyniki z lat ubiegłych oraz elementy bilansujące pozycje aktywów i pasywów.

Świadczenie pracownicze oraz pozostałe zobowiązania i rezerwy zostały przypisane do rodzajów działalności w oparciu o wskaźnik ilościowy energii sprzedanej do wyprodukowanej.

Kluczem podziałowym dla Zobowiązań z tytułu dostaw i usług jest stosunek kosztu sprzedanych produktów z działalności energetycznej do kosztu sprzedanych produktów ogółem.

Spółka za rok 2018 oraz porównywalny rok 2017 nie osiągnęła przychodów z tytułu wykonywania prawa własności do sieci przesyłowej lub sieci dystrybucyjnej.

Sporządzone odrębnie sprawozdanie z całkowitych dochodów za rok 2018 oraz sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2018 roku według rodzajów działalności energetycznej wraz z wybranymi notami dodatkowymi przedstawiono poniżej.

	Nota	2018	2017
Przychody ze sprzedaży	8.1	26.737,3	21.009,2
- z działalności podstawowej		26.714,0	20.999,6
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		13,7	0,1
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		3,1	3,2
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		0,4	0,4
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		2,4	2,4
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		3,7	3,5
Koszt własny sprzedaży	8.2	(24.342,7)	(18.878,9)
- z działalności podstawowej		(24.322,4)	(18.870,8)
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		(12,0)	(0,1)
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		(2,9)	(3,1)
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		(0,3)	(0,7)
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		(0,6)	(0,7)
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		(4,5)	(3,5)
Zysk(Strata) na sprzedaży		2.394,6	2.130,3
- z działalności podstawowej		2.391,6	2.128,8
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		1,7	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		0,2	0,1
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		0,1	(0,3)
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		1,8	1,7
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		(0,8)	-
Koszty sprzedaży	8.2	(747,5)	(694,8)
- z działalności podstawowej		(747,5)	(694,8)
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Koszty ogólnego zarządu	8.2	(224,4)	(217,3)
- z działalności podstawowej		(224,2)	(217,3)
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		(0,1)	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		(0,1)	-
Pozostałe przychody operacyjne	8.4	12,5	21,2
- z działalności podstawowej		12,5	21,2
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Pozostałe koszty operacyjne	8.5	(106,0)	(18,7)
- z działalności podstawowej		(106,0)	(18,7)
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Zysk (Strata) operacyjna		1.329,2	1.220,7
- z działalności podstawowej		1.326,4	1.219,2
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		1,6	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		0,2	0,1
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		0,1	(0,3)
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		1,8	1,7
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		(0,9)	-
Przychody finansowe	8.6	404,3	595,8
- z działalności podstawowej		404,1	595,6
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		0,2	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	0,1
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	0,1
Koszty finansowe	8.7	(152,3)	(117,7)
- z działalności podstawowej		(152,2)	(117,7)
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		(0,1)	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Zysk ze zbycia inwestycji		-	-
Zysk (Strata) przed opodatkowaniem		1.581,2	1.698,8
- z działalności podstawowej		1.578,3	1.697,1
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		1,7	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		0,2	0,1
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		0,1	(0,3)
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		1,8	1,8
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		(0,9)	0,1
Podatek dochodowy	9.1	(247,3)	(279,3)
- z działalności podstawowej		(246,6)	(279,0)

- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		(0,3)	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		(0,4)	(0,3)
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Zysk (Strata) netto		1.333,9	1.419,5
- z działalności podstawowej		1.331,7	1.418,1
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		1,4	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		0,2	0,1
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		0,1	(0,3)
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		1,4	1,5
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		(0,9)	0,1
		31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
AKTYWA			
Aktywa trwałe			
Rzeczowe aktywa trwałe	12	5.836,4	6.042,6
- działalność podstawowa		5.829,8	6.035,3
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		1,3	1,5
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		1,1	1,2
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		4,2	4,6
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Aktywa niematerialne	13	86,4	99,9
- działalność podstawowa		86,4	99,9
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Udziały i akcje	14	2.654,5	2.288,5
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	9.3	-	-
- działalność podstawowa		-	-
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Pochodne instrumenty finansowe	23	2,1	0,7
Pozostałe aktywa długoterminowe	15	7,8	208,7
Aktywa trwałe razem		8.587,2	8.640,4
- działalność podstawowa		8.580,6	8.633,1
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		1,3	1,5
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		1,1	1,2
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		4,2	4,6
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Aktywa obrotowe			
Zapasy	16	4.530,1	3.335,5
- działalność podstawowa		4.529,6	3.334,9
- w tym zapasy obowiązkowe		2.874,2	2.116,9
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		0,4	0,4
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	0,1
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,1	0,1
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Należności z tytułu dostaw i usług	15	1.815,4	2.597,1
- działalność podstawowa		1.809,7	2.595,9
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		4,5	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		0,6	0,5
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		0,1	0,1
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,2	0,2
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		0,3	0,4
Pochodne instrumenty finansowe	23	14,1	152,8
Pozostałe aktywa krótkoterminowe	15	140,9	225,4
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	1.193,7	828,1
- działalność podstawowa		1.192,4	827,6
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		0,6	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		0,1	0,1
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,1	0,1
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		0,5	0,3
Aktywa obrotowe razem		7.694,2	7.138,9
- działalność podstawowa		7.686,7	7.136,6
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		5,1	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		1,1	1,0
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		0,1	0,2
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,4	0,4
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		0,8	0,7
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży (lub grupy do zbycia)		-	-
Aktywa razem		16.281,4	15.779,3
- działalność podstawowa		16.267,3	15.769,7

- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		5,1	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		2,4	2,5
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		1,2	1,4
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		4,6	5,0
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		0,8	0,7
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA			
Kapitał własny			
Kapitał podstawowy	18	184,9	184,9
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	19	2.228,3	2.228,3
Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	20	(288,2)	(225,2)
Zyski zatrzymane	21	7.853,3	6.704,3
- działalność podstawowa		7.844,6	6.695,7
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		0,8	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		2,3	2,4
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		1,2	1,4
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		4,4	4,8
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Kapitał własny razem		9.978,3	8.892,3
- działalność podstawowa		9.969,6	8.883,7
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		0,8	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		2,3	2,4
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		1,2	1,4
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		4,4	4,8
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Zobowiązania długoterminowe			
Kredyty	22	1.295,6	1.839,8
Pochodne instrumenty finansowe	23	6,6	6,7
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	9.3	260,9	227,2
- działalność podstawowa		260,8	227,1
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,1	0,1
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Świadczenia pracownicze	24	60,6	58,6
- działalność podstawowa		60,6	58,6
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	25	15,7	17,5
Zobowiązania długoterminowe razem		1.639,4	2.149,8
- działalność podstawowa		1.639,3	2.149,7
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,1	0,1
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Zobowiązania krótkoterminowe			
Kredyty	22	990,3	899,9
Pochodne instrumenty finansowe	23	46,8	72,7
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	25	1.900,7	2.122,3
- działalność podstawowa		1.895,4	2.121,4
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		4,3	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		0,1	0,1
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,1	0,1
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		0,8	0,7
Świadczenia pracownicze	24	53,0	51,9
- działalność podstawowa		53,0	51,9
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Pozostałe zobowiązania i rezerwy		1.672,9	1.590,4
- działalność podstawowa		1.672,9	1.590,4
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Zobowiązania krótkoterminowe razem		4.663,7	4.737,2
- działalność podstawowa		4.658,4	4.736,3
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		4,3	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		0,1	0,1
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,1	0,1

- działalność w zakresie obrotu energia elektryczną	0,8	0,7
Zobowiązania razem	6.303,1	6.887,0
- działalność podstawowa	6.297,7	6.886,0
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym	4,3	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła	0,1	0,1
- działalność w zakresie przesyłu ciepła	-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej	0,2	0,2
- działalność w zakresie obrotu energia elektryczną	0,8	0,7
Kapitał własny i zobowiązania razem	16.281,4	15.779,3
- działalność podstawowa	16.267,3	15.769,7
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym	5,1	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła	2,4	2,5
- działalność w zakresie przesyłu ciepła	1,2	1,4
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej	4,6	5,0
- działalność w zakresie obrotu energia elektryczną	0,8	0,7

32.1 Przychody i koszty

32.2 Przychody ze sprzedaży

	Nota	2018	2017
Sprzedaż produktów		26.010,8	20.080,0
- w tym efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych		(91,6)	(150,5)
Sprzedaż usług		151,9	139,1
- w zakresie wytwarzania ciepła		3,1	3,2
- w zakresie przesyłu ciepła		0,4	0,4
- w zakresie przesyłu energii elektrycznej		2,4	2,4
- pozostałych		146,0	133,1
Sprzedaż produktów i usług razem		26.162,7	20.219,1
Sprzedaż towarów		286,2	787,4
- gaz ziemny		13,7	0,1
- energia elektryczna		3,7	3,5
- pozostałe towary		268,8	783,8
Sprzedaż materiałów		288,4	2,7
Sprzedaż towarów i materiałów razem		574,6	790,1
Razem	8.1	26.737,3	21.009,2
- w tym do jednostek powiązanych		15.646,2	11.766,7

32.3 Koszty według rodzaju

	Nota	2018	2017
Amortyzacja	8.2	367,0	387,0
- z działalności podstawowej		366,5	386,5
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		0,1	0,1
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		0,1	0,1
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,3	0,3
- z działalności w zakresie obrotu energia elektryczną		-	-
Zużycie materiałów i energii	8.2	23.116,0	17.044,0
- z działalności podstawowej		23.113,2	17.040,8
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		2,7	2,8
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		0,1	0,4
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energia elektryczną		-	-
Usługi obce	8.2	968,4	1.008,2
- z działalności podstawowej		968,1	1.008,0
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	0,1
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		0,1	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,2	0,1
- z działalności w zakresie obrotu energia elektryczną		-	-
Podatki i opłaty	8.2	452,9	410,5
- z działalności podstawowej		452,9	410,5
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energia elektryczną		-	-

	Nota	2018	2017
Koszty świadczeń pracowniczych	8.2; 8.3	238,4	232,8
- z działalności podstawowej		238,1	232,4
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		0,1	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		0,1	0,1
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	0,2
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,1	0,1
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Pozostałe koszty rodzajowe	8.2	110,3	99,3
- z działalności podstawowej		110,3	99,1
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	0,2
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	8.2	550,3	750,2
- z działalności podstawowej		533,8	746,6
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		12,0	0,1
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		4,5	3,5
Razem koszty według rodzaju		25.803,3	19.932,0
- z działalności podstawowej		25.782,9	19.923,9
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		12,1	0,1
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		2,9	3,1
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		0,3	0,7
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,6	0,7
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		4,5	3,5
Zmiana stanu produktów oraz korekty kosztu własnego		(488,7)	(141,0)
Razem		25.314,6	19.791,0
- z działalności podstawowej		25.294,2	19.782,9
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		12,1	0,1
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		2,9	3,1
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		0,3	0,7
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,6	0,7
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		4,5	3,5

32.4 Pozostałe przychody operacyjne

		2018	2017
Pozostałe przychody operacyjne	8.4	12,5	21,2
- z działalności podstawowej		12,5	21,2
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-

32.5 Pozostałe koszty operacyjne

		2018	2017
Pozostałe koszty operacyjne	8.5	106,0	18,7
- z działalności podstawowej		106,0	18,7
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-

ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd w dniu 11 marca 2019 roku.

Podpisy członków Zarządu oraz osoby odpowiedzialnej za prowadzenie ksiąg rachunkowych Grupy LOTOS S.A.

Prezes Zarządu

Mateusz Aleksander Bonca

Wiceprezes Zarządu ds. Inwestycji i Innowacji

Patryk Demski

Wiceprezes Zarządu ds. Produkcji i Handlu

Jarosław Kawula

Wiceprezes Zarządu ds. Korporacyjnych

Jarosław Wittstock

Wiceprezes Zarządu ds. Finansowych

Robert Sobków

Dyrektor Centrum Finansowo-Księgowego - Główny Księgowy

Tomasz Południewski